

Előfizetési ára: helyben félév 4 fr. egész év 8 fr.
 vidéken félév 4 fr. 30 kr. egész év 9 fr. pp. A lapot illető
 közlemények és beszédek bérmentesen küldendők.

Megjelenik minden Vasárnap.
 Megrendelhetni minden cs. kir. posta-hivatalnál, a szer-
 kesztőnél utján 10-dik szám. és a kiadónál Dorottya-
 utca 12-dik szám.

ORVOSI HETILAP.

Honi és külföldi gyógyászat és kórbuvarlat közlönye.

Dr. Markusovszky L.

Tulajdonos és felelős szerkesztő.

Müller Emil,

kiadó-könyvnyomdász.

Másodévi folyam.

Tartalom: A gyermekági láz kóroktana. (Folyt.) Semmelweis tanártól. — Skoda tanár kórodája. Tüdőlegdag. Közlő Schnitzler J. — Átható koponyarepedés vérömlenyvel — lékezés — gyógyulás. Dr. Lengyel Endrétől. — Külföldi irodalom. Életveszély elhárítása nagy fokú vérvesztés után a vérkeringés korlátozása által a törzsre és a fejre. — Apróbb lapszemelvények. — Gyógyszertani közlemények. — A dárdaykénet mireny tartalma. — Vegyesek. — Figyelmeztetés tiszt. olvasóinkhoz.

Tárca: Nehány adoma a színlett kórok köréből. (Vége.)

A GYERMEKÁGYI LÁZ KÓROKTANA.

(Aethiologie des Puerperalfiebers.)

Semmelweis tanártól.

Folytatás.

Scanzoni és Seifert azért nyilatkoznak a halvanymosások ellen, mert ezek használata dacára nagy halálozást észleltek. — Hogy a kezek méshalvag oldatávali mosása dacára fertőzés által föltételezett nagyobb halálozás származhatik, tanusítja saját kórodámon a két utóbbi év, miután a szennyes kéz nem egyedüli forrása a fertőzésnek. E tekintetben értekezésünk azon részére hivatkozunk, melyben a fertőzés forrásairól szoltunk. Scanzoni és Seifert a halvanymosások ellen irtak, tehát tagadhatlanul beszéltek is ellene, mi által bizonyára nem köték a tanulók szívére a megkivántató ebbeli lelkiismereteség kellő fokát, a mely szükséges a fertőzés távoltartására. A tanuló, kinek még önálló meggyőződése nincsen és nem lehet, annál inkább hisz a tanárnak, ha ez még kényelmének is hizeleg, oda nem érve azt, hogy szorgalmas mosdás által a tanár nézetének ellentétét bizonyítja, s ez által kevésbé kedvelté válhatni fél. — Miután az megesett, hogy az én kórodámon, hol a figyel-

meztetés nem hiányzott, egy tanuló nő rajta éretett, a midőn épen egy vajudót akart vizsgálni, miután fenés szülrészeket érintett, följosogitva hiszem magam azon következtetésre, hogy a halvanymosások nem azon szigoru mérvben kezeltettek, minőben az óhajandó, miért is ezek dacára Scanzoni- és Seifertnél a halálozást a fertőzésnek kell, hogy beszámoljunk.

Az orvosi akademia Párisban *) azon okból nyilatkozik a fertőzés elmélete ellen, mert a párisi maternitén hol bábák képeztenek, és Dubois tanár kórodája — mely az orvosok képzésére van szentelve — viszonyai ugyan azok mint Bécsben az I. szülkórodán, hol az orvosok — és II-kon hol a bábák képeztenek; és mégis mindkét párisi osztályon a gyermekági láz járványszerűen uralgott. A tisztelt olvasó emlékezik, miként értekezésünk folytán megemlítők, hogy a bábák intézetei rendszeren a járványszerű gyermekági láztól megkiméltetnek, holott azon intézetek, hol orvosok képeztenek a gyermekági-láz járványától megkerestetnek. Ezen különbség alapokát a tanrendszerben hittük föltalálhatni, nevezetesen ab-

*) Az Academie de medecine-nél jelenben igen heves és érdekes vitakozások folynak a gyermekági láz kóroktanát illetőleg, melyeket t. olvasóinkkal legközelebb kivonatilag közleni szándékozunk. Sz.

TÁRCA.

Nehány adoma a színlett kórok köréből.

(Vége.)

Dr. Morére következő, erélyvel folytatott és szerencsés eredménnyel véghez vitt tettetési történetet beszél el. „S. házaló kereskedő, közép észtehetséggel de határozott és rideg jellemmel bíró egyén, a hadi szolgálattól nagyon félt. Nehány hónappal a sorshuzás előtt, Marseilleben lévén, mindkét fülére betegnek és süketnek tette magát, orvost hivatott, ki őt gyógyította s kinek bizonyítványa szerint mindkét füle gyuladása következtében *sükettség és nyelvhüvés állott be.*

Hatvan nappal a sorshuzás előtt, midőn S. visszatért volna szülőéhez, én hivatam hozzá orvosi ápolás végett. Szorgos vizsgálat után azon meggyőződéssel távoztam, hogy a fiatal ember baja színlett betegség. Később az ujoncozási bizottmány elibe hivatván — véleményadás végett, nyilatkozatom a

következő volt: Én nem ismerem példát *tökéletes süketnémaságról* azon betegség következtében, mely itt adatik elő. Midőn a füllob idült állapotba megy át s fültakár marad hátra, gyakran észlelhetni kisebb nagyobb nehézhallást vagy épen süketiséget, de nyelvhüvést, legalább tudtommal soha sem. A nyelv hüvése egyébiránt csak szótalanúságot hozna elő, itt több, itt hanghiány is van jelen. A szó és a hang két egymástól különböző tünemény; az egyik a gőgben képződik, a másik a száj különféle részeinek s különösen az ajkak működése által jön létre. Ha megis engedjük azt, hogy az egyén a felhozott betegség által veszítette el a szóképességet nyelvhüvés következtében, e miatt hanghiánynak még nem volna szükség jelen lenni; hogy ez létre jöjjön, a gőg belső izmainak is kellene hüdöttenek lenni, vagy pedig a gőg és gögsípnyilásnak a hangrés alatt; e szerv fölött csak szótalanúságot volna képes okozni. Véleményem ezeknél fogva, hogy a kór színlett.

S. besoroztatott s a bordeaux-i őrséghez utasítatott. Tizenegy hónapig minden képzelhető próbának lett alávetve, minden nap, minden órán, minden percben. Ritka állhatatoságának és bátorságának sikerült minden akadályt legyőzni,

ban hogy az orvostan kiválólag bonctani irányánál fogva a tanulók hulla vizsgálattal sokat foglalkozván, vizsgáló ujjakkal a rothadt állatszerves anyagot a szülőkre viszik át, mely a felhámnélküli helyeken felszívódván gyermekágyi lázat idéz elő.

A bábák közönségesen oly tanításban részesülnek, mely mi alkalmat sem szolgáltat a kezeknek rothadt állatszerves anyagokkál bemocskolására. Illető helyén megemlítettük, hogy a párisi Maternitében a tanítási rendszer e tekintetben kivételt képez, mert itt a bábák oly kimerítő tanítást ismernek, miként ők ép úgy, mint más intézetekben az orvosok, kezeiket rothadt állatszerves anyaggal és pedig a beteg gyermekágyasoktól, vagy a hullából származóval bemocskolják, és ez által a gy. ágyi lázat oly fokban szaporítják, miként azt aztán járványnak nevezik. Miért is valótlan, mit a párisi orvosi academia állít, mikép a párisi bábaoskola viszonyai azonosak a bécsi oskoláéval, s hogy mégis a Maternitében a gyermekágyi láz uralgott, holott Bécsben ez nem történt.

Bécs és Páris viszonyai közti lényeges különbség abban rejlik, hogy míg Párisban a bábák a tanítási rendszernél fogva kezeiket rothadt állatszerves anyaggal bemocskolják, addig Bécsben épen a tanítási rendszernél fogva ez nem történhetik meg.

Bizonyítványul, miként az általam felsorolt tanítási rendszer Párisban valóban gyakorlatban van, — szolgál Osiander J. T. tudor ily című munkájá: „Bemerkungen über die französische Geburtshilfe, nebst einer ausführlichen Beschreibung der Maternité in Paris, — Hannover 1813.“

Osiander Baudelocque a Maternité tanárának barátja, egy évig látogatá ezen különben az orvosok előtt elzárt intézetet, és a tanítási rendszer fölött következő fölvilágosítást ad. „A tanítás egy évig tart, és a tanulóbábák ez idő alatt magában az intézetben laknak.“ 31 lapon mondja „A gyermekágyas betegek terme a bal szárny felső részén van; bemenete azonban a folyosó végén nyílik, mely a főépület egész első emeletén vezet. E terem magas boltozatos, magas szemközti ablakokkal és 24 ágyat tartalmaz, melyek nagy részt az ablakok közé helyezvük elég távol egymástól, és jó nagy tért hagyva a terem közepén. Ezen teremben épen nincs hujja a tisztaság és rendnek, de a 24 beteg gyermekágyas, ki közönségesen lakja e termet szükségképen kell, hogy megrontsa a léget, és veszélyes léggerjet (Másmá) tá-

minden kísérletet kiállani, minden szemességet kijátszani. Éjjel, hogy álmában ne beszéljen, bőrdarabbal szoritotta le nyelvét a tövínél, hogy mint maga mondá, *a lélek el ne árulhassa a testet.*

A mi az orvosokat ily körülmények közt tévutra vezethette a hangszervek vizsgálatánál és elhitethette velök, miként nyelvűdés csakugyan jelen van, ez a nyelv tökéletes mozdulatlansága volt. S. rágta és nyelte az ételeket anélkül, hogy nyelvét megmozdítaná; e szerv kifelé nyujtva, fölfelé vagy oldalt irányozva tökéletes nyugalomban maradt. Ily tényekkel szemben a katonai hatóság megrendelte a felülvizsgálatot, és S. végképi bucsulevéllal hazabocsátatott.

Attól tartván, hogy szabadonbocsátása is csak új, előljárói által kikoholt csel, még néhány napig folytatá szerepét; végtére meggyőződván a tény valóságáról megszólamlott, vagyis inkább akart megszólamlani, mert különös! a nyelv nemcsak hogy hangot ejteni nem tudott, de még megmozdulni sem volt képes. Isteni büntetést kezdtek általán emlegetni, de egy kis szálékony (könleges) kenőcs bedörgölése a nyak olda-

maszszon. Ilyetén léggerj támadásának, mely gyakran egyetlen ágyból fejlődik ki, az által hiszik elejét vehetni, hogy a betegeket gyakrabban ágyaikkal fölcser éltetik, és újabb ágy alzatot adnak nekik.

33 lapon ez áll. „A napontai szemlén, melyet az orvos a gyermekágyasok kórtermében tesz, a ház főbábája, s egy része a tanuló bábáknak is jelen van. Minden egyes tanuló bába kap különös ügyelete alá egy beteget, és kötelezve van rövid kórtörténetet, a szülés menetét, és az orvos rendelvényeit följegyezni Ezen kórtörténetek: bulletins-(tudósítvány) neknek, neveztetnek, s Chaussier tanár (a Maternité első orvosa) sokat fáradozik a tanulónöket ezek szerkesztésében kiképezni. Minden betegnél szigoruan átnézi a bulletint, minek nagy fontosságot tulajdon itani látszik, melyre én igen ritkán találám érdekesnek. A tanulónök közt ugyanis csupán ritka egyesek vannak, kik tehetséggel és elég komolysággal bírnak betegség eket észlelni, és ebbeli észleleteket föltenni, Ezen kev és a többi mindnyájának mintát nyujt ezen tudósítványokra, és gyakran tapasztalám, hogy több tudósítványban a legkülönböző betegségeknel ugyanazon tünetek tulajdon azon szavakkal valának fölsorolva. — Átalán véve igen föltünő fiatal leányokat látni, kik fontos képpel tapintják az üteret, és kórészleleteket irnak. Ebben azonban utánozzák tanítónőjüket az elsőbábát, kinek tekintélye, melyet betegágyánál tud magának adni, az által nő még nagyobbra, hogy az orvos mindég az ő véleményén van.“

A tanulóbábáknak alkalmuk van a gy. ágyi lázat betegektől egészségesekre átvihetni, mi Bécsben nem történhetik, mert Bécsben a tanuló bábák a tanár szemlénél a beteg szobákon nem lehetnek jelen.

46. lapon ezt olvashatni: „a hul'a-boncolatoknál, melyek a szülháltól kissé lávolabb fekvő kertiházban történnek, a tanulónök jelen vannak. Itt gyakran ámulattal néztem, minő élénk részt vesz egyes fiatal leányzó a hullák szétdarabolásában, minő sajátzerü öket meztelen és véres karral nagy kést tartván kezükben láрма és nevetés közepett a medencét kimetszeni látni, miután erre előbb az orvostól engedélyt nyertek ezt saját számukra kikészíthetni. —

51. lapon továbbá: „Azon észleletek közt, melyekre hullaboncolat alkalmával Baudelocque hallgatóit figyelmessé tevő, különösen a horpasz izomnak a szülés alatti öröklődés következtében történt elszakadása fontos.“

laiba s némi kis gyakorlat nyole nap folytán helyre állíták a beteget. Ma S. oly érthetően beszél mint valaha.“

Orvosi könyvek olvasásából nem ritkán rosz tanácsot meritenek az avatlanok. Ez történt a roueni büntető törvényszék elibe állított hősünkkel is, kinek tettetése, mint mult lapunkban említök, nem vala képes őt az érdemlett büntetés alól fölmenteni.

Dérozier Péter, 44 éves, házaló kereskedő, állandó lakás nélkül, a normandiai egyházakban véghezvitt tizenkét lopással vádoltatott. Midőn elfogták s a békebíró elibe vitték, bevallá eleinte büntetteit, elmondá körülményesen és szabatosan a részleteket, s feladta egyik Chapoteau nevü társát, kit a vizsgáló bíró ugyan nem volt képes föltalálni, de ki valószínűen még sem lehete költött személy. Ekkor még csak három jelentéken lopásról volt szó, de a vizsgálat folyama alatt más kilenc jött napfényre, s D. ezek iránt is sulyos próbák által terhelte.

Midőn ez történnék, a vádlott rögtön megszűnt felelni s a vallatásoknál tökéletesen néma maradt. Minthogy olvasta volt, a mint később bevallá, hogy a legszorgosabb hullavizs-

„A történt szülésekről következő rovat közöltetett: 1797. december 9- egész 1809. máj. 31-ig 17,308 nő szült, összesen 17,499 gyermeket. 189 nő szült kettős gyermeket, tehát 1—91 közül; csak kettő szült hármat. — Legkevesb 2,000 szülő lett nehéz beteg, 700 elhalt, és boncoltatott. A tanulónők közül az, ki 2 évig volt az intézetben mintegy 3,600 szülést és 450 beteget észlelhetett, kik közül 100-on felül haltak el.“

Ebből az folyik, hogy a bábák a Maternitében a tanítási rendszer nyomán alkalommal birtak rothadt állatszervek anyagokat a hullából az egészségesre átvihetni, és ez által gyermekági lázat idézni elő.

Kiwisch a fertőzési elmélet újdonsága ellen nyilatkozik, miután egyes angol orvosokat hoz föl, kik fenés orbáncu férfiakat kezelvén egyidejűleg gyakorlataikban sok gyermekágiaszt vesztenek el gyermekági lázban. — Az minden esetre igaz, miként ezen észlelet, ha kellően kiaknálták volna, a gyermekági láz igazi okának fölfedezéséhez vezethetendett, de ők megállapodtak azon egyes ténynél, hogy a gyermekági láz származhatik férfi fenés orbancából származó ev átvitelével is. Ezen tény mellett főnhagyatott a járványos befolyásoknak teljes érvénye, szóval nem jutottak azon következtetésre, hogy minden gyermekági láz rothadt állatszervek anyagok fölszívódása által támad, és hogy épen nincs járványos befolyás, mely gyermekági lázat képes eredményezni.

Kiwisch maga ily című művében. „*Klinische Vorträge über specielle Pathologie, und Therapie der Krankheiten des weiblichen Geschlechtes*“ — melyben a gyermekági lázról, egy értekezést ír, ennek kór-oktanát egészen a járványászok (Epidemiker) értelmében írja, sőt míg 1850-ki föltevényében (Aufsatze) is a bécsi orvos egyet folyóiratában, melyben a gyermekági láz fölöli nézetemet bírálja, fölállítá azon állitmányt, hogy ő nem ritkán közvetlenül a boncolat után terheseket és szülönöket vizsgált, és mi bal következményt sem észlelt utána. Fölhossa azonkívül a gyermekági láz történelmét és a mindennapi tapasztalást, melynek folytán országok területén gyermekági láz-járvány, és az ugy nevezett szörványos gyermekági láz tömérdek esetei jegyeztettek föl, hol rothadt állati anyagokkal történt fertőzés nem is gondolható, és kiemeli azon körülményt, hogy egyes időszakokban minden a fertőzés ellen ajánlott szerek basztalan vétettek fogantba, ellenkezőleg ezek elhanyagolása

gálat sem képes gyakran kimutatni a tébolyodottság bonctani okát, s hogy e kórt jellemző tünetnyek még koránt sincsenek eléggé megállapítva, azt hívé, miszerint egy örültségi roham váratlan új, vaktába összekapott jelenségekkel képes leend az orvosok vizsgálatát tévutra vezetni s ötöt a felelősség terhe alól fölmenteni. E meggyőződésben egy új kóralakot gondolt ki, és hallgatás, mosolygás, gondatlanságot tanusító vállvonítás meg kérdéssel nyitotta meg örültségi játékát. Nemsokára roszakaratu lett, s a neufchateli fogházban egyik társát megverte és az ablakokat összetörte. A bírák ezen fölindulván M. orvostól véleményt kértek D. egészségi állapota felett. Úgyfelünk örültnék hívé s a menekülési vágyat rögeszméjének tartotta. Ez észrevétel egy szabadulási kísérlet által igazolva volt. —

Mily édes reményekkel kecsgettethette magát ekkor a vádlott!

„Azonban Rouenba vitetett a büntetőtörvényszék elibe, hol nem sokára Dr. Morel, a St.-Yoni örüde főorvosával kelle vitatkoznia. E tudós férfi előbb azt kérdé a vádlottól mily kora, s azt kapta feleletül: 245 francs 35 centimes, 124 kocsi ennek

más időkben észrevehetlen bal következmény nélkül maradt. —

Fölhivjuk a tisztelt olvasót értekezésünk ide vonatkozó helyeit vissza idézni emlékezetébe és megítélni, hogy ezen szerzők tana az enyimmel azonos-e?

(Vége köv.)

SKODA TANÁR KORODÁJA BÉCSBEN.

T ü d ő l é g d a g.

(Emphysema pulm.) (vesiculare.)

Közli Schnitzler J.

Korodánkra, m. hó 7-kén egy 46 éves, jól táplált egyén vétetett föl nehéz légzéssel, ki 20 éves korától gyakran hörguruban és köhögésben szenvedett.

A vizsgálatnál a mellkas szélesnek és nagyobbodottnak találtatott; a kontatási hang a mell egész terjedelmében világos és teljes volt, a lélegzés hólyagcsás, a szív helyéből kimozdítva a mell középvonala felé; lüktetése a gyomorgödörben észlelhető, a szívhangok tiszták de gyöngébbek; a máj lefelé tolva.

Skoda tanár ezuttal nem ereszkedett a tüdőlégdag támadása és mivolta taglalásába, melyeknél fogva a tüdő összehúzódási képessége csökkentetik, hanem csak némely észrevételekkel derítette föl annak tünetnyeit, melyek mindamelllett orvosgyakorlati fontossággal bírnak.

A rekeszizom rendes állapotban, a kilégzés alatt lehetőleg legmagasabban fölemelkedik, belégzés alatt alászáll; ha a tüdő összehúzódási képessége csökkent a légzés mindkét mozzanata alatt a rekesz izom ugyanazon helyen fog maradni mit a májnak mélyebb állásából és a szív függőleges helyzetéből vehetjük ki. (A rekesz működése feltűnően látható a bordaközti izmok hűdésénél, hol dudorok képződnek, melyek a mellkas tágulásánál a rekeszizom által kiegyenlítettnek.)

De ez magában nem elegendő a tüdőlégdag kórhatározatára, mert a máj más kóroknál is, p. mellhártyalobizzadmánynál és légmellnél (pneumothorax) foglal el mélyebb állást; itt tehát a kontatás tünetnyeit is számba kell vennünk (különösen a világos és teljes hangot az egész mellen) s azok segítségével a kórismét biztosítanunk.

A hosszan tartó nehézlégzési izomfeszítés által néha a hátgerinc hátra, a mellkas mellső fala előfelé vonatik, úgy, hogy a szív ezzel kisebb területben is érintkezik mint rendes állapotban, s ennél fogva a hang még a mellesontan sem egészen tompa és üres.

elvitelére. 35 millio . . . én nem voltam gazdag, ez volt mindenem.

Ugyan e kérdésre, midőn határozottan ismételtetett, másodszer azt válaszolá: 3 méteres 75 centiméteres.

M. Régen van már, hogy a feje megháborodott?

D. Macskák és mindig macskák! — Oh, nem vagyok én örült. Az örültek nem forognak (a vádlott 3—4-szer önmaga körül forog).

M. Van családja, testvérei, gyermekei?

D. Én sok posztó maradékot szálítottam, selyem harisnyát, gyáram volt, 31 millióm. Chapoteau lopta el mindenemet.

Ugyan azon kérdés ismétlésére mindég más és fonák feleleteket ad, melyek semmi viszonyban nincsenek azzal mi iránt szólítatik.

M. Hol van ön itt?

Néha azt válaszolja sz. Józsefnél, de rendszeren, hogy az ördög házában van.

M. Mi napunk van ma?

A szívhangok már annál fogva is gyöngébbek lehetnek, mert a vértorlódás következtében a billentyűk tágíthatnak és táplálásukban szenvednek.

Az érverésre a légdagnak semmi különös befolyása nincs lassudása rendszeren a nyugalom következménye. Egészséges, sovány embereknél az erősebb lélekzés tapasztalatilag lassítja a szív mozgásait, sőt ha belégzés közben izmainkat megfeszítjük a szív megáll.

Ha a vérkeringésben akadályt észlelünk s a billentyűk szabályosak, annak okát a szívizomzatában kell keresnünk.

A szív tultengése erősebb összehúzódását idézi elő a szervnek, s erősebb vértolulást okoz a tüdők és az agy felé (sulyrak, nyomásnak és szorongásnak érzetét, nehéz légzést, szűró vagy tompa fájdalmat a szív táján, főfájást, szédülést, a fejerek lüktetését). De a szív tultengése leggyakrabban idegen — kötszövet, zsír, káros anyagok lerakódásából veszi eredetét, midőn a szív tevékenysége nem csak nem fokoztatik, hanem annyira száll alá mint a sorvadásnál (Atrophie). Káros anyagok képződésénél (Schwielenbildung) s részletes szívhüdnél oly tünetekkel találkozunk mint a billentyűk elégtelenségénél és a szívcsőadékok szűkülésénél, de e mellett a hallgatóság jelenségei hiányzanak.

Betegünknel nehéz légzés nem vala észrevehető midőn nyugodtan feküdt, de előállott mihelyt törzsét megmozdítá vagy szólt. A tüdőlégdagnak nem is vonz maga után szűkségképpen folytonos nehéz légzést, de könnyen előidéztethetik az minden testi megerőltetés által, s annál könnyebben minél terjedtebb és nagyobb fokú a baj s minél több utóbaja fejlődött ki a tüdőlégdagnak. Minden hurutos földuzzadása a hörgők takhártyájának, valamint minden lázas mozgalom s a légzésizmok tevékenységének megakadályozása növelik a nehéz légzést.

A máj ez esetben puhának és simafelületűnek találtatott; kötszövet-tultengésnek nem volt semmi jele; de valjon működése rendszeres-e? biztossággal nem lehet tudni, ámbar sárgaság nem volt jelen s a bélsár barna; a vérkeringés akadályainál a máj vértorlódás következtében rendszeren szokott szenvedni.

A vizelet (valamint a többi váladékok) kisebb mennyiségben ürítették ki, sötétebb színű, valószínűen csak azért mert sűrűbb. Néha fehérsége is van jelen, mi a rendszeres alkatrészek fölvetelére kártékonyan hat. Midőn a vizelet rendszeres, a jóslat kedvező.

Az izzadság tüdőlégdagnál gyakran tapadás, de ennek semmi rossz jelentése nincs.

Betegünknel mind a vizelet, mind az izzadság szabályszerű vala.

A gyógybanás illő étrendben és nyugalomban állott, mely mellett az el- és kiválasztásokra gond fordították. A székkürítés és epelválasztás elősegítésére senna forrázat, a köhögés

gés enyhítésére Dower por, a hörghurut ellen terpetin gőz belégzések vétettek alkalmazásba.

M. hó 15-kén a beteg üdülve hagyá el a kórodát.

ORVOSI MAGÁNGYAKORLAT.

Átható koponyarepedés vérömleny nyel a cson t és keményagykér közt — a sértés utáni második nap folytán lékezés — gyógyulás.

Dr. Lengyel Endre gy. orvostól Sáros-Patakon.

M. Mária, vágásközségi születésű, 18 éves, sugár szabályos természetű, S.-Patakon szolgálatban levő leány, a jelen esetig egészséges volt. Havitsztulása 9 hónappal ezelőtt jelent meg, s azóta minden hónap utolján rendszeren folyt le.

Múlt évi october 7-kén éjjel egy lakodalomban táncolt, hol is szeretőjét egy helybeli szolgálényt megharagítván, ez ötlet 8-kán hajnalban 3. óra tájban hazatérőt a kapuban várva sulyos tölgyfabottal föbeütötte. A leány az ütésre lerogyott, de tüstént felkelvén a kapuajtót maga után bekulesolta, a kulcsot a konyhában szokott helyére tette; s a szomszéd műhelyszobába menvén, itt egy pusztá falárára ruhástól együtt ledült. Kevés idő múlva felkelvén, az udvar hátsó részébeni árnyékszékbe ment, hol is sokat hányt. Hányását végezvén ujlag a műhelybe tért vissza, s a lárára lefeküdt. Gazdája mintegy óra múlva a szóvali serkentésre nem mozduló, s szerinte mélyen alvó leányra vizet föcsesentett; mire ez felkelt, s a műhelyből kiment. A leány (a mint ezt october 13-kán már önmaga beszélte) fejében nagy forróságot érezvén, a Bodrog folyóhoz (mintegy 10 percnyi távolra lakától) ennek meredek partján lement, a folyóba mártott keszkenőjét fejére borította, s nagyon lankadt testének a hús légtől és földtől üdülést reménylven valamely gazra lefeküdt. A vele tovább törtétekről october 10-kig semmit sem tud. Holléte a közeli házban még mulatozó lakadalmas nép által észrevétlenül, ágyba vitetett; reggeli 7 óra tájban pedig, hónai alatt két férfi által emelve és támogatva, tántorgó és húzott lépésekkel, öntudatlan állapotban lakhelyére vezettetett.

October 8-kán, délelőtt 10 óra kor hivatam a beteghez; a kit is felöltözve, földre csüggő lábakkal, egy pusztá falárára dülve, mintegy mély álomban levőt találtam. Felkiabáltatván és felültetvén, falhoz vetett háttal és jobbra hajló fővel nehezen fentartja törzsökét. Felállítatván, erős hangú felszólításra néhány tántorgó lépést tesz. Mind két kezével tud gyengén szorítani. A jobb szemnyílás a balnál nagyobb; a jobb láta kitágult, a bal öszvehúzódott. A száj kissé baloldalra vonult. Hangos kérdésre lassan, vontatva fe-

Vaktába felel hol hétfő, hol csütörtök, hol péntek.

M. Mely évszakban vagyunk? (a kérdés julius 22-kén tétetett).

D. Januárban. — Ekkor ösztönszerűleg néz az ablak felé mintha felelete fonakságán megütődne. — Lám, azt lehetne mondani, hogy meleg van.

M. Hol ismerte Chapoteaut?

D. Az zsidó, zsvány, gyilkos; megakart ölni. Én lábaimat a folyóba mártottam.

M. Tud ön aludni?

D. Nem panaszkodhatom; sok macska van.

Látni akarván M. valjon nem szenved e a vádolt a hall vagy látérzék valamely csalódásában (hallucinatio), rögtön kérdi tőle, ugy, hogy az összefüggés nélküli válaszok keresésében el ne tévedhessen:

M. De Chapoteau, a zsidó, a gyilkos — látja, hallja e őt? —

D. Zöld ruhája van; az őrszolgálatot jól teszik éjjel.

D. nem hagyja el szokásos mozdulatait, hintalózik egyik oldalról a másikra, szemei folytonos pislogatása miatt

fedvék semmi tárgyon meg nem állapodnak; szót fogad ha mire felszólítatik, minden nehézség nélkül leül, de nyugodtan helyben soká nem maradhat. Fölkel, ismét leül, lopva bebetekint a szobaszögletekbe, óvatosan lépdegél, megfordul s félelem és bizalmatlanságtól gyötörtnek látszik. Válaszai, mint láttuk, soha sem felelnek meg a kérdéseknek, nem örülnek válaszaik. Az örültek, mint M. alaposan megjegyzé, legtulzabb tébolyodásaikban s leghevesb őrvongéseikben sem harnak össze oly dolgokat, melyeket a legtévelygőbb logika sem képes eltéveszteni. Ha az ész rendszer használatát vesztett embertől kérdjük hány éves, azt fogja p. felelni 6 ezer éves vagy 6 hónapos, a szerint amint magát öröklétűnek vagy csecsemőnek hiszi. Más azt fogja mondani, nincs kora, mint-hogy magát halottnak véli; de a legzavartabb elméjű sem fogja azt válaszolni, ha kora iránt kérdeztek, hogy 245 francs 35 centimes, vagy 5 méteres 75 centiméteres. A tévelygő származása iránt kérdezve azt fogja mondani, hogy Isten, vagy császár fiaja, vagy hogy ő maga Isten, hogy a sötétség fejedelmének vagy más természetfölötti lénynek gyermeke, a szerint a mint e vagy ama rögeszme által ostromoltatik, de sohasem

lel: ki ütött meg? a G. bérese? — „az“; mivel ütött meg? — „bottal“; mid fáj? — „fejem“; hol fáj a fejed? — jobbát nehezen a jobboldali homloktájhoz emeli. E helyen ugymint a jobb homloktáj felső felének közepén, haránt irányban fel- és be-, a koszoru- és nyilvarrányok egyesülése felé vonuló, 2 1/2 hüvelyk hosszú, 3/4 hüv. széles, mintegy hullámzó puha daganat, s e fölött kékes-vere s ütészolt észlelhető a fejtakarókon. A kémlő ujj a daganat alapján hosszas, kemény szélekkel körített, s kemény fenekü benyomulást érez. Az arcszin kékes-sápadt. Légzés lassu, csendes; testhév alászállott, érités lassu, gyenge, öszvehuzott.

Az egyént ágyba fektettem. Rendeltem: gyökönkegyökér (r. valerianae) forrázatban kénsavas haméleget (sulphas kali); s külről a fejre jeges borogatásokat.

Intézkedtem, hogy a megyei kerületi orvos, a koponyalekező készüllettel ellátva a helyszinén mielőbb megjelenessen.

Oct. 8-án estve 8. órakor kerületi orvos Dr. W. és helybeli sebész R. urakkal a beteget ujjal megvizsgáltuk.

Az egyén öntudatlan s az eszmélet minden nyilvánítása nélkül fekszik. Feje jobb oldalra nehezkeedik. A jobb láta tetemesen tágult, a jobb szemteke ki- és fölfelé van irányulva, a bal láta nagyon összehuzódott; szivárványhártyákra a gertyafény semmi ingerhatást nem gyakorol, a szemhéjak mintegy szélhüdtöttek, s a jobboldali vizenyösen pöffedt. Légzés mély lassu, horkoló. Allesukulat van jelen. Testhév emelkedettebb mint első szemlénél volt; szintugy az érités is gyorsabb, teljesebb és erősebb, de kimaradó. A végtagokban s főleg a jobb karban, a fejsz tapintása által is mindannyiszor előidézhető görcsös rángások mutatkoznak. A beteg jobb kezével nemző részein kaparász, s e mellett ugyancsak jobb kezét önmozgonyilag (automatice) olykor a fejsz fölé viszi.

A rendelt orvosszerből, a fogaknak egymástóli erőszakos eltávolítása mellett is, a betegnek csak kevés adathatott be, miután ez azt le nem nyelhetette.

Kórhatározat.

Jelen esetről az előzmények, és a külvizsgálat a fejen egy erős ütés által okozott külsérülés nyomára vezetnek. Kémlő ujjunk ugyanis az ütés (fenleirtt) helyén, a fej kültakaróinak repedése nélkül egy hosszas-keskeny, kemény szélek és fenek által határozott mélyedést, s e felett hullámzó puhaságot tapint. Bemélyedéssel párosult koponyatörés van e előttünk? vagy pedig a koponyacsont, és ezt fedő lágyrészek között fészkelő vérdag (Blutbeule)?, melynek körülrít szélein a megtömült kötszövet esontbemélyedést és törést hazudik, — határozottan elítélni nem merjük, hajlaudók lévén az utóbbit hinni.

De a helybeli bántalmon kívül betegünkél mind a szel-

fog adni oly feleletet, melynek végcélja ne volna az okozatot összeköttetésbe hozni az okkal. „Ennek oka, így folytatja M. egyszerü; az örült tagja marad az emberi családnak, s nincs kivonva azon törvények alól, melyek az emberi észet kormányozzák; ennek bizonyítványa az, hogy gondol. Igaz, ő sérti es gyakran nagy mértékben sérti a logika szabályait; ő teli van tévedésekkel, küzd fonák képzeletekkel, melyek viszonyban vannak önjöngésével; de emiatt ne csalatkozzunk; még azon gondolat is, mely elméjét megzavarta, kéntelen bizonyos határozott formák szerint gondolkozni.“

M. a vádlott physikai és elmebeli állapota szorgos megvizsgálása után, minekutána meggyőződött, hogy annak éptani működései nem zavarvák, hogy önjöngő tettei az idegközpontok semminemü bántalmival nincsenek összeköttetésben, hogy a beteg se nem dühöngő, sem busongó, sem érzékileg önjöngő, sem esztelen, sem golyhó (imbecilis) — orvosi véleményében oda nyilatkozott, hogy betegsége színlett.

A bírák azonban a két egymással ellenkező orvosi véleményen felakadtak, s elérzékenyülvén az örök és kórapolók elbeszélései, megingattatván a vádlott hallatlan állhatatossága és bátorsága által, Dr. M. első véleményén megnyugodni nem tudtak, s a tárgyalás a legközelebbi ülésre halasztatott.

A S. Yoni főorvos a beteg észlelésével ujjal hivata-

lemi, mind a tengéleti működéseknek általános s igen komoly változásait észleljük. Ezen változásoknak kielégítő s legközelebbi okát oly szervi rendszerben kell keresnünk, melyről az emberi egyéni élet nyilvánulásai származnak és vezéreltetnek. Ez pedig az idegrendszer, és ennek központja az agy.

Es valóban az öntudat és eszmélet jelen hiánya, az érzékek ingerfogékonytalansága, az agynak, mint a szellemi élet fészkeinek és műszerének, elnyomott, feldult állapotát jellemzik. De a tengélet folyamát eszközlő, s az agy kormányja alatt álló beidegzési élettünetemények kóros állapota, — mely jelen esetben nehéz légzés, lassu kihagyó érités, végtagi görcsös rángások, allesukulat, nyelési tehetlenség s az állati melegség alatt foka által mutatkozik, — szintén erre mutatnak. Itt tehát az agynak élete van megzavarva.

Ezen zavar a fej külsérelmével okszerű viszonyba hozható, a mennyiben orvos-sebész tapasztalatok szerint: a felsérelmekkel szövethuzható agyrázódás, nyomás vagy zuzódás (commotio, compressio, contusio cerebri) a jelenével egyező kóros változásokat szoktak szüleményezni, ugyde az előttünk történetben az agy iménti két elsőbb bántalmának csalhatlan jeleire akadunk.

Agyrázódásra mutatnak a következők: a kül erőszak után legott föllépett, s azután nem sokára ismét eltűnt kórjelek, melyeket ennél fogva csak az agyállomány parányai erős megingattatásának s az ez által félbenszakasztott idegműködésnek tulajdoníthatjuk. Betegünk az ütésre lerogyott, de tüstént felkelvén az ajtót bekulcsolta, s a kulcsot szokott helyére tette; ekkor a műhelybe menvén lefeküdt. Kevés idő mulva hányás vette elő. Mintegy óra mulva a Bodroghoz ön lábán elment. Öntudata a kérdésekre tett egyes feleleteiben csaknem 10 órai időig pillanatnyira visszatért. Végtagai elstek. Érverése gyöngé lassu, légzése csöndes volt. Sápadt arca öszveesett, testheve alászállott. Mindezek történt agyrázódás tüneteményei; s ha lehet Jäger szerint e bántalomnak 3 fokát felvenni, ez a második fokba sorolandó.

Azonban a baj folyama alatt az agyrázódás előterének mulékony tüneteményei lassankint elvonulván, a háttérből egy más, hasonló eredetü tartós bántalomnak, az agynomásnak kórkepei tüntek elő s foglalák a láttért egészen el. Az agyrázódás miatt nagyon alászállott tengéleti tevékenység egy kis lendületet nyert, — bár lassu és fáradalmas maradt. Mint az agynomás s az ez által megakadályozott agyműködés kórjelei előállottak: a mély, nehéz, horkoló légzés; erősebb, de lassu és kihagyó érités; kissé emelkedett hőrmeleg, elevenebb arcszin, a jobb láta tágulata; s a végtagoknak görcsös rángásai, nemzőrészeken kaparászás; az eszméletlenség s a mély álmokór, melyből a beteg sem rángatásra, sem kiabálásra fel nem ébrül.

losan bizatott meg, s ebbeli eljárásában mostan Delasiauve, a Bicétre-i örülde elsődorvosa s több más tisztárs által támogatotték. Egyező meggyőződésöknél fogva a betegség tetetésnek nyilvánították. Derozier vizelete jelenleg is oly szagatott mint előbb. Ő magát Beauvais királyának hiszi; midőnap van, azt mondja, hogy éjszaka van; ha a jobb kezét kéri, mindig a balt nyujtja; sakkozok, s látni hogy ismeri a játékokat, de mihelyt egy ör melette elmegy, visszásan teszi a vonásokat.

A vádlott a roueni eskütszék elibe állittatik; a nagy számmal megjelent közönség részvételle nézi a szegény örültet, kinek feldult arcvonásaiban, zavart tekintetében, feltűnően, tolakkkal és diszitétekekkel fölpiperézett ruháján van elég, mi a nézőket elérzékenyítse. A vád felolvasása alatt a vádlott ülőhelyén nyugtalankodik s átható síkoltásokat tesz. A neufchatei orvos utólagos kijelentése, melynél fogva ez ügyfelei véleményéhez tér át, tetőpontjára látszik emelni a színlő elkeseredését, kit az elnök csak azon fenyegetéssel képes lecsillapítani, hogy őt a börtönbe visszaküldendi.

A tárgyalás után az eskütszék 10 órakor estve tanácskozás végett visszavonul, s éjféltkor a vádlottat enyhítő körülmények nélkül bünösnek nyilvánítja, mire ez 20 évi sulyos munkára ítélitetik.

Agynyomással van tehát dolgunk. Mely meghatározásnál egyszersmind a következő kérdések várnak feleletre: a koponyacsont betört és mélyedett darabja, — vérgyülem, — vagy mindkettő együtt okozza e az agynyomást? továbbá: ha vérgyülem van jelen, ez leghihetőbben hol foglal helyet?

Csonttörés és mélyedés jelenlétét, bár a sérülésnek tapintás által észlelhető külleme erre látszik mutatni, mint feljebb is mondánk hajlandók vagyunk kizárni azon okból is, mert, általános tapasztalat szerint, betört koponyacsont-rész által egyenesen (direct) okozott agynyomásra a kórtünetek összege a sérülés után tüstént bekövetkezendett volna; s az önkényti tevésekben, és illő feleletekben mutatkozott eszméletnyilvánítás azonnal megszűnvn, a jelen álmokor sem folytonosan növekedett volna.

Lehet, hogy az ütés helyén koponyacsontrepedés (fissura) van jelen, mint az ütésnek alakja, erélye. a jobb szemhéjakban fejlődő vizeny arra mutatnak, valamint azon jelenség is (?), hogy a sérült egyén jobbát önmozdonyilag a sértett hely felé vezeti. A koponyaboltozatnak vagy alapnak a helybelivel együtt létező még egy más ellenrepedését (contrafissura) hajlandók vagyunk itt kizárni azért, mert az tapasztalat szerint terjedelmesebb, lapos tárgyak által okozott fejsérelmeknél, s általában a légyszek szembeötlő zuzása és sérülése nélkül szok létre jönni.

Legvalószínűbb tehát, hogy véromlenny van jelen, mely a történt sérülés percétől kezdve folytonos kiszivárgás útján növekedvén, s az agy felett összevgyülvén, az agyrázódás előrement tüneteinek oszlása mellett az agynyomás jelen kórképét idézte elő.

A sértésnek a homlokcsont jobb oldalára történt hatása, a szemnek ezen oldalon feltűnő s jellemző bántalma, a fejnek jobb oldalra nehézkedése: mind oda mutatnak, hogy a véromlenny, a külsértésnek megfelelőleg, a homlokcsont jobb oldali felének felső része alatt, s leghihetőbben ez és a keményagykér között fészkel.

(Vége köv.)

KÜLFÖLDI IRODALOM.

Életveszély elhárítása nagy fokú vérveszteség után a vérkeringés korlátolása által a törzsre és a fejre.

A műtőbésznek valamint általán az orvosok előtt ismert dolog, hogy a betegek műtés közben ülve könnyen, állva még könnyebben, fekvő helyzetben pedig a legtrikáiban ájul-

Következő nap a *Journal de Rouen* e színlett elmekór további történetét így beszéli: „A tegnap 20 évi gályamunkára elítelt Deroziernek tébolyodottsága az ítélet hozatala után eltűnt. Midőn börtönébe visszatért, örült szerepéről lemondott, címét és jelvényeit letette, sajnálván a fáradságot és kint, melyeknek magát kilenc hónapig hijába alávetette volt. Azt mondá, miként tárgyalás alatt több ízben akart volna védelmére felszólalni s némely tetteket, melyeket az államügyész ellene felhozott s ő hibásoknak tartott, megcáfolni; de oly erőfeszítéssel vitte addig szerepét, annyira meg volt győződve játéka tökélyéről, hogy nem volt képes félbeszakasztani tébolygónak vélt mozdulatait és kiáltozásait. Elvégre látván mikép minden további tettetés haszontalan, elveté álarcát, s boesánatot kért öreitől minden alkalmatlanságért, melyet okozott volt oly kifejezésekkel, melyek nem csak ép észre mutattak, de könnyü sőt csinos szónoklati tehetséget is árultak el. —

Dr. Morel az *Annales médico-psychologiques*-ben az esetet részletesen közölte. Az elítelt bűnös látni kívánta a St.-Yoni főorvost. „En nem neheztelek önre, mondá, amiatt hogy ügyvédemet kiforgatta — s elítélésemet okozta; én sorsomat megérdemeltem, és ha a neufchateli orvos el nem áll véleményétől, folytattam volna szerepemet azon meggyőződéssel,

nak el; az elájultakat legbiztosabban hozzuk ismét eszméletre, ha őket legott lefektetjük s vízirányos helyzetbe hozzuk. Ily ájulások valószínűen úgy támadnak, hogy a fájdalom vagy lelki behatás által gyöngült beidegelés visszahajlás után csökkenti vagy megállítja a szív működését illetőleg a vérkeringést, s hogy az ekként akadályozott vérkeringésnél fogva továbbad sem izgattatik és élenkítetik eléggé az agy és a szívizom működése, mi által az ájulásnak és eszméletlenségnek nőni és tovább tartani kell.

Ha a beteget lefektetjük a szív gyöngébb mozgása által is több vér fog hajtani az agyhoz, de a közanyagi törvények szerint az erekben foglalt vér súlyánál fogva is jobban fog ereszkedni a fő felé, mintha ez magasabb helyet foglalna el a többi testnél. Ilyenkor egy pár mélyebb sóhaj, vagy egy pár önkénytelen légzési mozgás — melyet hideg víz föcscentéssel vagy ráfúvással előidéznk, gyakran elegendő a szervezet megakadt kerekeit ismét megindítani.

A nagy vérveszteségek után beálló ájulás és tetszhalál támad a minden embernél határozott s a működések összhangzására szükséges szíverő és vérmennyiség közti arány felbomlása által és a szokott, különösen az idegközpontokra történő nyomás és táplálát rögtöni félbeszakadása következtében. Ily esetknél tehát a beteg vízirányos fektetése még inkább leend javulva a hydrostatica törvényei szerint, hogy a vér saját súlyánál fogva az agy felé nagyobb mennyiségben folyhasson, s ez által az életkormányzó szerv mechanikai, vegyi és élettani rendes viszonyai minél előbb helyre állíthatassanak. E célból ajánlja Marshall Hall a tetszhalottak végtagjainak dörögölését alulról fölfelé, s e nézetből indult ki Janzer is midőn az elájult vagy tetszhalott betegeket levetkőztetve nem csak vízirányos helyzetbe hozza, hanem végtagjait az azon felül ferdén emelkedő síkra is fekteti, azokat, a hol csak lehet alulról fölfelé bepólyázza, s a combtérlet mindkét oldalán a mutató, közép és gyűrűujj által felváltva lenyomtatja. E művelet első eredménye az, hogy az érités az összenyomott helyen felül erősbödni kezd s az ütér mindinkább megtelik. Nem sokára visszahajlási tünetek is mutatkoznak a külsőleg alkalmazott ingerekre, s velők együtt a lélekzés rendes folyamata áll be. Ha a nyomást eközben félbeszakasztjuk, az érités ugyanazon pillanatban gyakran alá száll, a szemek becsukódnak, a fej hátra hajlik s az ájulás megújul. A nyomás megújítására ez aggasztó jelenségek ismét eltűnnek.

Az ütérnyomást J. szerint addig kell folytatnunk még annak elhagyására sem beteges izgatottság sem elnyomódás nem mutatkozik az idegrendszerben.

Az eljárás legnehezebb s legfárasztóbb része az üterek fél — 12 óráig tartó lenyomása és az e fölötti örködés. Érnymasz nem alkalmazható. Az óráig folytatott nyomásnak nincs

hogy a kín miatt meg kell halnom. Ön nem képzelheti mennyit szenvedtem. Attól tartottam, hogy valóban megőrülök, s jobban féltem az örültségtől mint a gályától. Több hónapig nem aludtam; úgy éreztem mintha agyamnak fele üres volna, s mintha egy a teli részben heverő vízgolyó oda ütődnék az üres részhez.“ M. vigasztalni akará a szerencsétlent, de ez busongva rázta fejét. „Nem, úgy mond, ha a rosza egyszer bele vagyunk láncolva, a szabadulás nehéz. Én 42 éves vagyok, már késő. *En most vissza vonulok a világból, klastromba megyek, szerepem el van játszva.*

A francia lap ez adomákat a színlett kórok köréből a fölötti örömeivel rekeszti be, hogy az orvosi tudomány törvénszékeltői működéseiben ily hasznos szolgálatokat képes tenni a társadalomnak, s kieszközölni a szegény tébolyodott számára kegyelmet és könyörületet, valamint sujtani és megfenyíteni a bűnöst. Mi közlésünket azon óhajással fejezzük be, bárha egyetemünk szervezésénél az elmekórtan is emeltetnék illő helyére, s bárha ez egyetem szervezése és átalakítása valószínű tudományos intézetté — minél előbb ténynyé válnék.

(Gazette des Hopitaux 1858 márt. 13. 23 és apr. 29. sz.)

semmi káros következménye; — ez alatt a vér mennyiségileg legalább, víz felszívódása által pótoltatik s a szervek a jelenlevő vérhiányhoz némileg alkalmazkodhatnak (sich accomodiren.)

A szív tevékenységét serkentő s a vértömegnek kiegészítését segítő szerek egyidejű használata természetesen nincs kizárva. Záradékol Sz. különösen azon esetek ily módoni orvoslását ajánlja, hol az életveszély nem annyira ájulások, mint inkább az idegrendszer tulizgatott érzékenysége s az edények fokozott tevékenysége által tételeztetik föl. Ez fájdalmas szülési műtételek után leggyakrabban jó létre, p. a szülep eltávolításánál. Itt a vérzés gyakran tökéletesen megszűnik, a méh össze van húzódva; halványságon kívül alig lehet valami beteges tünetényt észlelni; a beteg egyedül heves utófájdalmakról panaszkodik, meg szívdobogás és nehézlégzésről. A szívlüktetések oly fokra hágnak, hogy a mellkast megrendítik. Ez állapotban a vérvesztés pótolva látszik lenni az uterek összehúzódása s a szív fokozott működése által, mi az idegrendszert képes ugyan egy időre izgatni, de nem táplálni. Bor és égvényes szerek itt célszerűtlenek, minthogy a szív tevételese amugy is már tulságos. Mákonyak a baj kisebb fokainál határozottan jó sikere van. (Bad. Mitth. Münch. Monatsh. 1858. Febr. f.)

Cukros huygár (Diabetes) fejsértés következtében.

A Kings College-i kórodán Dr. Todd ügyelete alatt legközelebb mult időben egy nő feküdt fejsértéssel, kinél az agyrázódás következtében cukros huygár volt észlelhető. A nő a garádicsról esett volt le, s több zuzott sebbel a koponyán és jobboldali hüdéssel és merevséggel hozottat a kórházba. A vizelet a betegség 20-dik napján vizsgáltatott meg, fajsulya 1021 volt, a cukor mennyisége csekély. Később lassanként eltűnt s a fajsuly is alább szállt. A hüdésből nem gyógyult fel s az izmok elsorvadtak. Hasonló eset észleltetett pár évvel ez előtt Dr. Goolden által egy vasuti fütőnél, ki egy daracsiga (Krahn) markolatával ütést kapott volt feje hátsó részére. Mindkét esetenél semmi sem volt található, miből azt lehetett volna gyanítani, hogy huygár már a sérülés előtt jelen volt.

A fénybogár világlása.

Kölliker tanár újabb bonctani és kísérleti vizsgálatai nyomán azon meggyőződéshez jutott, hogy a fénybogár világlási képessége nem tételeztetik föl vilány lerakodás által, mely éleny (oxygen) hozzájárulásával fénybe hozatnék. A fény egy idegkészülék által jön létre, melynek a villamos szervekkel némi hasonlósága van, s ereje azon arányban nő, a mint az idegek e szervekre hatnak. Mind a mi az idegek tevékenységét izgatja, nevei a fényt és megfordítva. A tünetény legközelebbi oka lehet villamos vagy vegyi folyamat, szerinte valószínűen az utóbbi. A vizsgálatokat tovább folytatni szándékozik. (Würzburg. Verh. VIII. k.)

Csontdarab kivonása a bázsingból.

Dr. Rice egy öreg asszonysághoz hivatott, ki néhány nappal az előtt egy csontdarabkát nyelt volt le csibelévvvel, s mely a bázsingban fenakadt valami két hüvelykkel a mellesont felső vége alatt, s tökéletesen akadályozá a nyelést. Több kísérlet után a következő eljárás által sikerült neki a csontot eltávolítani: Egy száraz szivacs (Badeschwamm) darabot, mely egy ujnyi hosszú és ugy alakitva volt, hogy csak felét tölthette be a bázsing belterének — kötött a halcsont-kutasz végire s hátra hajtva a beteg fejét, oly sebességgel vitte azt be a bázsing üregébe — a mint ezt óvatossággal tenni lehet, míg nem érzé, hogy a csonton tul van. Most kis folyadékot töltött reá, mi által a szivacs megdagadt, s midőn kihuzatott a csontot is magával vonta ki. (Mindamellet, hogy a bázsing falai nyugalom alatt nem állanak el ugy egymástól mint gutta percha csónél, hanem hosszant redőkbe vannak egymáshoz illesztve, a tény még is igaz lehet, s az eljárás követést érdemel. Sz.) (Boston Journal.)

Iblany mérges kigyó és veszett állatok marása ellen.

A chicagói orvos Dr. Brainard már több éve jó sikerrel gyógyítja a mérges kigyó által okozott sebeket iblany tincturával. Az első órában minden öt percben alkalmazza a festvényt s utána langyos pépborogatást, aztán 10 óráig minden órában, később négyszer, kétszer napjában mignem a seb begyógyul. — Veszett állatok marásainál szinte jó eredményünek mondja, csak hogy ez eseteknél a düh minden kétségen felül nem volt bebizonyítva. (Ugyanott.)

GYÓGYSZERTANI KÖZLEMÉNYEK.

A dárdanykénet mireny tartalmáról.

(Über den Arsengehalt des Schwefelantimons)

Dr. Reichardt E. Jenaban. *)

Gyakran ismételt vizsgálatok által be van bizonyítva, hogy kevés vagy éppen semmi dárdanykénet, sőt dárdany sem jön elő mireny nélkül. Még a legnagyobb szorgalommal, ismételt sókkal való felolvasztás stb. által tisztított dárdanyban is mindég találunk mirenyt ha annak nagyobb mennyiségét veszük vizsgálat alá; a mireny ily műveletek folytán mennyiségileg csak csökken, de teljesen nem enyészik el.

Ez utóbbi két föltétel ellen, melyek a sikerre nézve okvetlenül szükségesek, Mark W. is vétett a westfáliai dárdanykénet vegybontásánál. — Wackenroder, ki a gyógyszerészi vagy orvosilag fontos készítmények vizsgálatára mindég nagy figyelmet fordított, számos vizsgálatok után, melyeket egy részt Reichardt tette vagy intézte volt, az Archiv der Pharm 1852. 71. k.-ben a dárdanykénet tiszta előállításáról értekezett, s a következő, R. által némileg módosított eljárást ajánlott a dárdanykénet mirenytartalmának meghatározására.

A vizsgálandó dárdanykénet legalább 20—30 gramme-ja a legfinomabbra eldörgöltetvén, hasonmennyiségű szénsavas szikéleggel (Kohlens. Natron) és két annyi légsavas (salpeters) haméleggel a legbensőbbben elegyítettik. A vegyiték apró részletekben egy vörösrre hevített hassiai téglyebe óvatosan téte-tik, s az eldurranás befejezte után pár percig még erősen iz-zittatik. Ekkor a lágy tömeget legott vas lapockával (Spatel) kiveszük és tiszta vízzel nehányszor kifözzük. Az egyesült, erősen égvényes szüredékek most sósavval savanyittatnak és fölmelegittetnek addig, míg a legeccsavavas (salpetrige) gőzök fejlődése meg nem szünik, midőn a dárdany-sav elvált, gyorsan átszüretnek s a még meleg folyadékön keresztül élénk könkéneggöz (hydronthyongas) vezettedik.

A még jelenlevő dárdany, leülepedése legott és sebesen áll be, és szorgosan megvigyázandó; mihelyt az előbb zava-ros folyadékban a sebes lerakodás enged, s ez derül, átszüre-tik, s a könkéneget még tulmennyiségben tartalmazó szüredék éjszakán át nyugodtan állva hagyatik.

E „résztetes ejtés“ (partielle Fällung) néven ismert el-választása a dárdanynak a mirenytől pontos ügyelés mellett már igen jó eredményt szolgáltat, minthogy azalatt, hogy a dárdany szinte egészen kiülepedett, a mireny — mireny-sav — kiválasztása még alig vette kezdetét.

A mireny ejtése csak lassanként kezdődik; 24 óra alatt már mindég üledék képződött, mely világosabb szinezete ál-tal a mir(eny)kéneget (Schwefelarsen) jellemzi. Ez üledék elválasztatván, a szüredék ismétli melegítése után a könkéne-göz folyama még egyszer alkalmaztatik, hogy a mireny kiej-tése tökéletesen sikerüljön, s ismét 24 óráig nyugalomban hagyatik.

A most nyert üledéket az elsőhöz teszük, s mindkettőt könkéne-g víz-zel szorgosan megmossuk. Ekkor a tölcser alsó nyilását, melyen a mirenykéneget stb. van a szürön, parafával

*) Archiv der Pharm. Wittsteins Vierteljsch. VII. k. IX. f.

bedugaszoljuk, s a kénfém (Schwefelmetall) szénsavas kőleveg (Kohls. Ammoniak) gyöngve vízoldatával (1 r. 10 rész vízre) valami kevés étető Ammoniakkal leöntjük. A tölesér jól befödve néhány óráig állva marad, azután a parafát eltávolítjuk, az As^S leszűrjük, míg e netalán jelenlévő dárdanykénét vagy kén hátramradnak.

A maradék még párszor hasonló olvadékkal mosatik meg, a mireny tartalmu szüredék sósavval savitva pár percig kőnkéneg folyamának tétetik ki a mireny tökéletes kiejtése végett, a támadt üledék összegyűjtetik és kőnkénegvízzel jól kimosatják.

Ily kis mennyiségű mirenykéneg meghatározása mérés által a megmért szűrőn többnyire bizonytalan; ez oknál fogva tanácsosabb az üledéket sósavval és hamhalvaggal (chlors. Kali) vagy füstölő salétromsavval kezelni a kén tökéletes élyenyüléseig (Oxydation) mi ily kis mennyiségnél igen hamar történik. A fölösleges szabad savat lehet elpárologtatni s azután a folyadékot erősen fölereszteni (verdünnen). E folyadékban határozzuk meg a kénsavat.

3 vegysuly (Aeq.) Ba, So³ felel meg 1 v. s. As S₃.

Ez eljárás által Reichardtnak mindenkor sikerült a mirenyt megtalálni, de mennyisége, mely az u. n. mirenytiszta dárdany fajoknál alig tesz 1/2 száz. csak nagy mennyiségek vegybontása által határozható meg; kisebb részleteknél a vegykémlelések határát csak hamar érjük el.

Magától értetődik, hogy ezután a további minőleges kémlelések a mirenyre, Marsh készüléke, az ezüst ellenhatása stb. ellenőrködés végett vétetnek alkalmazásba.

Wackenroder említett értekezésében ötféle dárdanykénét mireny tartalma van följegyezve.

I. U. n. mireny szabad dárdanykénét Spanyolországból tart	0,063	száz.
II. „ „ ismeretlen forrásból	0,213	„
III. Dárdanykénét Rosnyóról	0,150	„
IV. „ „ Schleizi	0,648	„
V. „ „ Harzgerodei	0,235	„
VI. Dárdanykénét Keletindiából ?	0,490	„
VII. „ „ Brandholzi	0,185	„

A két utolsó Reichardt által vizsgáltatott

Heti kimutatás a pestvárosi közkórházban 1858-diki Május 27 — Junius 2-kig ápolt betegekről.

		Felvéte.			Elbocs.			Meghalt			Visszamaradt					
		Beteg		Összeg	Beteg		Összeg	Beteg		Összeg	Beteg		szülők	gyermek	elmekör.	Összeg
		férf.	nők		férf.	nők		férf.	nők		férf.	nők				
Május	27-kén	10	2	12	5	6	11	5	2	7	243	227	1	—	18	489
"	28-kán.	10	9	19	3	1	4	—	2	2	250	233	1	—	18	502
"	29-kén	8	4	12	18	6	24	—	1	1	240	230	1	—	18	489
"	30-kán	5	1	6	8	2	10	1	—	1	236	229	1	—	18	484
"	31-kén.	14	3	17	12	12	24	2	—	2	236	219	2	—	18	475
Junius	1-jén.	14	5	19	12	4	16	1	3	4	236	217	2	—	19	474
"	2-kán	11	4	15	9	3	12	—	1	1	238	217	2	—	19	476

A közegészségi állapot valamivel kedvezőbb. A heveny kóreselek általában kevésbé veszélyesek, mint az idült kóralakok. Az előbbiek közül még most is leginkább tüdő- mellhártya stb. lobok a legszámosabbak, utóbbiak közül pedig a gümőkór s idült csuszbantalmak. Különféle lobokhoz és sértésekhez, számos esetekben ismét re z g ó r j csatlakozott; de jó kimenetellel. A bujakór nőknél igen gyakori, kevésbé a férfiaknál.

V e g y e s e k.

P e s t jun. 4. A pesti állatgyógyintézetnek 94 frt. 10 kr. engedélyeztetett egy növénygyűjtemény (herbarium) megszerzésére.

— Május 31-kén tartotta a bécsi cs. k. Tudományok-Akademiája évi ünnepélyes gyűlését, mely alkalommal R o k i t a n s z k y tanár „a gyógyászat és gyakorlatában tájékozásról“ értekezett.

* S c h u h tanár kórodáján egy 21 éves Adolf (előbb Adolfin) nevű egyén van mely eddig leánynak tartatott és egy dohány gyárban dolgozott. Az egyének monya elsatnyult, a huycsó ennek alsó részén nyilik és hiányos, csak egy here van jelen (Hypospadiasis et monorchismus, alulhuyozás és egyheresség.)

* Dr. Helfft, az ismert balneolog a berlini Med. Central. Ztg.-ban nyilt levélben szólítja fel a fürdőorvosokat és fürdőtulajdonosokat, hogy az étkek célszerű megválasztására s izletes és egyszerű elkészítésére, valamint a borok tisztasága és valódiságára szigoruan ügyeljenek, minthogy a fürdők és gyógyvizek hatása e kellekek hiánya miatt — tapasztalatilag — gyakran kudarcot vall. Ez intést honi fürdő tulajdonosaink és bérlőink is vegyék szívókre; orvosaink hatalma még sokkal kisebb semhogy szakavatott véleményöknek e tekintetben illő hatása lehetne.

— Tatán Dr. H a m a r y D. az ottani gyönyörű tó partján izletes fürdőt állított, mely, mint a hirdetményből kiveszük, a városbelieknek nem csak egészségi tekintetben jó hasznot teend, hanem könyvtár felállítására és lapok hozatala által télen-nyáron szellemi élvezetet is nyujtand.

TISZT. OLVASÓINKHOZ.

A félévi előfizetés e hóval lejárván, kérjük tiszt olvasóinkat, hogy megrendeléseiket minél előbb sziveskedjenek megtenni, miszerint a lap kiállítására és szétküldésére végett szükséges intézkedések idejekorán tétethessenek.

Azon tiszt. olvasóink, kik a mult félévre több mint 4 frt 30 kr. előfizettek, a fölösleget a legközelebbi előfizetési összegbe számítsák be.

A bizalom, részvét, szellemi segély és méltánylat, melylyel lapjaink honunk legtudományosb emberei részéről eddig találkoztak, azon reményre jogositanak, hogy a két haza orvos-gyógyszerészi közönsége hazai vállalatunkat hová tovább jobban pártolni, s minket őszinte szándékunkban — a honi orvosi tudományosság és ügyfelekezeti élet emelésében — a súlyos idők dacára — részvételével és közremunkálásával erélyesen segitni fog.

Részünkről — miről azt hisszük az „OHL“ eddigi fejlődése is tanuskodik — komoly akarattal s a vállalt kötelesség teljes érzetével iparkodni fogunk mindent megtenni, mitől honi tudományos közlönyünk belbecse emelkedését és közhasznosága gyarapodását, szilárd és tudományos uton várni lehet.

Megrendelhetni az „Orvosi Hetilapot“ a kiadónál Müller Emil könyvnyomdásznál, Dorotyya utca 12. sz., a szerkesztőnél, uj-tér 10. sz. és minden cs. k. postalivatalnál.

Előfizetési ára helyben házhozhordással félévre 4 forint.

Vidékre postán küldve 4 frt. 30 kr.

At. orvos-gyógyszerész növendék urak a lapot az eddigi kedvező föltételek mellett rendelhetik meg.

Ez évi teljes számu példányokkal valamint a mult évi folyammal is szolgálhatunk, a 2. 3. és 4-dik szám kivételével, melyek már tökéletesen elfogytak.

„Az „OHL.“ kiadója és szerkesztője.“

Előfizetési ára: helyben félév 4 fr. egész év 8 fr.
 vidéken félév 4 fr. 30 kr. egész év 9 fr. pp. A lapot illető
 közlemények és fizetvények bérmentesen küldendők.

Megjelenik minden Vasárnap.
 Megrendelhetni minden cs. kir. posta-hivatálnál, a szer-
 kesztőnél újtér 10-dik szám. és a kiadónál Dorottya-
 utca 12-dik szám.

ORVOSI HETILAP.

Honi és külföldi gyógyászat és kórbufárlat közlönye.

Dr. Markusovszky L.

Tulajdonos és felelős szerkesztő.

Müller Emil,

kiadó-könyvnyomdász.

Másodévi folyam.

Tartalom: A gyermekági láz kóroktana. (Vége.) Semmelweis tanártól. — Oppolzer tanár kórodája. Heveny máj-sorvadás. (Folyt.) Közli Politzer A. — Átható koponyarepedés vérömlenynyel — lékezés — gyógyulás. (Vége.) Dr. Lengyel Endrétől. — Gyógyszer-tani közlemények. Egy törvényszéki vegyi vizsgálat felőli tudósítás. Wittsteintől. — Vegyesek. — Figyelmeztetés tiszt. olvasóinkhoz.

Tárca: Pauer Lipót emléke. — A csokoládé hamisítására használt keményítőfélék mennyiségi meghatározása. Ifj. Poirier A. 1-ső r. gyógyszerésztől.

A GYERMEKÁGYI LÁZ KÓROKTANA.

(Aetiologie des Puerperalfiebers.)

Semmelweis tanártól.

(Vége.)

Lumpe a következőket hozza föl ellenem: „ha meggondoljuk, miként a gyermekági láz járványai első föllépéseitől óta minden időbeli észlelők mennyit törték fejüket ennek valódi oka fölfedezésén és szarmazása meg-gáltlásán, úgy a Semmelweisféle elmélet Columbus tojásaként, kell, hogy tűnjék föl előttünk. Megvallom, hogy elején én is szívből örültem, a mint a halvanymosások szerencsés sikerét hallám, és ezt velem együtt tevé mindenki, ki szerencsétlen tanuja vala annak, miként számos fiatal korban virágzó erőteljes egyén ép oly hirtelen lön áldozata e pusztító kórnak mint az elgyöngült törődött jaj-veszélő lények.“ — De a logika megzavarása ebbeli örö-mét, miután a bécsi szülhábani hivataloskodása alatt a halálozás maximum- és minimum-a között egyes holna-pokban oly nagy ingadozás volt, hogy kénytelenített

föl venni: „miként a fertőzés egyes holnapokban oka a halálozásnak, más holnapokban ismét nem. De ez észta-nilag lehetlen, tehát a fertőzés tana is áltan.“

Ha Lumpe a gyermekági láz felőli tanomat Colum-bus tojásával hasonlítja össze, úgy lelkemből beszélt, mert ez nekem is egészen úgy tetszik, és én gyakran fejezem ki csudálkozásomat, nem a fölött hogy a bécsi szülház győző tényei rám tolák föl e tant, hanem miként lehetett az: hogy már jóval előttem nem fedezé azt föl azon szá-mos tehetségdus orvosok valamelyike, kik a bécsi kóro-dán hivataloskodtak.

Lumpe 2 évi hivataloskodása alatt következő volt a halálozás.

1840-dik évben.			1841-dik évben.		
hó	szült.	meghalt.	hó	szült.	meghalt.
Julius	212	10	Januar	254	37
Aug.	216	22	Febr.	239	18
Sept.	270	38	Mart.	277	12
Octb.	215	63	April.	255	4
Nov.	216	42	Máj.	255	2
Dec.	222	48	Jun.	200	10

TÁRCA.

Pauer Lipót emléke. *)

Pauer Lipót okleveles gyógyszerész, s reáltanodai tanár nincs többé, megszűnt ő élni élete 63-dik évében f. év február 22-kén.

*) A névtelenül beküldött megemlékező cikket változtatlanul közöl-jük. A boldogultat nem volt szerencsénk személyesen ismerni, de mindenki, ki társaságában részesült, csudálattal szól képességéről és dús ismereteiről. Sajnáljuk mi is, hogy szakirodalmunk gyara-pítására nem fordítá ritka tanultságát, de ennek okat nemcsak lel-kületében véljük feltalálhatni, hanem önálló saját tudományossá-gunk eddigi hiányában s a művelődés azon fokában, melynél fogva természet szerint inkább ösztönöztetünk ösmeretek megszerzésére, mint azok irodalmi terjesztése és fejlesztésére. A szilárd alapu tu-dományosságnak ez átalakulási phasion keresztül kell mennie, hogy aztán — ha a kellő képesség meg van, — készültten annál nagyobb biztossággal és eredménnyel járulhassunk az emberi ész tudományos kincsei és hatalma önálló gyarapításához. A mi fel-adatunk: a tudomány iránti részvét terjesztése és természettudo-mányi ismeretek meghonosítása által e szép jövőt elkészíteni; ha egyesek, korunkat meghaladva, képesek leendnek lángeszökkel

Midőn e sorokban nem életleírását, hanem néhány jel-lemvonásait közöljük a boldogultnak, baráti kötelességünket kívánjuk iránta leróni, s úgy hisszük, hogy kik őt közelebből ösmerték, állításainkat nehezen fogják tulságolni.

Pauer Lipót az emberek azon egyike volt, kit az egek különös kedvezésből a mindennapi emberekhez képest arányos mennyiségnyi észtehetséggel áldottak meg, azaz mint áll a legnemesebb állat a mindennapi emberhez: úgy állott ehhez a boldogult, vagy is más szavakkal ő valóságos lángész, valóság-os élő könyv- és tudománytár volt.

Ámbár mai világban a mindentudó embertől a fölületes-ség miatt szer felett tartunk, úgy, hogy erőnkét minél ki-sebb tudománykörre szoritani az ildom javasolja; vannak mégis férfiak, kiknek lelki erei képzelethaladólag sokat, igen sokat megbírnak. — És Pauer épen e kivételes férfiak sorába tartozott!

Pauer lelki ereit egyedül a természet tudományok műve-lésére korlátolta, neki tehát, nem úgy mint némely magát

az utakat kijelölni, melyeken a cél felé törnünk kell, ezt hálával fogjuk elfogadni, s őket nemzetünk legnagyobb jöltevői gyanánt tisztelni.
 Szerk.

1841-dik évben.			1842-dik évben.		
hó	szült.	meghalt.	hó	szült.	meghalt.
Julius	190	16	Januar	307	64
Aug.	222	3	Febr.	311	48
Sept.	213	4	Mart.	264	27
Oct.	236	26	April.	242	26
Nov.	235	53	Máj.	310	10
Decemb.	hiányzik		Jun.	273	18

Lumpe így okoskodik: „míg a halványosások használatban voltak, addig a mosások dacára 20 halálozási eset havonként volt a legnagyobb szám mely előjött, következésképpen tehát meg kell engednünk, hogy csupán az mi 20 fölül van, fertőzés, a mi alól van az nem az, miután a halványosások használtattak.“ Teszi ugyan azon észrevételt: „Semmelweiss kinyilatkoztatja, hogy ama halálozás idejekor a halványosások hanyagul tétettek, valjon és mennyire igaz ez? e felől Dr. Braun, kinek segédkezési idejére esik e holnap, kell, hogy saját igazolása tekintetéből szoros tudósítást adjon, én pusztán „on dit“ re mi sulyt sem fektethetek.“

Továbbá azt mondja: hogy 24 holnap közt 11 holnapon át halt meg kevesebb 20-nál, következésképpen 11 holnap alatt a fertőzés nem volt oka a gy. ágyi láznak, a többi 13 holnap alatt pedig, midőn 20-nál több halt meg, a fertőzés volt kóroktani mozzanata a gy. ágyi láznak. — A mit állítani képtelenség.

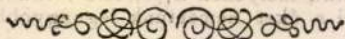
A szíves olvasó emlékezik, hogy mi azon tételt állítánk föl: miként minden gy. ágyi láz rothadt állatszerves anyag fölszívódásából ered; hogy ezen anyag az esetek, többségénél külről vitetik be, és ezek azon esetek melyek elháríthatók; hogy azonban egyes ritka esetekben ezen anyag a szervezet határai között is képeztetik és ekkor ezt megelőzni nem lehet; ilyenmü esetek mindég fognak előjönni, ez azonban 100 gyermekágyasnál alig történik 1-szer, tehát nem 20—200 közül, hanem 2—200 közt már fertőzés.

Lumpe tudor nem állíthatja tehát miként 11 holnapon át a fertőzés épen nem volt oka a gyermek. ágyi láznak, miután mindég több halt meg mint 1—100 közül. Azon állítást fölállítani, hogy ha a fertőzés elmélete igaz, minden holnapon át egyenlőnek kell lenni a halálozásnak, — igazi

lángésznek tartó másnak, holmi zenészetet, pénzügyet, bölcsesetet, nyelvészetet s több effajtaakat illető tárgyakkal semmi köze nem lévén, amazoknak alig tudnám valamely ágát, melyben ő mélyebben nem lett volna jártas.

És mégis, a tudományra nézve oh fájdalom! a természet a lángész mellé feledett a tudományos emberben annyira szűkséges kelléket az állandóságot megadni, mit ha megadott volna, oly nyomtalanul nem fogott volna sírba szállani, holott így irodalmunkra nézve a nagy tudománykinészek porrá váltát sirján keseregjünk, s fájdalomunkat csak azon boldogító remény enyhíti, hogy a négy fal közt kihintett tanári magok tanítványaiban kikelvén egykor buja hajtású növényekké válnak, s azt mit élvén a boldogult gazdag tudományából az irodalom oltárára tett volna, tanítványai tüzendik.

A bold. egy barátja.

képtelenség, miután a fertőzés sok esetlegességtől függ, így például: a tanulók számától, ezek szorgalmától, foglalkozás nemétől a szülőkóródáni tartozkodásuk ideje alatt, a hulla rothadási fokától, az évszaktól (nyárban a tanulóokra nézve kellemes Bács kies környékén tartózkodni mint a halotti kamrában), a hullávali foglalkozás idejétől a szemle előtt vagy utána stb. stb. mind olyan körülmények, melyek a halálozás ingadozásait minden kényszerítés nélkül megmagyarázzák.

Men de kétkedik a hulla-fertőzés igélyessége fölött és a bécsi gyer. ágyi láz gyakorisága okát a rosz szellőtetésben keresi, továbbá a gyermekágyasak túlhalmozásában a köz kórház szűk helyre összeszorított épületében és ép ez által a léggerj-(Miasma) származását elősegítő körülményben hiszi föltalálni. Ha igaza volna, ugy a halványosásoknak mi eredményök sem leendett, mert általában a helyiség viszonyai épen nem változtak meg, nem is emlékezve meg arról mit cikkünk folyamában kimutatánk, miként ezen kedvezőtlen viszonyok a bábák osztályán nagyobb mérvben valának jelen, és mégis kedvezőbb halálozási arányt nyújtanak mint az orvosok osztálya.

Hammernik a hulla-fertőzés elmélete megállhatóságát tagadja, a gyermek. ágyi láz okát azon forrásból származtatván, honnét a hányszékelési (cholera) járvány ered. — Ha ez igaz volna, vagy is, hogy a hányszékelés és a gyermek. ágyi láz ugyanazon járványi okból keletkeznek, ugy ugyanazon időben midőn a gyermekágyasak közt a gy. ágyi láz uralg, a népesség többi részénél a hányszékelésnek kellene uralogni, mit nem tapasztalunk, sőt inkább az ellenkezőt észleljük, vagyis, ha csakugyan valóban a hányszékelés dühöng, ugy a járványos befolyások a gyermekágyasaknál is nem gy. ágyi lázat, de hányszékelést hoznak elő.

Bamberger mondja: „A fertőzési elmélet azért kevésbbé való, miután leggyakrabban a gy. ágyi lázban elhaltak hulláján épen semmi helybeli bántalmat nem vagyunk képesek kimutatni a fölszívódás helyén, holott nézetem szerint a rothadt állatszerves anyagok bevezetése következtében a méh bel. fölületén előbb körülirt méhbellob, méh visszerlob és nyirkedénylob lép föl, az ez által támadt geny fölszívatik, és a gy. ágyi lázat eredményezi.“

Ezen állítást soha sem nyilvánítam; a gy. ágyi láz ere-

A csokolád hamisítására használt keményítő-féle anyagok mennyiségének meghatározása.

Ifj. Poirier Abel 1-ső rendü gyógyszerésztől. *)

A csokolád használata általános el van terjedve. — A lyoni bibornok Richelieu Lajos első volt Franciaországban ki a csokoládót megízlelni bátorzkodott. A spanyolok Mexikóból hozták át használatát Európába 1620 körül, s Franciaországban 1660-ban kezdtek vele élni, honnan Europa többi tartományába terjedt el.

Jelenleg a csokolád gyártása nevezetes iparágá fejlődött; Párisban naponta 60,000 font készül, s fogyasztása mindinkább terjed az által is, hogy kávéval elegyítve cho-ka (chocolat-café rövidítése) név alatt használtatik. Spanyolhonban szinte tulságosan élnek vele, különösen a nők minden órán szörpölgetik hig forrázatát. Az orvosok gyöngé, ideges betegeknek ajánlják reggelinek, mérzsékelten izgató, tápláló és zsöngítő erejénél fogva.

*) Journal de chimie médicale 1858. V. f.

dete felöli magyarázatom inkább az, hogy a rothadt állatszerves anyag minden helybeli bántalom nélkül szivatik föl, hogy a felszívódás első következménye a vér betvegyes elváltozása, ezen elváltozott vérből a legkülönbözőbb izzadmány rakódik le, s ilyen izzadmány a felszívódási helyen lerakodhatik is nem is; a felszívódás helyén talált izzadmánynak azon jelentősége van, a mi ugyanannak bár mely más szervben, ez nem oka a gyógyi láznak, csupán a rothadt állatszerves anyagok által vegybontott vérnek kiküszöbölése.

Braun tanár szinte a gyermekági láz származása felöli nézetem ellen van, hivatkozván azon járványokra, melyek tanársegédi szolgálat-ideje alatt a halvanymosások ellenére is előjövének. Ezt illetőleg hivatkozunk arra, mit a halvanymosások dacára előjövő járványokról Scanzoni- és Seifertnél mondánk. Mint még fontos bizonyítékot előhoz B. tanár egy a II. szülosztályon, hol a bábák képeztek, előfordult járványt, mely osztályon tehát hullafertőzés nem képzelhető. Ezen járvány tikkát földeriti Chiari egykori tanár ily című cikkében: „Winke zur Vorbeugung der puerp. Epidemie.“ a Wochenblatt der Zeitschrift der k. k. Gesellschaft der Aerzte zu Wien I. évi folyam febr. 19. 1855.

Ezen cikkben Chiari a prágai kórodán észlelt 2 járványt ír le. Azt mondja tudniillik: „Von 23—27. Jänner 1853 wurde bei einer erst Gebärenden eine den eben bestimmten Zeitraum anhaltende Verzögerung der Geburt durch Verdickung des Muttermundes, und nachträgliche Gangrenäscenz noch während der Geburt beobachtet. Nachdem vergebens Bäder, Einspritzungen, Antiphlogose, Incisionen des knorpelhaften und fingerdick gewulsteten Muttermundes angewendet worden waren, schritt man zur Verkleinerung des bereits durch den längeren Geburtsact gestorbenen Kindes um die Geburt nach 4 tägiger Dauer zu vollenden. Die Absonderung aus der Scheide war in den zwei letzten Tagen bräunlich missfärbig, höchst übelriechend. Diese Wöchnerin erkrankte an heftiger Endometritis septica, und erlag den 1 Feber dieser Krankheit. — Von dem Tage an wo diese Gebärende auf dem Geburtszimmer war, erkrankten 9 andere Gebärende, die zugleich mit ihr auf dem Gebärszimmer lagen, mit Ausnah-

me einer einzigen starben sie alle. Von den letzten Tagen Jänners schleppten sich die häufigen Erkrankungen bis in den Monat Mai hin, worauf wieder bis October der günstigste Gesundheitszustand herrschte.“

Chiari tanár ezen megbetegedési és halálozási eseteket a metritis septica terményének az egészséges szülőkre és gyermekágyasokra történt átvitele által magyarázza meg, továbbá azt mondja: „Mint ezen nézetemben még inkább megerősítő bizonyítékot volt alkalmam (fájdalom!) egy második ily szomorú tapasztalatot szerezni. 1853. october havában, kevés nappal egy több heti szüneti utazásom után Prágába történt visszatérésem előtt, egy több napon át vajudó nőnél szűk medence miatt az átfurás (perforatio) szükségeltetett. Ezen gyermekágyas Endometritis septicában a medence porcizületei elevesedésével halálozott meg. Ezen időtől óta ismét számos rossz nemű megbetegedési eset lépett föl, mely csak november közepén szűnt meg ismét.“

„Egyébként ezen származási nemre (a gyermekági láznak t. i. az ártalmas anyagok átvitele által) már Semmelweis tön figyelmeztetett, és az itteni bábaosztályon is ezen öszszel hasonló észleltetett, mint azt Dr. Spaeth barátom bizalmasan közölte velem.“

Dr. Spaeth tanársegéd a bábák iskoláján a Braun tanár által említett uralgó járvány idejében megvallja, hogy ez vésteljes anyagok átvitele által jött létre, ez tehát nem megcáfolása sőt ellenkezőleg igazolása saját nézetemnek.

Braun tanár fölhozza mindazon rossz körülményeket, melyek Bécsben az orvosi szülosztály viszonyaiban gyökereznek, s ebben hiszi rejleni a bábák osztályához képest aránytalanul nagyobb halálozás okát és nem a hullafertőzésben, a nélkül hogy meggondolná: miként ezen viszonyok a bábák osztályán, (mint azt értekezésünkben ott hol a helyoki (endemisch) befolyásról szólánk kimutattuk) sokkal kedvezőtlenebbek; a nélkül, hogy meggondolná továbbá, miként ezen viszonyok akkor is jelen valának, midőn a halvanymosások oly kedvező eredményt szültek; — azon következtetésre jut végre, hogy nézetem a gyógyi láz származásáról semmi által be nem bizonyított alajtas (Hypothese). Mindazonáltal önmagának ellent

De valamint fogyasztása nő, úgy hamisítása is napról-napra nagyobb fokra hág, annyira, hogy némely gyártmány már csak nevét viseli a csokoládnak, mint ezt Hassal és Chevallier vizsgálatai kimutáták. Egy „legfinomabb csokoládnak“ címzett készítmény pusztán ürüzsír és közönséges cukorból állott, némi kis kakao burokkal. Különösen a „gyógy- és homoeopathicus csokoládnak“ elnevezett gyártmányok gyakran csak az által felelnek meg nevének, hogy a valódi csokoládé homoeopathicus adagát tartalmazzák. Tömege, színe, szaga, zsírja, sulya hamisítatik.

E közegészségi tekintetben fontos hamisításokat s felismerésüket más alkalomra halasztván, ezuttal t. olvasóinkkal csak Poirier eljárását akarjuk megismertetni, mely által neki a csokoládé állománya legnagyobb részét gyakran képző liszt és keményítő mennyiségét sikerült meghatározni.

A keményítőféle anyagokkal hamisított csokoládé vízzel felforraltva sokkal sűrűbb mint a tiszta készítmény (mit egyébként az avatlanok szeretnek), állva még jobban megsűrűdik és szinte csirizzé válik. Ha ily forrázatot vízzel föleresztünk s beléje iblany-oldatot csöppegtetünk, a tiszta csokoládnál csak könnyed zöldes-kék színezet támad, holott liszt vagy keményítő jelenlétének a kék szín sokkal erősebben fog fejtünni. A gyakorlott göröcsövel hasonlóképen könnyen fogja fölfedezni a

hamisítást, s megkülönböztetni a kakao-sejteket a burgonya, szágo, arrow-root, tapioka stb. keményítő-testecseitől (Stärkemehlkörperchen).

A hamisításra használt keményítő mennyiségének meghatározására sok kísérlet tétetett, mert valamint könnyű kimutatni annak jelenlétét, ép oly nehéz kitudni az adagot, minthogy a kakao-bab maga is tartalmaz keményítőt, és pedig Lampadius vegybontása szerint 10 százalékot, mások szerint 13, Fontenelle, Delcher és Chevallier szerint pedig csak gyöngenyomat. Az utóbbiak állítása Poirier vizsgálatai által is bizonyult be, melyekből kitűnik: 1) hogy a keményítőféle anyag a kakaóban fölötté csekély; 2) hogy forró vízben észrevehetőleg nem olvad; 3) hogy felolvasztása eszközlése végett a felforraltandó vizet előlegesen ecet- vagy sósavval kell savanyítani. Ezekből láthatni, hogy már a gyanús csokoládé felforraltása által is lepárolt vízben, elválaszthatjuk tőle a hamisításképen vele vegyített keményítőféle anyagokat, anélkül hogy a kakaomag keményítő alkreszei érintetnének. E részek mennyisége minket azért nem is fog érdekelni illetén vizsgálatmódnál, minthogy nem hamisíthatja annak eredményeit és a talált arányokat.

P. Chevallier eszméjét követve eleinte az iblany és keményítő vegyi viszonyainak felhasználása által akart célhoz

mond, midőn a gyermekági láz kórháritásáról (prophylaxis) szólván azt mondja: „miután a gy.ági láz vagy geny-vér, hulla méreg beoltásával és a pos izzadmány átvitelével hozatik létre, nem különben együtt tartózkodás által más cymoticus bajokban szenvedő egyénekkél, minő bagymáz, hányszékelés, vörheny kanyaró stb. — terjeszthetők, az orvos szoros kötelessége az egészséges gyermekágyasokat minden cymoticus bajban szenvedő egyéntől úgy magán lakban mint a szülházban szorosán elkülönözni, és soha sem engedni meg vizsgát vagy műtetet akár terhésnél, akár szülónél, akár pedig gyermekágyasnál olyan egyén által, ki azelőtt kevéssel hullával vagy pos izzadmánnyal foglalkozott.“ Jegyzetben pedig ezt mondja: „Es ist daher die löblichste Vorsicht eines jeden Klinikers die klinischen Explorationen in den frühesten Morgenstunden vornehmen zu lassen, bevor noch die Beschäftigungen am Cadaver vorgenommen wurden.“

OPPOLZER TANÁR KORODÁJA BÉCSBEN.

V.

Heveny májsorvadás.*)

(Atrophia hepatis acuta).

Közli Politzer Ádám.

Folytatás.

Boncolati lelet.

Az 5-én végrehajtott hullaboncolat következőket mutatott. A test közép nagyságu, jól táplált és különösen a törzsön sárgaszínű; a látak mérsékelten tágulva, a nyak és mellkas egyéniségének megfelelő, a hastakarók mérsékelten feszültek.

A koponyaboltozat közönséges vastagságu, a belső agyhártyák vérrel mérsékelten ellátva, és kissé sárgás színű savóval mérsékelten beszűrődve, az agyról mindenütt leválaszthatók. Az agyállomány lágy és nedves; a kéregállomány halvány barnás vörös, a vellóállomány igen fehér, az átvágott edényekből hig sárgavöröses vér folyt. Az agy gyomrocsoi kissé tágulvák, bélésök igen gyöngéd, a gyomrocsok környéke

*) Lásd az „OHL.“ 19. sz.

jutni, de miután ez nem sikerült, a langot vette alkalmazásba; de minekelőtte ezt tenné megvizsgálta valjon a kakao vagy csokolád nem tartalmaz e oly bármimemű szerves anyagot, mely mindamellettt hogy nem keményítő, a lang által még is ejtetik. A kísérletek mind azt tanusíták, hogy a vaj, cukor és festő anyag eltávolítása után, a tiszta kakao vagy csokolád átszűrt forrázatából lang által többé mi sem ejtetik ki.

E tapasztalatok alapján P. a csokoláddal vegyített keményítő-féle anyagok mennyisége meghatározásánál következőképen járt el:

A gyanus csokolád bizonyos mennyisége, p. 10 gramme finom porrá törve óvatosan egy üveg görebbe tétetik 20—30 gramme-nyi kénégénnyel (aether sulf.) Nehány órai érintés után, mialatt gondunk volt a vegyíték többszöri felrázására, kiöntjük az egészet egy szűrőre, s kilugozzuk a *magmát* az égénnyel addig, míg az átszűrt folyadék egy csöppje, papirosra felfogva, elpárologtatása után foltot nem képez. Akkor uj lugozásnak vetjük alá 18—20 foknyi langgal, hogy a csokoládban jelenlevő cukor eltávolitassék; mihelyt az átmenő folyadék többé nem tartalmaz cukrot, megszüntetjük a műveletet, s 40° C. homok fürdőben szárítjuk meg az anyagot a szűrőn.

A szárítás tökéletes befejeztével a maradék lepárolt vízzel felforraltatik, átszüretik, s az oldatlan részek forró vízzel

rendes összeállásu, az utóbbiakban mintegy 3—4 nehezék sárgaszínű savó. A különben vérszegény edényfonat bolyhai kendermag — egész borsó nagyságu víztömlökké duzzadva, különösen az alsó szarvakban. A koponyaalap halvány, a sarlóokban higan folyó vér minden rostanyalvadék nélkül.

A paizsmirigy kissé nagyobbodott, lebenyes, barnás vörös, tömött (derb) finom szemcséjű szövetébe körülirt colloidszerű bennék van szűrődve. A góg- és gógsíp takhártyája vörös sárgásan átvédott s fehéres habbal fedve, melyben habos barnás tömeg (a bázsingból) volt vegyülve. A torkolati visszerek mérsékelten telülve, a bolygideg nyaki része változat nélküli, szintugy az együttérz ideg duccain mi változást sem észlelhetni.

A mellkas megnyitásánál mindkét tüdő összehuzódottnak mutatkozott. A rekesz izom mellhártyája barnásan száraz; a gátor ür (mediastinum) zsirdus és légdagos; a szívburok mellső fölüllete hasonlóan barnán száraz. A jobb bordai mellhártya egy kettőzetet (Dupplicatur) képez, mely a jobb mellür csucsát egy kisebb és egy nagyobb osztályra választja el, ezen kettőzet sarló idomu és 3 ujnyi széles redőt képez, a gerincoszlop oldal fölületétől ered, és alól homoru szélel előre görbült. A hátsó tapadási helyén az épen ott fölhangó félbokratlan visszér (v. azygos) telepedett meg a redő két lapja közé, s alsó szélénél rajta keresztül hatolt, míg mellső tapadási helyére érven a jobb hörgön áthajlott, hogy mint közönségesen a felső üres visszérbe szájadzék.

Mindkét tüdő szabad, állománya kissé duzzadt s sárgás savóval beszürve; a felső karélyok valamint a jobb közép karély nagyobbreszt halványsárgás vöröses, feketés föstény halmban eléggé gazdag, az alsó karélyok azonban vérdusabbak sötétbarnás-vörös, s egyszersmind valamivel tömöttebbeknek érezetnek, főkép hátsó részletök; a bal alsó karély valamint részben a középső mint megtömött (infarcirt), majdnem feketevörös. A hörgökben sárgás nyák. Mindkét tüdő mellső szélén, főkép felső karélyaikban kis kendermag — egész borsó nagyságu lég hólyagosákat vehetni észre, melyek nagyreszt környileg (peripherisch) fekszenek s a mellhártya alatt eltolhatók valának, — (Emphysema interlobulare) karélyközi légdag.

A gátor ür szinte légdagos és számtalan kis vérömlennyel elárasztva.

A szívburokban mintegy 4 obony sárgásvörös savó; a szív petyhüdt, a szívizom föltünően fakó (fahl) sárgás, könnyen szakítható; a szív üregeiben és a nagyobb edényekben rostany-szegény folyékony vér; a billentyük, valamint a nyilások tökéletesen rendesek.

A hasüreg megnyitásánál a máj a jobb rásztájban egészen elfedve és összeesve volt, a has többi zsigerei rendes he-

gondosan addig lugoztatnak ki, míg az átszűrt folyadék nem föstetik többé kékre az iblanyos viz által. A folyadékban, mely illetén eljárásunk eredménye, a csokoláddal családul kevert keményítőféle anyagok mind benn vannak, s azonfelül a festő anyag bizonyos mennyisége, melyet még el kell távolitanunk! E végre a folyadék néhány gramme mosott állati szénnel még egyszer felforraltatik, s ujolag átszüretik.

Az e kezelések folytán nyert folyadékból 40 foku lang segítségével ejtjük ki a benne félig olvadt állapotban jelen levő keményítőt. P. tapasztalatai szerint épen ilyennek kell lenni az alkoholnak és nem egy fokkal gyöngébbnek; sőt ha a műveletek folytán nagyobb mennyiségű viz szükségeltetett, tanácsosnak találja a folyadék tömörítését az ejtés előtt. Miután a lang bele öntetett, a keveréket fölrázzuk, aztán néhány óráig nyugodtan hagyjuk, hogy a válladék képződhessék, aztán a föntuszó folyadékot megvizsgáljuk a végett hogy lássuk valjon kivált e minden keményítő; végre az üledék mérlegelt szűrőbe összegyűjtetik, s langgal megmosva homok fürdőben megszáritatik, legvégül megméretik. E mennyiség képviseli azon arányt, melyben a keményítő 10 gramme gyanus csokoládban foglaltatott, mit tizzel sokszorozva megkapjuk a százhözi arányt.

lyükön. A máj kevesebb mint $\frac{1}{3}$ -ad térimére zsugorodott össze s petyhüdt vékony lemezt, mely 1 font 26 latot nyomott s látszólag hullámzott képezett. Fölülete sima, állománya szétfolyó lágy, váglapján meglehetősen egyarányos és sötétsárgás-vörös színezetű. Állományába hatolván elég számos, leginkább fölületesen fekvő halványsárga élesen határozott helyeket lehet észlelni, melyek nem haladák meg a borsó nagyságot, egyes az epehólyaghoz tartozó részeiben a dió nagyságot érik el. Váglapjaikon ezen helyek kissé kiduzzadtak. — Az epehólyagban mintegy fél obony sötét-barna-zöld elég sűrű epe; az epehólyag hártái valamint az átjárhatóságukat nem veszített epevezetékek változás-nélküliek.

A lép nagyobbodott; sötét-vörös-barna, igen lágy. A nyálmirigy laza. A gyomor és a belek gáztól puffadtak, az elsőnek takhártyája könnyedén duzzadt, csikos és pontos átevődésekkel (Erosionen) átszőve, s szürke nyulós nyákkal fedve, melyben feketés anyag volt burkolva. A vékonybél felső részében fekete, a vastagbélben epefösteny nélküli nyákos bélsár.

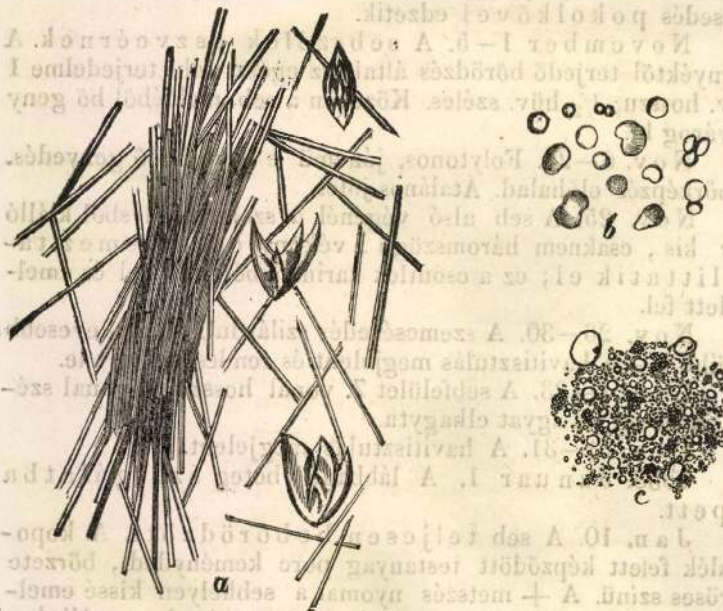
Mindkét vese igen petyhüdt, halványsárgás-vöröses, sárga-kóros (icterisch); a loborcsúcsok kissé halványabbak, a vesekelyhek és medencék rendesek. A húgyhólyagban elég nagy mennyiségű sötétsárga vizelet.

A hashártya mindenütt vöröses vérömlenyekkel behintve.

Górcsői lelet Dr. Klob szerint.

A máj barnás-vörös részecskének górcsői vizsgálata majdnem sehol sem mutatá nyomát a májsejteknek. A petyhüdt májvázban (Lebergerüste) csak kisebb nagyobb zsircsöppek, Leucintecsek, továbbá parány lehámlat (molecular Detritus) és finomszemcséjű föstenyhalmazok voltak fölismerhetők. A halványsárgás helyeken ellenben, melyek összeállításukra nézve a máj többi állományától alig valának megkülönböztethetők, a májsejtek igen nyilvánosak, hanem duzzadtak, inkább gömbölyesek mint sokszegűek (polygonal) és zsircsöppekkel telve voltak annyira, hogy csak itt-ott volt tisztán látható bennök egy-egy sejtmag. Ezek mellett a sejteken kívül is szabad nagy cseppű zsír, és Leucintecsek volt jelen.

A szívhusnak górcsői vizsgálata az izomrostok zsirnemű elfajlását tünteté elő főkép a bal gyomrocsonban, hol a huszselmencékben (trabeculae) a harántcsíkok alig voltak többé föllelhetők és az izom rostok átlátszhatlan, finom zsircsöppel tökéletesen megtölt tömlöket láttattak.

a) Tyrosin-jegecsek az alsó üres visszér és a jobb szív vérből.
 b) Lencin-tekék (Lencinkugeln) ugyanazon vérből.
 c) Parány lehámlat (molecularer Detritus), szabad zsír kisebb nagyobb csöppekben; föstenyhalmazok (Pigmenthaufen) a máj sárgavörös állományából. (180 nagyítás.)

A vesékben a behámsejtek különösen a húgycsatornácskáké, valamivel nagyobbak, zavarosak és zsircsöppel telvék, s helyenkint a behám le volt válva. A vér, húgy, lép- és májvonalnya (Extract), vegy-kémleti eredményéről, valamint a kór lényegéről legközelebb.

(Vége köv.)

ORVOSI MAGÁNGYAKORLAT.

Átható koponyarepedés vérömlenynyel a csont és keményagykér közt — a sértés utáni másodnap folytán lékezés — gyógyulás.

Dr. Lengyel Endre gy. orvostól Sáros-Patakon,

(Vége.)

Gyógyterv.

Hogy a szerencsétlennek végveszély által fenyegetett életét megmenthessük: az oknak, az agyat nyomó vérömlenynek eltávolítását kell első és egyedüli feladatunknak tartani; s végre a, bár kétes eredményű koponyalékezést alkalmazni*), tudván a sebészet azon elvét, hogy a koponya átható és nyílt sebei, a kóros folyadékok és állományok szabadabb kiküszöböltethetése, s az agnyomásnak ez általi megszüntetése miatt, az átnemható és zárt sebeknél kevésbé veszélyesek.

Ha kórhatározatunkban nem csalatkozánk, fel vagyunk jogosítva mütétünknek jó sikerét reményelni. A helyre nézve a lékezéstől ellenjavalatok nem ijesztenek vissza. Műszereink hatása alá vérekes öblök nem esnek; s kiválólag csak a mellső keményagykérütnél (art. mening. anter.) és közép keményagykérütnél (art. men. med.) mellső ágának másod- és harmadrendű elágazásai jöhetnek. A fejtakarók történendő sebesítésénél a homlokütnél oldalágával, a felületes halantékütnél mellső ágával, s ezeknek egyesüléseivel találkozandunk.

A vérömleny illetőleg: hihető, hogy ez a keményagykérnek a koponyacsontokhoz (nevezetesen felül és hátul a korszoruvarránynál, balrul és felül a hosszanti öblöknél (sinus longitudinalis superior) létező szorosabb tüzetése által határozottatik; legnagyobb elterjedésétől jobbra és alulra lehetvén tartanunk. A vérömleny keletkezésétől lefolyt idő rövidege, s a körjelek pontos megvigyázása ismét azzal biztatnak, hogy a vérömleny hatása által előhozott izgatás még eddig sem az agykérekben, sem magában az agy állományában lobbá nem fajulhatott. De magának a beteg egyének eddigi folytonos egészsége, fiatal kora, jó testalkata mind megannyi mozzanatok, melyek jó sikerre számítani engednek.

Mind ezek szerint, bár jól tudánk határozottságunkat, melynélfogva e csalóka és mozaik kórképnek minden viszonyait és színezetét teljesen felfognunk nem lehetett; míg más részről mind a mütét alatt, mind azután bekövetkező események ellenséges táborával találkozhatunk, s küzdhetünk: te-

*) A régiebb sebészet, egy részt kórbonctani és kórfolyamról hiányos ismereteinél fogva, fölötté gyakran is javalta fejszérelmeknél a lékezést; az újabb ellenben, legalább nézetünk szerint, nagyon is tart alkalmazásától. Igaz, hogy p. nem lehet, mint Pott vélte elejét venni a sértés által bekövetkezendő lobnak bár mily kora lékezés által; igaz, hogy az agy, mit Abernethy világosan bizonyított, megszokja a kisebb fokú nyomást; igaz, hogy vérömlenyek, úgy mint a test többi részein, itt is fölsvívdhatnak; igaz, hogy az orvoslás leginkább áll a lobellenes gyógy mód érellyes és folytonos alkalmazásában, s hogy a mütét csak ott lehet okszerűen javalva, hol a behorpadás nagyfokú, hol a nyomás tüneményei nem engednek sőt nőnek, holly más oly tüneményekkel nem szövethetnek, melyeknek okát a lékezés el nem távolíthatja stb. de mindamellét van elég eset, hol a lékezést halasztani veszélyes, nem tenni hiba, annál inkább minthogy a mütét magában veszélylyel nem jár és a beteg halálát okozni nem fogja, ha ez a sértésnél fogva már nem elkerülhetlen. Szerk.

endő műtétünk sikerét a jövőre bizva, a koponya lékeztést meggyőződéssel és jó lélekkel elhatároztuk.

Kettő egy ellen, — a műtét, ha csak az éj folytán bekövetkező komolyabb történetek kiáltani nem fognak, — következő nap reggelére halasztatott.

Előlegesen a balkaron megnyitott vérérből mintegy 6 obonnyi, sűrű, feketés, szivárogva folyó vér nyomkodtatott ki. Rendeltetett: édes higany jalappával mint hashajtó; — allövetek; — s a fejre hideg borogatások szorgalmas rakása.

Éjjel. Érvágás után az érítés valamivel lassabb és kisebb lett. Az álomkór folyvást tartott. Göresös rángások gyakoribbak és erősebbek. Kéves, kemény székelet következett be.

Műtét.

October 9-kén, reggel 7. órakor tettem a műtételt megynék (szomorú állapotban levő) műszereivel.

A + metszés által elválasztott fejtakarók lebenyei fel-fejtetvén (miben a felületes halántékűtér vérzése tett csekély akadályt), s a csonthártya felemeltvén: a sértés külrányának megfelelő vonalban a homlokcsontnak egyes (simplex), finom, kissé fogzatos, kékes-vörös színű repedése tűnt elő. Ezen repedés hosszának határait a lágyrészek lehető kiméltése végett nem puhaltuk ki.

Egy, középnagy-körfogatu lékeszkorona (Trepankrone), a repedést (mely alatt a vérömlenyt létezni hívének) mintegy középbe foglalólag tétetett fel, s indított hatásra. A műtétet a gyakran beálló ránggöresi (ecclampicus) általános rohamok miatt több ízben félben kelle szakasztani. További akadályul szolgált még az is, hogy részint a csont-repedékből, részint a vértelt csontból a lékeszkorona fogzatai által mélyezett csontvályúba bőven szivárgó vér a műszer behatása mélységének meghatározását nehezíté. E mellett a, bár öntudatlan állapotban levő egyének igen erős önmozgonyi hánykolódásait legyőzni, s a fejet lehető nyugodt helyzetben tartani csak tetemes erővel lehetett.

A balkarnak mult este nyitott vérersebe megindult, s ebből (akarattunk szerint) jó mennyiségű vér folyt ki. Ezen vérvesztésnek a kór lefolyására igen üdvös befolyást tulajdonítottok.

A kifűrésztelt csontkörlap, az egész csonton átható függőleges repedés (eccope) miatt két darabban távolítottam el; a lékharima jobb oldala alól jövő- (de rövid időig tartó nyomással megszüntetett) ütérés vérzés foglalta-el egy időre figyelmünket.

Sim! a csontlékben előttünk feküdt a kékes-fekete, mintegy morzsolékonyan aludt vérömleny, melyet is, mennyiségére és kiterjedésére nézve bizonytalanok maradván, lehetőleg eltávolítottam. A hátramaradt résznek kiküszöbölését a gyógyfolyamra biztam, mely által az idegen anyag a mülegesen képzett koponyalikon ürítethetett ki, s a sebet szabály szerűn egyesítettem és bekötöttem. — A hideg borogatások folytatását elrendeltem.

Délután. Az arc pirosodni kezd; légzés, érítés szabadabbak. Az egyén mintegy nyugodt álomban fekszik; végtagi rángások csak néha, kis mérvben jelennek meg.

Este. A beteg egész testét kezdi mozgatni, megfordulni törekszik; mély sohajtásokat tesz, s ha egy ilyen sohaj után hangosan kérdeztetik, csendesesen felel. p. o. Maris! — „tessék;“ mid fáj? — „fejem;“ kell víz? — „nem.“ Szembéjai öszvehuzódnak és reszketnek. A láták a gyertyafény hatására, bár lomhán, mozdulnak. Állcsukulat megszünt, nyelés lehetséges, légzés szabadabb csaknem rendes. Érítés a rendesenél sebesebb és erősebb. Az egész test egyenlőleg, kellemesen meleg. Székelés zárt, vizelés öntudatlan történik.

Oct. 10. A véres, bűzös kötés ujittatik. Rend. Valerianagyökér forrázat, arc. dupl. mal és allövetek. A jobb láta öszvehuzódik, a baloldali tágul. A szivárványhártyák mozgékonyabbak. — A beteg olykor két-, három öszzeüggő szót kimond, a személyeket megismeri, pokrócát magára vonja. — Érítés rendesebb, arc nyugodt. Székelés zárt, vizelés öntudatlan esik.

Oct. 11. A beteg öntudatosá lett. Azon időről, a mint a Bodrog partjáról felvitetett a vele eddig történetekről semmit sem tud. Étvágy van jelen. — A sebből bűzös, hig vereses folyadék nagy mennyiségben szivárog ki. — Székelés zárt, vizelés az alvás alatt öntudatnélküli.

Oct. 12. Bő, zöldes, hig székelet. Rend. Hányborkő tört adagban. Fej fájdalmas, Nyelv bevont.

Oct. 13. A sebszéleken genyedés mutatkozik. Seb környék kissé dagadt. Szemek érzékenyek. Gyakori ásitás. — A beteg történetét a Bodrog meletti lefokvéseig maga beszéli el.

Éjjel. Átalános hőség mellett esendes tévbeszéd, vizelés öntudatlan esik.

Oct. 14. Rend. mint 10-kén. Éjjel, hőség, száraz nyelv, tévbeszéd.

Oct. 15. A külseb üszkösödés jeleit mutatja. Arcszin sárgás. Érítés szapora, gyenge. — Rend. bensőleg: chinahéjűzet föleresztett vilsavval; külsőleg: a sebre hirtetni. Rp. Camphorae. gr. xv. Pulv. cort. chin. — carb. tiliae an. unc. semis M. f. Pulv., s a felébe Acid. pyrolignosummal harmatozott tépet.

Oct. 16. Átalános és helybeli javulás. Zárt, öntudatos vizelés. A benső szer ismételtetett. Allövet.

Oct. 17. A jobb szemben benső fájdalmak vannak, következő napokon a kötés kétszer ujittatik.

Oct. 18. A csontlik karimáján feketés pontok tűnnek elő. Kettős látás van jelen. Rend.: Chinahéjűzet föleresztett sósavval. Allövet. — Bő, kemény székelet.

Oct. 19. 20. A sebszélek pöffedtek, öszvébb huzódnak. A vértől csaknem egészen letisztult kemény agykér rendes szinezetet mutat. Az agylüktetések (pulsatio cerebri) erősek. A bal halánték- és pofatáj kissé dagadtak.

Oct. 21. Rend. Rheum elect. lenitivummal. Az agy a koponyalékhez emelkedik.

Oct. 22. A keményagykéren szemcsésedések (granulatio) képződnek. A sebszélek szemcsésedése jobb és baloldaltól a már tiszta koponyalék szélére vonul. A kettős látás megszűnt. Kedély, életműködések, észműveletek rendesek. — A seb elválasztása sűrű, kevéssé vörös, de még bűzös.

Oct. 23. A seb genyedni kezd.

Oct. 24—26. A genyedés előrehalad. A koponyalék szélei szemcsésedés által fedvék. A kemény agykér a koponyaléket szemcsésedő felületével kitölti.

Oct. 27—31. Folytonos helybeli javulás. A geny nem bűzös. A seb meglepőleg öszvébbhuzódik. A nagyon laza szemcsésedés pokolkövel edzetik.

November 1—5. A sebszélek öszveérnek. A környéktől terjedő bőrdzús által az egész seb terjedelme 1 hüv. hosszú, 1/2 hüv. széles. Középen a seb mélyéből bő geny szivárog ki.

Nov. 6—24. Folytonos, jönmű s kevesbedő genyedés. A bőrképzés előhalad. Átalános jólét.

Nov. 25. A seb alsó végénél a szemcsésedésből kiálló egy kis, csaknem háromszögű, vékony csontlemezt távolítottam el; ez a csontlik karimájából vált el és emelkedett fel.

Nov. 26—30. A szemcsésedés szilárdul. Geny kevesebb sűrűbb. — A havitisztulás megjelent és rendesen folyt le.

Dec. 1—23. A sebfelület 7. vonal hosszú, 4 vonal széles. A beteg az ágyat elhagyta.

Dec. 24—31. A havitisztulás megjelent.

1858. Január 1. A lábbadó beteg szolgálatba lépett.

Jan. 10. A seb teljesen bebőrdzött. A koponyalék felett képződött testanyag porc keményded, bőrzete vöröses színű. A + metszés nyomai a sebhelyen kissé emelkedett, vöröses forradási vonalakat mutatnak. A csontlik karimái kultapintatra nem érezhetők. A környékéről lassan mélyedő sebhelyi homorulat 1 1/2 hüv. hosszú, 1. hüv. széles, 4 vonal mély. — A szerencsés szerencsétlen egyén önmagának és az emberiségnek vissza van adva.

GYÓGYSZERTANI KÖZLEMÉNYEK.

Egy törvényszéki vegyi vizsgálat felőli tudósítás.

Wittsteintól. *)

Az itt következő vizsgálat, melyre törvényes uton szólítottam föl, az által nyer érdekességében, hogy a corpus delicti két méregből, mireny- és horgany (Arsen und Zink) készítményből állott és hogy a bélesatornában többé már mi arsen sem vala föllelhető.

Az ismét kiásott, már mintegy 5 hete sírban lévő hulla bonc-leletéből a következőt kell, hogy előre becsássam.

A hulla már egészen féreglepte és iszonyuan bűdös volt. A test fedetlen részei, nevezetesen az arc, majdnem barnásfeketések voltak, a kéz- és mellről lógott a külhám. Az arc teljesen eltorzult, duzzadt, a nyelv mumiaszerűen kiálló, orra oldalra tolvá, bőre irha (Leder) gyanánt tapintható. A taktaró ruhadarabok eltávolítása után az egész test bőrén feketés barna, kékes és zöldes fölhámnélküli nagy kiterjedésű folytok látszóttak, sőt az arc a felső mellkas, mindkét kéz és a hát egy része néger-fekete színt mutatott. Az agy bűzös pépszerű gyurmává változott. Nyelve fekete hártyszerűen kiaszott, fölületén semmi rendellenesség nem találtatott. A szív tökéletesen összetöprödött, egészen vérszegény, a gyomrok falai irhaszerűen kiaszva. A tüdő igen összeesve, egybéként a tüdői mellhártya a bordaihoz és a szívburokhoz erősen oda növe. A bázis taktarója kékes foltokat mutatott, különben egészen száraz állapotban találtatott. A gyomoronyit körül egy feketés, garas nagyságu és aludtvérzerű folt találtatott, mely hely azonban nem volt elmosható. A máj tetemesen szétázott állapotban, a lép könnyen morzsolható és feketés. A gyomor tökéletesen üres, nem vörös, taktarója lég által az izom rétegtől leválasztva, éshólyag gyanánt duzzadt; a gyomorsuk egészen rendes. A nyombél elég sok sárgásbarna anyagot tartalmazott, mely a taktaróról könnyen levákarható, és ezt rendes állapotban látatja; ezen anyag azonban helyén hagyatott meg. A légtől igen puffadt belek egész hosszban fölvtágtak. A vékonybél sem bel sem külfölületén nem mutatott valami rendellenességet, ellenben a vakbél taktarója egész hosszában vörös volt. A vastagbél mi bélsárt sem tartalmazott és rendes alkatu volt. A végbélben sárgásbarna lágy anyag találtatott.

Vizsgálat végett egy csomagot (Paquet) és három csupor — egy nagyobb s két kisebb — hólyaggal lekötött csuprot kaptam, melyek mindegyike hatósági pecséttel volt lepecsételve. A csupor már a hólyagon át kiállhatlan rothadtszagot árasztott. A csomag I, — egyik kis csupor II, — a második kis csupor III, — a nagy csupor IV jeggyel volt jelölve, tartalmuk szorgos vizsgálata azonnal meg is kezdetett. Mindenekelőtt meggyőződést szereztem magamnak arról, hogy bir-e minden hozzá szükséges kémszer (Reagentien) kellő tisztasággal. A kivonathoz (Extraction), lepárlás (Destillation), elgőzöltetés (Abdampfung), gázvezetéshez kívántató készülékek egészen újak voltak, melyek még eddig semmi más művelethez (Operation) nem használtattak. A használt viz mind lepárolt tiszta volt. A szüréshez (Filtration) tisztasága miatt kitünő svéd papir használtatott.

I.

A csomag.

Ez kevés bürzsönön (Brasilienholz) kívül sófélét tartalmazott, mely azonnal légbefolyás által részben változott vasgálicnak (Eisenvitriol) ösmeretett föl. Szorgosb kémlelnél kitünt, hogy kis mennyiségű réz- és horggáliccal volt fertőzve.

II.

Az egyik kisebb csupor, melyre külről cédula volt fölragasztva „N. nyelve és bázisgingja“ fölírással.

1) Ezen csupor tartalma a reá tett nedves lacmus és curcuma papirt nem változtatá meg. Az egész egy porcellan tányéron éles késsel igen apróra vágatott. Idegenszerű anyagot

*) Wittstein Vierteljahrs. VII. k. 3 f.

nem lehet bennök észrevenni. Az összevagdalt darabok egy görebbe (Retorte) tétettek, melynek nyaka oly széles volt, hogy a darabok beeshettek a nélkül, hogy bemocskoltak volna. Hozzá öntetett két annyi teriméjü viz, és 2 obony 1, 13 f. súlyú sósav; a göreb fővenyfürdőbe tétetett, öblös üveggel kötötött össze, melyben 2 obony haméleglug volt, amaz megfőzetett, míg az öblös üveg behűtetett. Miután egy néhány obonnyi folyadék átment volna, kihűlni hagyatott az egész, ekkor az öblös üvegnek tartalma, mely még erősen égvényien hatott, átöntetett egy hengered üvegpohárba, hozzá egy rész kénsavas vasélecs-éleget adván, ez tartós kevertetés után végre sósavval teltetett (übersättigt). Tökélyes oldás jött létre sárgás színnel és egy ideig álván a folyadék egészen tiszta maradt a nélkül hogy kék pelyhek rakódtak volna le.

A főzés és lepárlás alatt semmi különösen felőtli tünet nem volt észlelhető, nevezetesen semmi foghagymaszagu gőz támadása, mintez vilany (phosphor) mérgezéséknél történik.

2) Az így kezelt göreb tartalmához ismét 4 obony 1, 13 f. s. sósav és 2 obony 1, 33 f. s. légsav adatott, egy üres öblös üveg csatoltatott hozzá és hevítettet, míg nem forrt. Heves habzás között a göreb merő (fest) tartalma lassan egészen fölernyed, úgy, hogy végre csak 2 folyadék réteg volt jelen, egy alsó barnásárga, melyben egyes könnyü fehéres pelyhek uszott, és egy felső barna, zsirból álló. Midőn ezen időszak beállott, a tűz eloltatott.

3) A göreb tartalma átszüretett még melegen egy előbb vízzel megnedvesített szűrőn (Filter), melyen a zsir vissza maradt, ez aztán eldobatott. A szüredék (Filtrat) porcellan csészében enyhén melegített föl homok földőben, kis részletekben füstölő légsav adatott hozzá, s miután minden halvány és legsav (Chlor. und Salpetersäure) szag eltűnt, egy részlet kénsavas szikéleg adatott hozzá, s miután kénsavnak sem vala szaga, a meghűtött folyadékba tartós ideig megmosott könkénleg (Schwefelwasserstoffgas) vezetett.

A könkénleggel tolitett, észrevehetően alig változott folyadék 24 óráig elzárva maradt. Ezen idő múlva barnás zavaros, és csekély pelhes, szürkebarnás színű csapadék képződött. Az egész fölmelegítettén míg nem minden könkénleg elnyeszett átszüretett, a szürecsben találtató csapadék kimosatott és a szürecsessel együtt erős könlég folyadékba (Ammoniakliquor) tétetvén 24 óráig elzárva állni hagyatott. A könlég folyadék sárgabarnás színt vön fel. Ez leszüretett, fölmelegített, míg a szabad könlég elszabadult, a még tiszta sárgabarnás folyadékhoz kevés lég- és szénsavas szikéleg adatott, szárazra elgőzöltetvén, a száraz sárgásszürge anyagot próbacsőben olvadás-izzás- és tökélyes fehéredésig hevítettén kevés vízben ismét fölolvastatott, az oldatot porcellán csészébe öntvén, legsav adatott hozzá, ismét felmelegített minden legsav kiüzéséig, hozzá adatott továbbá kénsavas szikéleg, ismét melegített a kénsav elüzéseig, azután kihűtetett, a szintelen savanyu folyadékba könkén vezetett és 24 órára elzárva félretétetett. De épen semmi zavaros nem következett be, csupán gyöngö fehéres opálzavar állt be a folyadékban a visszamaradt és a lég behatása következtében vegybomlott könkén miatt.

A szürecsben a könlég folyadék alig észrevehető nyomát hagyá az agyagszerű színek; a szürecs kénszag fejtés mellett égett el, s fehéres hamu nyomot hagyott maga után.

4) A 3. sz. alatt a könkén által támadt csapadékról leszűrt sárga folyadék könlég általi teltetése által barnább színt vett fel, és szürkésárgán pelyhesen megzavarodott. Ezen jobbára vilsavas égvényes földékből álló csapadék eltávolítása után Ammonium-sulphid hozzáadásával barnás-pelyhes csapadék képződött, mely 24 óráig gyűjtetvén, megmosva és szárítva 0, 6 szemert nyomott. Sósavban részben fölolvadt könkén fejlődéssel. Az oldatlanul maradt rész kimosás és szárítás után mélyen szürke, — Platin lemezen hevítettén, lassan fehéres lön, s savakban pezsgéssel olvadt.

Az 0, 6. szemernyi csapadék sósavval kezeltetvén sárgás oldatot adott; legsavval hevítettén könlég hozzáadásával egyc sárgabarnás vaséleg pelyhket adott, az ezen pelyhktől megszabadított folyadék Ammonium-Sulphid hozzáadására tökélyesen tiszta maradt.

5) 2. sz. alatt nyert savanyu párlat (Destillat) viztisza, erős Acrolein szaga volt s fölületén finom kristályos zsirhártyák. Ez lassan kis terimre elgőzöltetvén, leszűretett a zsiról, kénsavas szikéleg és sósav hozzá adása után ismét melegegítettetett, és a felesleges kénsav elűzése után könkén vezetett be; 24 óra múlva a képzett igen csekély sárgás csapadék összegyűjtetett, megmosatott és könleg folyadékkal hidegen kezeltetett. Ez által alig vett föl valami szint. Többiben ezen könkén csapadékban történt érkeresési eredmény egészen sikertelen maradt mint a 3. sz.-nál.

6) Az 5. sz. alatt könkén által támadt csapadékról leszűrt folyadék könleg hozzáadásával aranysárga lett, minden zavarodás nélkül, s midőn még Ammonium-Sulphid adott hozzá, semmi további változás nem történt rajta.

(Folyt. köv.)

Heti kimutatás a pestvárosi közkórházban 1858-iki Junius 3 — 9-kig ápolott betegekről.

		Felvéte.			Elbocs.			Mehalt			Visszamaradt					
		Beteg		Összeg	Beteg		Összeg	Beteg		Összeg	Beteg		szülök	gyermek	elmekör.	Összeg
		férf.	nők		férf.	nők		férf.	nők		férf.	nők				
Junius	3-kán	7	3	10	5	—	5	—	—	240	220	2	—	—	19 481	
"	4-kén.	14	4	18	10	5	15	1	2	3	244	217	1	—	19 581	
"	5-kén.	8	7	15	12	6	18	—	—	—	241	218	1	—	18 478	
"	6-kán	7	8	15	7	—	7	4	4	8	237	222	1	—	18 478	
"	7-kén.	13	4	17	11	3	14	3	1	4	236	222	1	—	18 477	
"	8-kán.	9	12	21	8	5	13	2	—	2	235	228	1	—	19 483	
"	9-kén	11	8	19	7	7	14	2	1	3	237	229	—	—	19 485	

Különféle lobok, csusz és csorvalázak teszik a többséget; de a gümökör számos és vészteljes esetei is igen gyakoriak. E hét folytán a gümökör mellett csak igen kevés más kóralak vált halálössé.

V e g y e s e k .

P e s t . Junius 11. A budapest-kerületi m. helytartóság az orvos-egyetemi kórodák új épületének helyéül a nemzeti színház és muzeum közti ugynevezett fűvészkertet tűzte ki az országuton. (E szerint nem köttetnek össze kórházzal?)

— A folytonos gyöngékedése miatt nyugalomra térő Schordán kir. tanácsos és tanár helyébe C z e r m a c k János krakói élet-tanár nevezetett ki egyetemünk physiologiai tanszékére.

— A pesti orvos-egyetem gyógyszer-tani intézete számára a kísérletekhez megkívántató szerek és készülékek megvásárlására 170 1/2 pft lön engedményezve.

— A helybeli sebeszeti és szemészeti kórodákban a tanársegédi állomások a f. tanév végén megürülvén, mindkettőre pályázat nyitattik; a pályázati határidő f. évi július 20-ka.

— Figyelmeztetjük t. olvasóinkat egy a gyermekkórházban jelenleg orvoslás alatt levő, buján tenyésző és ritká nagyságu példányára a széles karfiol alakú függölyöknek.

— A magas kormány az országos szemészeti állomásokat Magyarországon megszüntette, s a honunkban számos szembetegek számára állandó kórodák életbeléptetését megrendelé, Pozsonyban, Sopronban Kassán és N. Váradon; a pozsonyi szomkórodának főnökévé Dr. K a n k a Károly, a sopronyinak Dr. K e m é n y nevezetett ki; a kassai és n. váradí intézetre nézve az előmunkálatok még folyamatban vannak.

— Dr. K e m é n y orsz. szemorvos arany érdemkeresztrel díszítettett föl.

— A bécsi közkórházi elsősebész Dr. M o j z s i s o v i t s hazánkba jeles szolgálata elismerésül nemesi rangra emeltetett „Edler von Mojvár“ címmel.

— Dr. S c h m a l z a vándor szász fülgyógyász ismét körutat szándékozik tenni honunkban, legközelebb Miskolc-Kassára, később a Dunán le Erdélybe, s onnan Nagy-Váradon és Debrecenen keresztül vissza. Betegeinknek, kik tanácsával ne talán élni akarnak ajánljuk, hogy öt rendes orvosai kíséretében látogassák meg; célszerű gyógy-

intézés és utóbánás nélküli a legjobb tanácsnak sem jósolhatunk jó sikert, ha csak a kül füljárt tisztántartására nem szoritkozik.

— Dr. M a y r F e r e n c a w i e d e n i József-gyermekkórház főnöke rendkívüli n. tanárrá nevezetett ki a gyermekgyógyászatból a bécsi egyetemnél.

Szerkesztői nyílt levelezés.

Dr. H a m a r y D., Dr. T r e n c h i n y i J. és S c h n i t z l e r uraknak az elmaradt lapokat elküldettük.

Kérjük t. előfizetőinket sziveskedjenek az elmaradt számokat rögtön és nyílt levelekben reclamálni, ezek a posta által díjmentesen szállítanak. A kiadó.

Tiszt. Olvasóinkhoz.

A félévi előfizetés e hóval lejárván, kérjük tiszt. olvasóinkat, hogy megrendeléseiket minél előbb sziveskedjenek megtenni, miszerint a lap kiállítása és szétküldése végett szükséges intézkedések idejekorán tétethessenek.

Azon tiszt. olvasóink, kik a mult félévre több mint 4 frt 30 kr. előfizettek, a fölösleget a legközelebbi előfizetési összegbe számítsák be.

A bizalom, részvét, szellemi segély és méltánylat, melylyel lapjaink szakunk legtudományosb emberei részéről eddig találkoztak, azon reményre jogositanak, hogy a két hon orvos-gyógyszerési közönsége hazai vállalatunkat hová tovább jobban pártolni, s minket őszinte szándékunk — a honi orvosi tudományosság és ügyfelekezeti élet emelése kivitelében — a súlyos idők dacára — részvétével és közremunkálásával érelyesen segitni fog.

Részünkről — miről azt hisszük az „OHL“ eddigi fejlődése is tanuskodik — komoly akarattal s a vállalt kötelesség teljes érzetével iparkodni fogunk mindent megtenni, mitől honi tudományos közlönyünk belbecse emelkedését és közhasznúsága gyarapodását, szilárd és tudományos uton várni lehet.

Megrendelhetni az „Orvosi Hetilapot“ a kiadónál Müller Emil könyvnyomdásznál, Dorottya utca 12. sz., a szerkesztőnél, uj-tér 10. sz. és minden es. k. postalivatalnál.

Előfizetési ára helyben házhozordással félévre 4 forint.

Vidékre postán küldve 4 frt. 30 kr.

A t. orvos-gyógyszerész növendék urak a lapot az eddigi kedvező föltételek mellett rendelkezik meg.

Gyűjtőknek minden 8 példány után egy tisztelet példány jár.

Ez évi teljes számu példányokkal valamint a mult évi folyammal is szolgálhatunk, a 2. 3. és 4-dik szám kivételével, melyek már tökéletesen elfogytak.

„Az „OHL.“ kiadója és szerkesztője.“

Mai számunkhoz az előfizetési ív van mellékelve.

Müller Emil könyvnyomdája. 1858. Pest, Dorottya utca 12. sz.

Előfizetési ára: helyben félév 4 fr. egész év 8 fr.
 vidéken félév 4 fr. 30 kr. egész év 9 fr. pp. A lapot illető
 közlemények és fizetvények bérmentesen küldendők.

Megjelenik minden Vasárnap.
 Megrendelhetni minden cs. kir. posta-hivatalnál, a szer-
 kesztőnél újtér 10-dik szám, és a kiadónál Dorottya-
 utca 12-dik szám.

ORVOSI HETILAP.

Honi és külföldi gyógyászat és kórbuvarlat közlönye.

Dr. Markusovszky L.

Tulajdonos és felelős szerkesztő.

Müller Emil,

kiadó-könyvnyomdász.

Másodévi folyam.

Tartalom: A ficamokról — kórodai előadások Balassa tanártól. (Folyt.) — Oppolzer tanár kórodája. Heveny májor-
 vadás. (Vége.) Közli Politzer A. — Kórbonctani közlemények a pesti gyermekkórházból. Hártyás gége-
 légéső- és hörglob karélycsás tüdőlobbal. Dr. Koller Gy. első segédorvostól. — Gyógyszertani közlemények. Egy-
 törvényszéki vegyi vizsgálat felőli tudósítás. Wittstein től. — Lapszemelvények. — Természettudományi társu-
 lat t. F. é. jun. 5-kén tartott szakgyűlése. — Vegyesek. — Pályázatok.

A FICAMOKROL.

Kórodai előadások

Balassa tanártól.

I.

Combficamok. *)

Folytatás.

Behelyeztetés.

Nem ok nélkül vizsgáltuk át, kicsinyszerűnek látszó pontossággal e tárgyának bonctani adatait; azonnal átfogjuk látni, hogy ebbeli tanulmányunk nem haszonnélküli munka, nem idővesztegetés.

A kificamlott combkonc behelyeztetése a sebészet e mezőni működésének — mondhatni — legsúlyosabb feladata. Ha ki a magas izvápa karimákat tekinti, vagy szemügyre veszi az ízrészeknek mélyen rejtett helyzetét, e szerint a kórállapot megismerésének nehézségét, továbbá a környék izomdusságát, a kezelendő végtag súlyát és nagyságát stb. e felől könnyen meg fog győződni. — De neheztették e feladatnak betöltését főleg a célszerűtlen kezelési módok, melyek combficamoknál a sebészek által alkalmaztattak s nagyobb részt még jelenleg is alkalmaztatnak.

Alantabb névszerint a vállficamoknál leendő alkalmunk látni, mennyire célszerűtlenek voltak az eddigi divatozott Dessaultféle kezelési eljárások, mert nyújtották azon szöveteket — az izmokat — melyeket nyújtani nem igen szükség, s ez által többnyire még inkább feszítették azon képleteket — a szálagokat — melyeket lazítani kell vala, — szóval: működtek a sebészek s fáradoztak feltűnő arányban siker nélkül, és még is folyton az álfogalom vezérelte régi behelyeztetési mód szerint.

Mióta Cooper nagyszerű munkálatai által a kórbonctannak ezen mezejéhez is megnyílt a tér, új alakot nyert a ficamta, és egyszerűbbé, célszerűbbé s eredményezőbbekké lettek a behelyeztetési kezelések is.

Ime ezen kórbonctani vizsgálatokból és a hullákon tett kísérletekből nyert ösméreti eredmény általános vonásokban:

A behelyeztetésnek akadálya ujdun combficamoknál a combkoncnak feszes odatámaszkodásában rejlik a magas izvápa karimához; és ezen konok odatámaszkodást kevésbé eszközlik az izmok, mint inkább s főleg a szét nem szakadt tokszálagrészek, melyek a helyből kitért konc által erőszakosan feszítettnek.

Hogy tehát a behelyeztetés sikeres legyen, azon szálagrészeket kell ellazítani, melyek a koncot a rendellenes helyzetbe rakoncázzák; miután pedig azokat — mint rostos és inas képleteket és ennél fogva nem nyulékonyakat, nyújtás által ellazítani nem, legfelebb csak méginkább feszíteni lehet, — célszerű helyzetadása az illető tagnak lehet csupán a célhoz vezető kezelés; olyatén helyzetadás, mely által a feszülő szálagrész gyakpontjai egymáshoz közelebb hozatnak. — Ellazulván így a kérdéses képlet, a konc szabadabbá, mozgékonyná s némi ügyesség mellett, némi emeltyü mozdulatok által az izvápaiba visszavihetővé lesz a nélkül, hogy a szokásban levő erőszakos nyújtásokban kifárasztottuk volna mind magunkat, mind a beteget.

Hogy a dolog világos legyen, térjünk át a részletekre és az egyes behelyezési kezelések leírására.

a) Lássuk először: a helyretételt a combficamnál hátfelé, a csipcsontnak külszínére.

Emlékezzünk vissza kórbonctani és bonctani tanulmányainkra, melyekből kitűnik, hogy e ficamnemnél a tokszálagnak nagyobb része szétreped, és hogy az erőszakkal leggyakrabban dacol a tokszálagnak mellső része, mely a csipcsonttól jövő segédszálag — a Bertinféle szálag — által, Achillinát túlmuló vastagságra erősítettik.

Ezen inas szálagrész — mint szinte fennebb említettük volt — az izvápa mellső karimáján találja egyik gyakpontját, a másikat a nagy tompor tövével és a tompor közti hosszón.

Valamint innét fogtuk megmagyarázbatni, miért van e ficamnál a végtag befelé fordulva, mert a tompor előre és befelé vonja a kérdéses szálag, míg a vápa karimán tülloketett konc a karima mögé támaszkodik. Valamint e jellemző kórjelnek magyarázatát, úgy a behelyeztetési

*) Elejét l. az „OHL.“ f. évi 15. 16. 17. 18. számaiban. Szerk.

modorhoz a kulcsot az imént és fennebb mondottakban této-
vázás nélkül felfogjuk lehetni.

A kérdéses szálagrész, mely az izvápakarimától
mellről a tompor alá huzódik, feszül, mert a konccal
együtt a tompor is elhagyta rendes helyét, mert a vápa
karimától távolabbra löketett: — közelíteni kell tehát a
tompot az izvápa felső széléhez, vagy is inkább a szá-
lagnak egyik gyákpontját közelebb kell hozni a másikhoz,
hogy a szálagrész roppant feszülése, s vele a főakadály a
behelyeztetéshez megszűnjön. Ezen közelítést pe-
dig azaz a feszült szálagrész ellazulását
csupán a combnak felhajtása által érjük el.

Ez a behelyeztetéshez az egyik tényező, mely ál-
tal a feszesen támaszkodó konc mozgékonytá tétetik.

Erre következhet aztán a második t. i. a koncnak
rendes helyébe való visszacsusztatása. Ezen
cél elérésére mindenekelőtt szem előtt kell tartani, hogy
a konc jószírvél csak azon irányban és azon vágányon át
mehet vissza az izvápaiba, melyen abból kitért volt; va-
lamint szem előtt kell azt is tartanunk, hogy legkedve-
zőbb leendő a visszatérés eszközlésére olyan mozdulata a
végtagnak, mely a kifüccsölést eszközlővel ellentétben van.
— Utánozzuk itt is a természetet, s az ő szabályai szerint
eljárva bizonyos több sikert aratandunk, mint eddigi ál-
fogalom-szülte eljárásunkkal. — Soha nem fogjuk hallani
vagy tapasztalni, hogy ficam oly hatásu külerőszak által
jött létre, mint milyen a mi eddigi szokványos működé-
sünké; sőt tények és kísérletek bizonyítják, hogy nyuj-
tás által semminemű erőszak nem képes combficamot létre
hozni.

Tovább fennebb mondottuk, hogy ezen combficamot
oly külerőszak szokta létrehozni, mely által a hajtásban
levő comb erőszakosan befelé fordítatik. — Nemde ekkor
kétszárú emeltyüvé lesz a combcsont, támpontját az iz-
vápa felső karimáján a combnyak és a nagy tompor
által találván, — és miután az emeltyü hosszabb szá-
rának végén — a térden — van az erő alkalmazásnak
pontja, a teher pont pedig van a rövidebb szárnak végén,
t. i. a combkoncon: aránylag nem nagy külerőszak sok-
szorozva összpontosul ez utóbbi helyen, áttörvén és szét-
rombolván az ízületnek egyébkint hatalmas természeti
korlátait.

Ismételtem tehát tanuljunk a természetnek ilyenén mű-
véből; — ha az bizonyos szabályok közt képes volt a
combkoncnak helyből mozdulását létrehozni, mi annak hely-
remozdítását annál inkább megfogjuk tehetni, minthogy a
mellett a természeti gátokkal nincs is igen többé dolgunk,
— csak hogy a természet működésének szabályaihoz ha-
sonlókat kövessünk, az az: arra vezessük vissza
a koncot, a merre az kitért s kitérhe-
tett, és vezessük azt vissza a combnak
emeltyüszerű mozdulatai által.

Ha a hajtásban levő combnak erőszakos befelé fordí-
tása mellett ki- és hátfelé löketett a konc, hogy az izvápaiba
visszatérjen, az előbbivel ellenkező hatásu emeltyü mozdu-
latot kell a combbal tenni, az az: a jól felhajtott
tagot hathatósan kifelé fordítani.

Hogy ekkor a nagy tompor a csipcsont külszínére
támaszkodván, a combkonc a magas izvápa karimán át-
emeltetik, nem nehéz megfogni.

De lássuk a kivitelnek műkezelését.

Segéd eszközei ezen behelyeztetésnek: egy erős

és keskeny ágy, vagy hosszú és keskeny asztal, mely
kemény szőrpárnával vagy szalmazsákkal legyen befödve;
egy vagy két kisebbnemű lepedő négy ujjnyi szélesre
egybehajtva, egyik a medence feszesen tartására, másik
— ha erre szükség találna lenni — a combnak kinyuj-
tására.

Segédül legalább három erős és értelmes egyénre
van szükségünk; — ezeknek egyike a medencét tartja fe-
szesen, a beteg ép oldalánál állván, kezeit a csipcsont
tövisé elé illeszti s megkezdődvén a működés, egész erő-
vel egyenesen lenyomja a medencét, — a másik két se-
géd az ágy- vagy asztalnak lábfelé felállván, a comb-
nak meghajtása és kifelé fordítása körül működik. Ezek —
ha szükség — nyujtják is a combot, a lejjebb álló még a
térdben meghajtott alszárt is tartja.

Maga a műtő a sértett oldal részén áll, itt a működést
intézi, annak foganatját figyelemmel kíséri, sőt a tompo-
ron levő kezeivel a koncnak becsuszát elő is segíti. —
Értelemes segédek híjával pedig a comb nyujtását és kifelé
fordítását maga kezeli.

A beteg kinyujtott testtel hanyatt fektetik; az egyik
lepedő-pólya (a keskenyre egybehajtott lepedő) egysze-
resen medencéje körül tekertetik, ennek két egyformán
hosszúra hagyott végei az asztal vagy ágy alá csaptatva
egymással szorosán egybekötvetnek. Ez által a betegnek
medencéje leszorittatik ugyan és helyben tartatik, de hely-
bentartása csak akkor lesz elég biztossá, ha egy oldalt
álló segéd által még külön erősen lenyomatik az. — A
combbal foglalkozó két más segédek úgy állnak fel az ágy
fölé, hogy az egyik a beteg medencéje fölött keresztbe
álljon, háttal a beteghez, — a másik az ágyvég azon ol-
dalára helyezze magát, melyen a sértett végtag van. —
Ekkor a műtő a betegoldali tomporra illesztvén kezét,
megkezdetik a működés, mely első szakában abban áll,
hogy a két fennálló segéd és pedig a felső térden fogva,
az alsó az alszárt támogatva, lassanként felemelik a vég-
tagot, s e közben az alszárt térdben meghajtván, a comb-
ot a lehető legnagyobb fokig felhajtják, és azt néhány
percig ezen állásba szoritják. — A tompor körül puha-
toló műtő belátása szerint, e ponton vagy nyujtatnia kell a
fennálló segédek által a combnak, meghajtott helyzetének
irányában, vagy nyujtás nélkül tengelye körül jó negyed
körre kifelé kell fordítatnia. — E fordítást a medence
felett álló segéd tegye, egyik kezével a térdet, másikkal
az alszárnak boka fölötti részét markolván körül, míg a
másik segéd a térdhajlás alá illesztett kezeivel a combot a
kellő hajtásban megtartja. — Ezen fordítás lassan történ-
jék és kimélettel, de egyaránt növekedő erővel: — a
térdet kifelé hajtva, — a lábat pedig befelé. — A műtő ez
utóbbi időszakban vagy puhatolásképen marad kezével a
tompson, vagy mindkét keze ujcsucsait rá illesztvén, azt
mell- és befelé szoritja.

Ekkor óvatosan leeresztetik a comb s kinyujtatik az
alszár is, midőn már magából a végtag helyzetéből azon-
nal kiténik: vajjon helyre ment-e a konc? — Ez
gyakran észlelhető cuppanással történik; azonban legbiz-
tosabb jele a sikernek, hogy a ficam jelvék mindannyian
eltűntek.

Ha először nem sikerült volna a kísérlet, rövid szü-
net után egy másodszor, sőt harmadikszor, kettőztetett
pontossággal vitetik az véghez. — Noha a sikert itt is

és irányos működés feltételezi és ügyesség, mégis az mindannyiszor szerencse.

Ha a beteg érzékenysége megkivánná, eleve a chloroform beszívása alkalmazatik.

b) Behelyezettése a combficamnak hátfelől az ülbevägányhoz.

Szinte az imént leirt működéssel történik: mert ezen ficamnem az előbbihez minden tekintetben hasonló, azon egyedüli különbséggel, hogy itt kevésbé magasan áll a konc az izvápa vonala felett, míg amott $1\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$ hüvelyknyivel magasabban áll az izvápa középpontjánál.

Ezen különbség a behelyezettési kezelésre csupán annyi befolyással van, hogy ezen ficamnál tán a nyujtásra elébb lehet szükségünk, mint az előbbeninél.

(Vége köv.)

OPPOLZER TANÁR KORODÁJA BÉCSBEN.

V.

Heveny májsorvadás.*)

(Atrophia hepatis acuta).

Közli Politzer Ádám.

(Vége.)

Az alsó üres visszér vérében se cukrot se epesavat (bilin) nem találtunk, hanem csekély mennyiségű, huyany (ureum) s jelentékeny mennyiségű leucin meg tyrosin volt jelen; a verőcérben se volt cukor sem epesav, de leucin mindenütt főleg a máj- és lépben.

Ezen kóresetünk hullalelete az agytünetek magyarázatára mi támpontot sem nyujtott, jóllehet azok az agy honctanilag kimutatható elváltozásával okbeli viszonyban lenni gondoltattak. Buhl müncheni boncnok (Prosector) különösen állítja: miként sok esetben agysorvadás, és ennek zsirrálótozását (Fettmetamorphose) tapasztalá. Oppolzer azonban észlelt eseteinek egyikében sem találá ezt igazolva, ellenben sokszor tapasztalá a sövény (septum) és agyboltozat (fornix) ellágyulását, heveny agyvízkört, egyszer a szürke állomány lobját. — Miután azonban ezen változások nem állandók, semmi esetre sem elegendő ez az állandó agytünetek magyarázatára. Mások az agy tüneteket bizonyos vonatnya (Extractivstoff) mérgező (toxisch) behatásának tulajdoníták; minthogy azonban illetén anyagról közelebbről mit sem tudunk, tehát ezen nézettel mi sincs mondva. Hogy a leucin és tyrosin a vérben nem oka az agytüneteknek onné tünik ki: hogy ezen anyagokkali beföcskendés állatoknál semmi látható zavarokat nem idéz elő.

A tüdő karélycsaközi légdaga (interlobulare Emphysem) nehéz légzés által támadt az élet vég perceiben. A gátorüri légdaga a tüdő gyökei (Lungenwurzel) légdagától származott, innét nyomult a lég a szivburok körüli sejtszövetbe, nem különben a nagyobb edényekébe és így tovább a gátor ürbe; olykor ily esetekben egész bőri légdaga a nyak on jó létre, mint ezt Oppolzer hagymáz- és kanyaróban észlelé.

A szivhus jelen esetünkben zsirszerüen elfajult. Buhl állítja, miként ezt minden eseténél tapasztalá. Más két nem rég itt előjött esetnél ugyan ezen elváltozás külölte magát, mindazonáltal ez nem látszik állandónak, miután Bamberger és Scherer egy esetben nem találák. A szivhus zsirrálótozása úgy látszik a kór utónapjaiban lépett föl, minthogy épen ezen időben az érítés egyenlőtlen gyöngö lesz,

*) Lásd az „OHL.“ 19. és 23. sz.

és föl nem tehetni, miként egészséges egyénnél a szivhus zsirrálótozása már előzőleg is fönállott volna.

A gyomortakhártyája esetünkél kievődésekkel (Erosionen) volt behintve. Ez volt a vérhányás oka. De vérzések nem csak a gyomortakhártyából jönnek elő; Oppolzer észlelt eseteiket hol orrvérzés, méhvérzés volt jelen, melynek következtében a terheseknél elvetelés (abortus) következett be, vérömleny a savós hártákon, vesevérzés (csupán egyszer), vérömleny magokban az izmokban, sőt a szivhusban is igen ritkán a bőrben.

A heveny májsorvadásnál vérzések hihetőleg a finom és hajszálnyi edények (Capillargefässe) heveny zsirrálótozásával vannak összefüggésben, mely alkalmazatik ugyanazon ok által föltételeztetik, mint a szivhus zsirrálótozása. Jövöben mindenestre ezen változásokat éber figyelemmel kellend vizsgálnunk.

A vérzéseknek kiválólag a verőcérrendszer területén történő előjövése ezen utóbbi okon kívül még más erőművi befolyáson nevezetesen a verőcér vérenek továbbvezetési akadályain alapszik. Rendes állapotban a verőcérágai és a májvisszerek ismeretesen a máj bennék által feszesen (straff) tartatnak helyben, olyképen, hogy ezek ágai tátongó (klaffende), kerekded nyilásaikkal tünnek elő a máj váglapján: ha tehát a májsejtek elmállása (Zerfallen) által e szerv petyhüdtté (matsch) válik, a verőcérágai, és a máj visszerek összeesnek. Ha még a kisebb visszerekben a leucin és tyrosin meggyülemlését ide számítjuk, könnyen láthatni, hogy a verőcéri vérkeringésnek akadályozva kell lennie.

A lép jelen esetben nagyobbodott volt. E nagyobbodást még az életfolytán meghatározhattuk. Ezen tünet azonban nem állandó a heveny májsorvadásnál; különösen akkor nem, ha életfolytán erős gyomor és bélvérzések lépnek föl. Olykor életfolytán a lép nagyobbodását azon fokban lehet kimutatni, a minő fokban a máj téríméje fogy.

A máj téríméje $\frac{2}{3}$ -dával kisebb. Göröcsői vizsgálat a kórfolyamat haladásának igen érdekes megfjtését (Aufschluss) nyujtá. A körülirt sárgás helyeken a májsejtek földuzzadtak, zsirrál tömve minden mag nélkül. Ez kezdete a kórfolyamatnak, miután a sejtek, zsirrál megtelezők után rögsés (moleculär) lesurlattá (detritus) mállnak el, mint ezt a sárgás helyek kivételével az egész májban észlelök. Ez esetből látjuk, miként a kórfolyamat nem egész májban lépett föl egyszerre. Oppolzer észlelt Prágában más esetet is, hol ezen viszony még inkább ki volt fejezve. Egy nő, ki petefészekvízben (Hydrovarium) feküdt a kórodán, láztól lepetett meg, melyhez hányás és sárgaság társult. Az elejente nagyobb máj kezdett kisebbedni, alétság (Sopor) állt be, mire ránggörcsök és kevésre rá a halál következett. Boncolatnál a májatszésésénél kiálló dudorok találtattak, melyekben a májsejtek még jól voltak föntartva a völgyeleti helyeken csak rögsés lesurlatot (molecularen detritus) és zsirt lehet észlelni.

Az epehólyag sűrű epével telve. Az utóbbi körülményből szabad következtetni, hogy az epe hosszabb ideig hevert az epehólyagban, miután tudjuk, hogy az epeelválasztás a heveny májsorvadásnál azaz a májsejtek elmállásával megszünik. Hogy dacára a teli epehólyagnak, a bélsár még sem tartalmazott semmi epeföstenyt, oka abban rejlik, hogy a beteg betegsége alatt mit sem vön magához, a miért is az epevezetékek nem ingereltettek összehuzódásra.

A vizelet vegykémlés alá vétetvén, a huyany (ureum) és vilsavas sóknak tetemes kevesbedését mutatta, epefösteny és huyasavas sók csekély mennyiségben találtattak benne, a halvagoknak (chloride) alig lehetett nyomukra akadni, ezenkívül a húgyban leucin és tyrosin találtattott. A vesékben a huyacsatornácskák behámjának zsirrálótozását találtuk; oly lelet, melyet csupán Brightkóránál szoktunk észlelni. Ezen leletből a huyany kevesbedését, vagy hiányát értelmezhetni (Frerichs). Lehetséges, miként az agytünetek a huyanynak vérbeni visszatartása és ennek másfélszensavas legkönéleggé ($2\text{NH}_4\text{O} \cdot 3\text{CO}_2$ sesquicarbonas ammoniae) történt vegybomlása által tételeztettek föl, ezen esetben az agytünetek a huygyvérnek (uraemia) volnának tünetei.

A heveny máj sorvadás lényegében a kórtan-
orok (Pathologen) nem egyeznek meg. Henle azt hiszi, hogy
a verőcérbeni vérmegalkvás az oka. De azonnal az első bon-
colatokkal meglehetett volna győződni e nézet valótlan-
ságáról és arról, miként ez pusztán alaptalan föltevés. — O p p o l z e r t. i. soha sem volt képes észlelt eseteiben a verőcérben
vérrögöt (thrombus) fölfedezni, de folyékon vért csekély men-
nyiségben többször talált. A csekély mennyiségű vért a verő-
cérben, mint a máj vérhiányát a gyakran föllépő gyomor- és
bélvérzésből fejtheti meg, miután általában a verőcérben kevés
vér vitetik. D u s c h azt hívé, hogy a májsejtek gyors elmu-
lása a heveny májsorvadásnál az epe főnakadása által hozatik
létre, s ebben saját kísérleteire támaszkodik, melyek szerint
a májsejteknek rendes épévé kellene fölolvadniok. Oppolzer tö-
kéletesen megcáfolta ezen nézetet következő kísérlettel: ő
tudniillik egy gyermekágyas májából egy darabkát, melynek
sejtjei kevés zsírt tartalmaztak, az epeholyagban tartalmazott
epébe tett: ha Dusch nézete való, akkor annál hamarabb kel-
lett volna a májsejteknek föloldatniok egy heveny sorvadásu
májnak epéjében, ez azonban nem történt. De általában epereke-
dés (Stauung) a heveny májsorvadásnál nincs jelen, miután az
epeutakban semmi akadály sem találtatik, mely az epe kifoly-
lását gátolná. Ha az eperekedés oka volna a heveny sorvadás,
ugy annak sokkal gyakrabban kellene előjöni. A máj gyurmá-
jának gyors elfogyása (Absorption) erőművi akadály követ-
keztében léphet föl. Így nem rég észlelénk kórodánkban egy
igen érdekes esetet. Egy középkorú nőnél epékő akadt meg az
epevezetékben (ductus choledochus). Láz, sárgaság agytü-
netek lépnek föl és végre a halál, tehát oly lefolyás, mint a he-
veny májsorvadásnál. De a májban talált májsejt elmállás a
gyuma nagyobb szegvényeiben nem a főnakadt epe oldó ha-
tásának, hanem a pangás által föltételezett hajszáledényi
lobnak, mely ez utóbbiakat elrontja, tulajdonítandó, ennek
következtében számtalan kis serpentinöld tartalmu tályo-
gok képződnek a májban. — B u h l és L e b e r t a
heveny májsorvadást hagymázhoz hasonló kórfolyamatnak
tekintik (Icterus typhosus, typhoides). — De sem helybeli
rakodást nem találnak a bélsatornában, sem küteget
mint a küteges hagymáznál. Vannak azonban esetek, hol a
hagymáz lefolyásában szinte a máj heveny sorvadása is föl-
lép. — O p p o l z e r eddigi tapasztalataira támaszkodva a he-
veny májsorvadást egy külön kórfolyamat kimene-
tének tartja, ép úgy, mint a májszemcsésedést (granulatio
hepatis) csupán idült májlob kimenetének tekinti. Erre föl-
jogosítanak a sárgaság föllépése az előzményi szakban (in sta-
dio prodromorum), a midőn még a májsejtek épen semmi el-
mállása nincs jelen; ez bizonyíték arra, miként már ekkor is
vannak a májban elváltozások, melyek a májsejtek elmállását
megelőzik, s valószínűleg az előzményi szakot okozzák. Lát-
juk továbbá, hogy azon tünetek, melyeket mi, mint heveny
májsorvadást fogunk föl, milyenek a máj fogyása, agytünetek
stb. nem kezdetben, hanem mindég a betegség végnapjaiban
lépnek föl. — Oppolzer ezen nézete újabb időben F r e r i c h s
tapasztalatai által, melyeknek hitelt adhatunk, igazolva van.
Frerichs tudniillik egyes esetekben a máj lebenykék környékén
izzadmányt talált. Eddig ilyet Oppolzer nem fedezett föl, de F r e r i c h s
adatain nem kételkedik; és akkor a heveny májsorvadás
B r i g h t által egykor kimondott nézet szerint elterjedt máj-
lob (Hepatitis diffusa) volna a májsejtek elmállása kimene-
tével. A kór ilyetén föl fogásával megegyez a kórágyni kép
is. A máj gyurmájában történt izzadmány, főleg a bántalom
kezdetén a szerv terime nagyobbodását tétezi föl. De ritkán
van alkalmunk e bajt kezdetben észlelni; csak egy esetben
látta Oppolzer a bajt kezdetén a májat nagyobbnak és azu-
kisebbnek lenni, de bizony nem mondhatja, hogy ezen na-
gyobbodás izzadmány által okoztatott-e?

Miután sok kórfolyamat van, melyek tüneteikkel a he-
veny májsorvadáshoz igen hasonlítanak, szükséges, ezen kór-
alak elkülönítésére némelyeket fölhozni.

A heveny májsorvadás összezavartathatnék.

H a g y m á z z a l, mely sárgasággal párosult. A gyomor
agytünetek, a lépdrag (súlyosb hagymáznál tyrosin és leucin is

jő elő a hugyban) a gyakori hasmenés stb. mindkét kóralak-
nak megfelelnek s ha ilyen körülmények közepett a máj ki-
sebbedését (Atrophia hepatis acuta), vagy elterjedt küteget
(typhus) nem észlelhetnénk, ugy a kórisme megállapítására a
további lefolyást kell bevárunk.

Agyhártyalobbal, mely a már főnálló sárgaság-
hoz szegődött. Itt agytünetek, hányás van jelen azonban a
lépdaganat hiányzik, a vizeletben semmi leucin- és tyrosint
sem találunk, a hugyany szaporodik, végre elég gyakran az
agyhártyalobnál csontföld (Knochenerde) és cukor találtat-
nék a vizeletben.

Genyvérrel (pyaemia) hol szinte sárgaság és agy-
tünetek lépnek föl; ha azonban a máj kisebbedését ki nem
mutathatni, a genyvér okát lehetne fölfedezni. Ilyenek pél-
dával: sebészi műtétek, méhbellob, himlő takonymérgezés
(Rotzvergiftung), vérrögnek (thrombus) vagy tömesznek
(embolus) a véredényekbeni elmállása stb. *).

Nem könnyen cseréltethetik föl tüdő-szivburok lobbal,
vagy más izzadmányos kórfolyamattal, melyek történetesen
sárgaságtól kísértetnek, miután ezek physicalis vizsgálat által
fölismertethetnek.

A sárga lázzal, mely felől nem eléggé világosak
még a tudósítások, ugy, hogy e miatt ennek azonosságát a
máj heveny sorvadásával nem vehetjük föl. Miután a sárgaláz
nálunk nem jó elő, s e felől tapasztalataink nincsenek tehát
e két kórfolyam elkülönítésébe nem bocsátkozhatunk.

KÓRBONCTANI KÖZLEMÉNYEK A PESTI GYERMEK-KORHÁZBOL.

Hártyás gége-, légső- és hörglob karélycsás tüdő
lobbal. **)

(Laryngitis, tracheitis et bronchitis crouposa cum pneumonia lobulari.)

Dr. Koller Gyula, első segédorvostól.

P. Ferenc 5½ éves Uj-Pestről f. é. Május 12-kén ho-
zatott a pesti gyermekkorházba. Apja állítása szerint a gyer-
mek születése óta folyton egészséges volt, azonban 3 nap előtt
rekedtség és saját szerű köhögéstől lepetett meg, melyhez
utolsó éjjel nagyfoku légzési nehézség járult. E körülmény az
eddig egyszerű hurutnak vélt és orvoslás nélkül hagyott baj
veszélyes mivoltát gyanítatá s a gyermek apját segély-kere-
sésre indítá.

A f. é. május 12-kén délutáni 3 órakor kórodánkba ve-
zetett gyermeket következő állapotban találtuk: A fiucska jól
kifejlett, erős alkatu. Arca erősen duzzadt, kékes vörös, sze-
me kidülledvék, tekintete meredt, félénk, ajkai nyitvák sze-
derjesek, az arc- és torkolat visszerek földuzzadtak. Nyelve
szárazkás, sárgásan bevont; a mandolák és garatúr takhár-
tyája mérsékesen belövelt s duzzadt, hátsó falán egyes köles-
szemnyi fehéres izzadmány-pontokat láthatni. Beszéde rekedt,
majd nem hangtalan, nyelése azonban szabad. Légzése a lehető
legnagyobb mértékben nehezített, azaz fuldoklás (orthopnoea).
A gyermek többnyire hátán fekszik hátravetett fővel s erősen
kidudorodó mellső nyakrészszel, szája tátott, nyelve kidülledt
minden belégzésnél mellkasa erőszakosan föl és mellfelé to-
latik s ezen légzési mozzanat sziszegő, hörgő hang mellett a
legnagyobb erőmegfeszítést veszi igénybe. Fekvő helyzetéből
a gyermek rögtön fölugorván, rekedt, szűk, ugatáshoz ha-

*) Az újabb kórtan két az előtt ismeretlen elnevezést említ, t. i.
az vérrögképződést- (thrombose) és értömülést-
(embolie). A vérrög-(thrombus) egyedül megaludt vérből
képződik, s képződése helyén szilárdan marad meg; a tömesz
(embolus) a megaludt véren kívül különféle kóros anyagokból áll
össze s odább hajtatik. Szerk.

***) Ugyanazon érdekes egyedi eset, melynek kórterményét t. i. a
gége-, légső- és hörgők izzadmányhártyáját a gyermekkorház
igazgató főorvosa Dr. Bókai a budapesti orvosgyeletnek minap
bemutatni sziveskedett. Szerk.

sonló köhögési rohamtól lepetik meg, s oly nagyfoku fuldoklástartól, hogy a legnagyobb félelem kifejezésével levegő után kapkod. Ily köhögési s fuldoklási rohamok 5—10 pernyi szünetek közben jelenkeznek. — Hallgatódzásnál a gége fölötti tájon ama jellegző zörejt hallhatni, melyet lötyögésnek nevezhetni legjobban (Schlottern-tremblotement Rilliet et Barthez szerint). A szív és nagy edények különösen a fejütek lüktetése igen gyors meg erős. A légzés-zöreje a mellkas mindkét oldalán, kivált a lapcsontok alatti tájon rendkívül gyöngye hólyagosas, itt-ott határozatlan; e tájon a kontaktási hang kevésbé él és teljes. A gyermek hasa feszes puffadt; a bőr hőmérséke fölmagasztalt, időnkint bő izzadsággal ellepett; az érverés gyöngye, kicsiny s igen gyors.

Ily állapotnál a kórismére nézve nehézség nem forgott fenn s a bajt ezonnal hártás gége- és légcsőlobnak ismertük föl. Azonban a nagy foku légzési nehézség és súlyos fulladási rohamok, valamint a garatür hátsó falán észlelt fehéres pontok egyszersmind kétségen kívülé tevék azt, hogy már is nagy mennyiségű hártás izzadmány lerakódás történt a gége- és légcsőben. Legnagyobb életveszélyben forogván tehát a kised, első pillanathban a gége- vagy légcső metszés mütéte látszott egyedüli mentőszernak, azonban bővebb megfontolás után az utolsó gyógyeljárás is tiltva és ellenjaválva találtuk esetünkben a mellkasban talált fontos körjelek által. Ezekből ugyanis világosan kiderült, hogy betegünkben a körfolyamat nem szoritkozik csupán a gége- és légcsőre, hanem nagy mérvben kiterjed a hörgők- és azok finomabb elágazásaira is.

Nem maradt tehát egyéb hátra, mint hányás által az izzadmány-hártás kiökötését eszközölni, miért is betegünknek azonnal kénsavas réz-éleg-oldat (8 gr. 2. unc. vízre) adagoltatott $\frac{1}{4}$ óránként 1 gy. kanállal, azonban a bekövetkezett hányással csak néhány kanálnyi fehéres nyálka ürült ki. Sőt az említett szer ismételt adagolása sem volt képes elegendő hányást előidézni, mire megkísérlettük a garatür idegen test által izgatni s a beálló hányással sükerült is nagyobb mennyiségű genyes nyálka-folyadékot kiüríteni, s a betegnek rövid látszólagos könnyebbülést szerezni. Azonban estefelé a köhögési s fuldoklási rohamok mindinkább súlyosbakká váltak, roham után pedig tartós kábulás (Sopor) állott be kicsiny, fonalszerű, rendetlen érveréssel s hideg tapadós izzadással — miglen a kised 15 órával behozatala után, t. i. május 13-kán reggeli hat órakor meghalálozott.

B o n c o l a t.

A test jól táplált, a bőrszín halvány, a szaruhártya át-látszó, a láta mérsékesen összehuzódott, a háton és a végtagok hátsó felszínén kiterjedt hullafoltok; az állkapcsot s végtagokat mozgathatni.

A fejtakarók belfőlszine halvány vörös, a koponyaboltozat rendes, a koponyacsontok jól kifejlődvék; a kemény agykér a koponyaboltozat belfőlszínéhez egész kiterjedésben szilárdul odanőtt, a lágy agykérek igen vérdusak, számos, hollótollvastagságig kitágult visszeres edényekkel bévontak, a legfinomabb hajszáledények nagyfoku belövelése mellett; az agyállomány összállása rendes, váglapján igen számos vérpontokkal, melyek által a fehér és szürkés állomány vörösdé szinezetet nyer; az edény-fonatok szintén vérdusak; az oldalgyomrocok csak néhány csöpp tiszta savót tartalmaznak, a nagy sarlóöbölben egy 3 hüvelynyi hosszú, lúdtoll vastagságú rostanyalvadék, hasonló a haránt öblökben, a koponya alapjában mintegy féllobonnyi véres savó. A torkolat visszerekben sűrű, sötét véralvadék.

A gégeben annak üregét majd nem tökélyesen kitöltő, rendetlenül egymás fölött fekvő, lazán összefüggő, fehéres, hártás lebenyekből álló gyurmát találtunk, melynek közepén csak igen csekély teriméjű belúr maradt szabadon; az imént leirt fehér izzadmányhártás a gége belső falához szilárdabban odaragasztvák, mint a légcsőben; ebben az izzadmányhártás egy hengeralakú csövet képeznek keshát vastagságú falakkal, melyek közt alig lúdtollnyi teriméjű sza-

bad belúrt található; ezen egész izzadmány-cső finom szá-lak által lazán függ össze a légcső takhártájával, úgy, hogy ettől az izzadmánycsövet szikenyel által könnyén elválaszthatni; az izzadmány eltávolittatása után a gége- és légcső takhártáját rózsaszínűnek találjuk minden földuzzadás vagy fölernyedés nélkül; az izzadmány összállása oly foku, hogy az egész hengeres csövet föl lehet fujni, anélkül, hogy be-repedne. Aláfelé a légcső szétágazási helyén ezen izzadmány-henger villa alakjában terjed el mind két ágába a légcsőnek, hol hasonló csöves hártást képez és a hörgők belúrét nagyobb részt elzárja, miről igen könnyen meggyőződhetünk, ha a hörgőgagat óvatosan megnyitván lefolyásukat a tüdő állomá-nyába követjük. Ezen csöves izzadmány-hártás belfőlszine általában puhább, (tejföl-összállásu), mint ugyanannak külső, a takhártához tapadt fölszine; vérben az izzadmány nem foly szét, borszeszben tömöttebbé a szívosabbá válik. Kivétetvén a gége a garattal együtt, midőn ez utóbbinak hátsó fala le-fejtetett, a mélyebb rétegekből mintegy 3 kávé kanálnyi zöldes fehéres geny ömlött ki; különben a garat és bárzsingban szívós nyálka gyülemen kívül kóros elváltozás nincs, s a lég-csőben sem találtatott genyes folyadék.

Mind két tüdő egész kiterjedésében a mellhártás bor-dalemezéhez sejtesen odatapadt, sötét-vörös, állománya duz-zadt; az alsó karélyok kevésbé recsegők de tömöttebbek és sötétebb színűek, mint a felsők; a felső lebenyek váglapja sötétvörös, s belőlök savós, véres, légtartalmu folyadék ömlik ki; a tüdő mindkét oldalú alsó karélyainak váglapja sötét bar-nás-vörös színű, egyes körülirt sötét-kékes helyekkel, hol a tüdőállomány tömöttebb, törékeny, nem recsegő, vízben rész-letesen alámerülő; a finomabb hörgőgacsok átvágási helyein ezen kisebb lobosgócok közelében nyomásnál sárgás-fehér, sűrű genyesöppeket láthatni; hasonló nagyobb genyesöppek a tüdő egyéb részeiben a nagyobb hörgőgagokból is ömlenek ki-nyomásnál.

Egyes hörg mirigyek mogyoró-nagyságig duzzadvák, sárgás, gesztenye összállásu gümös *) szüredékekkel telvék. — A jobb szívgyomorban bő rostany alvadék. — A máj sötét-vö-rös vérdus; a lép és hasnyálmirigy rendes. A gyomorban ne-hány kanálnyi barnás folyadék, fenekén számos véromleny-pontocskák. A belek lég- és pépes bélsártartalmuak, egyéb-kint nedvesek. A fodormirigyek bab — egész mogyoró nagyságúak. A vesék vérdusak; a húgyhólyag hugygyal telve.

GYÓGYSZERTANI KÖZLEMÉNYEK.

Egy törvényszéki vegyi vizsgálat felőli tudósítás.

Wittsteintől.

Folytatás.

III.

A második kis csupor, melyen külről egy cédula ezen fölirattal: „N. gyomra és vastagbele.“ volt fölragasztva.

7) E csupor tartalma a reá tett nedves lacmuspapirt bor-vörösre füsté, a curcumupapir nem változott meg. Porcellán tányéron apró darabokra vagdaltatva benne semmi idegen-szerű nem vétetett észre, az aprólék görebe tétetvén két te-riméjű vízzel öntetett le, kevés hamluggal ellátott öblösüveg-gel összecsatoltatván forrásig hevítettett, s mire egy pár obon-nyi víz átment, kihülni hagyatott.

8) A görebtartalom megaludt, kivált zsirral vegyült gyurmát képezett, mely meglehetősen tiszta folyadékban uszott. Az egész egy előbb megnevezett szürecsre (filtrum) tétetett. Elején a folyadék elég gyorsan futott le, később azonban oly lassan, hogy több nap mult el ez alatt.

9) A 8. szám alatt nyert szüredék (Filtrat) borsárga

*) Ugy hisszük, hogy itt a g ü m ö s melléknevet g ü m ö k ü l e - m ü n e k kell érteni. Szerk.

kevés opalizált rothadt enyv szagú s édes-sárirü (fad) volt, savanyuan hatott vissza, a többiben e következőket mutatta: vérlúgsó (hamvaskécs-kaliumeisencyanür = K_2FeCy_3), hamvaskécs (kaliumeisencyanür = $K_3Fe_2Cy_6$), ugyszint könkén HS semmi változást nem idézett elő benne; legkön (Ammonia NH_3) hozzáadására egyes fehéres pelyhek támadtak, melyek a salmiakban nem olvadtak és ammonium-sulphid által szinte nem változtak tovább; kénsavas keseréleg (sulphas magnesiae) a legkön és salmiakkal ellátott folyadékban erősb és kristályosodó zavarodást hozott elő; súlyhalvag (Bariumchlorid) fehéres pelyhes csapadékot adott, mely sósavval kezelve egészen eltűnt; légsavas ezüstéleg (nitrás argenti) sárgás fehéres pelyhes csapadékot adott, mely légsav által csak részben tűnt el és fehéres kissé a vörösbe játszó zavarodást hagyott hátra;

légsavval egyedül kezelve a folyadék vörös lön, és midőn most molybdánsavas legkönéleg adatott hozzá tetemes fehéres zavarodás állott be, mely hevítésnél citromsárga színt vett föl.

A folyadék nagyobb részébe, miután pár csep sósav adatott hozzá, huzamosan könkénleg vezetett és 24 órára jól elzárva félre tétetett. Erre zavaros lön, de tulajdonképi üledék (Absatz) nem képződött benne. Nem sikerült a folyadék kitisztulását (Klärung) jobban előidézni hevítéssel sem, ámbár ez által a könkén elhajtattott. Most halvany, haméleg (chloras kalicus) adatott hozzá, fölmelegítettett, melyre azonnal tiszta lett és rothadt enyvszagát is elveszté. Legkön a folyadék világossárga színt barnasárgává változtató, minden megzavarodás okozása nélkül; de midőn ammonium-sulphid járult hozzá majdnem olajzöld szín és zavarodás támadt; 24 óra múlva csekély pizkosszürke csapadék ülepedett le, mely légsavban részben fölolvadt. Ezen oldat majdnem szintelelen volt, legkön által gyöngé szürkesárga zavarodást sem idézett elő.

10) A 8. sz. alatt a göreb tartalom szűrésénél a szürecsen fönmaradt megaludt és zsirral vegyült gyurma ismét a görebbe tétetett, hason teriméjü viz épen annyi teriméjü 1, 13 f. s. sósav, és fél annyi teriméjü 1, 2 f. s. légsav adatván hozzá, öblös üveghez csatoltatott és ugyanazon kémleti módszer követették, mely 2, 3, 4, 5 és 6. sz. alatt iratott le. A tünetek és az eredmény a 2, 3, 4, 5 és 6. szám alatt nyerthez annyira hasonló volt, hogy ennek különös fölsorolása fölösleges. —

11) A 7. szám alatt nyert anyag az alkalmazott hamlug által égvényessé vált lepárlat (Destillat) mint 1. sz. alatt előadatott vasélecséleg (Eisenoxyduloxyd) oldat által később fölös sósav által kezellettett, melyre szinte egészen tiszta folyadék keletkezett, minden kékes pehely nélkül.

IV.

A nagy csupor melyre ily feliratu ódula volt ragasztva: „N. belei.“

12) Ezen csupor tartalmának visszahatása közönyös (neutral). Apróra vagdaltatván csupán sárgásbarnás gyurmat mutatott az egész. Az egész nagy porcellán csészébe tétetvén hason teriméjü vízzel, és ép annyi 1, 13 f. s. sósavval eresztett föl, megmelegítettett és kis részletenként halvsavas haméleg adatott hozzá. Mintegy félórai melegítés után az egész tömeg tökéletesen fölernyedt, s most már egy alsó citromsárga folyadékból állott, melyben egyes fehéres pelyhek usztak és egy fölső barnás zsirrétegből. — A zsirnak nedves szürecsesei eltávolítása után, a szüredék kipárolgani engedtetik. A folyadék lassan barnás színt vett föl, mely halvsavas haméleg ismételt hozzáadásával megin sárgás lön, de a támadt halvanynak elillanása után ismét sötét lett. Füstölgő légsav hozzáadása által a sötétté levés nem akadályoztathatott meg. A mint többé semmi halvany és legegssav (salpetrige Säure) kifejlés sem tapasztaltatott, kis részletekben kénsavas szikéleg (sulphas natri) adatott hozzá; és a mint a kénecs-savnak (schwefelige Säure) — minden nyoma eltűnt, kihülni hagyatott, meg-higittatott vízzel, átszűretett, s a mélyen sötét folyadékba

tartósan könkénleg vezetették. 24 órai állás után zárt üvegben gyöngén hevítettett, míg minden könkénleg kiüzetett, ezután átszűretett és a szürecsen feketés csapadék maradt, mely megmosatvén legkönfolyadékban (ammoniak liquor) könyeu és tökélyesen mélyen barna színnel fölolvadt. — Ezen oldat — a 3. sz. alatt mondottak szerint kezellettett, de egészen ércnélkülnek mutatta magát. —

13) A 12. sz. alatt könkén által nyert csapadékról leszűrt mélyenbarnás folyadék legkön hozzáadásával sötétbarna csapadékot adott, mely 24 óra múlva átszűrés által távollittatott el.

A míg erősen legkönös (ammoniakalisch) szüredékben az ammonium-Sulphid ismét feketés csapadékot adott, mely 24 óráig gyűjtve, megmosva és szárítva 21 szemert nyomott. Sósavban részben fölolvadt feketés barna por visszahagyásával mely légeni izzásnál fehér lön és savaktól pezsgés közben vétetett föl. A sósavas oldat sötétsárga volt légsavval kezellettett, s meglehetősen elpároltatván, legkönneli túltelítetése által erős pizkossárga jegecült szemcsés csapadékot adott, mely kimosás, szárítás és hevítés után 3, 5 szemert nyomott s közelebbi kémlelésnél vilsavas keseréleg, kevés vilsavas mész és vasélecből álló vegyületeknek ismertettett föl.

A pizkossárga jegecült-szemcsés csapadékról leszűrt folyadék borsárga volt, ammonium sulphid hozzáadásával azonnal tejfehér pelyhes csapadék vált ki, mely szürecsre gyűjtetvén kimosatott. Ez hígított sósavban könkén származása mellett tökélyesen fölolvadt. Főzés által a könkéntől megtisztult oldat sziksóval (Soda) hevitve fehéres pelyhes csapadékot adott, mely összegyűjtve, megmosva, kiszárítva és izzitva 0,18 szemert nyomott, s nem lehetett horgélegnél (Zinkoxyd) egyéb. További ebbeli igazolásul szolgálnak a következő kísérletek. Az izzított állomány hevítésnél citromsárga lön, meg-hülésnél ismét fehér; szenen a belső forraszesölangban hevítettvén, lassan elillant, a szenen fehéres verődéket (Beschlag) hagyva, Kobalt oldattal megnedvezve, s azután erősen izzitva zöld színt vett föl.

A horgéleg fölmaradt része üvegcsőbe zárva a hatóság-nak adatott át.

Zárjegyzékek.

Az I.-höz. A kémlett só, mint már mondók, lég által részben megváltozott vasgálic.

A II.-hoz. A hulla nyelve és bárzsingjának kémlelése semmi mérges anyag fölthalálására nem vezetett. A fölthalált vas kis mennyisége nincs jelentőséggel miután az emberi test semmi része sem ment a vastól, ezen érc inkább rendes alkatrésze az állati szervezetnek.

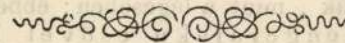
A III.-hoz. A gyomor- és nyombélról az áll, mi a II. alatt mondatott.

A IV.-hez. A belek kis mennyiségü horgélegget tartalmaztak, vagy is egy a szervezetre nézve idegen és mérges állományt.

Azon gyanítás támadhatna, hogy ezen horgéleg közönséges horgtartu vasgálic által jutott a szervezetbe. Ezen gyanítás ellen azon körülmény szól, hogy a horgéleg mellett talált vas aránylag igen csekély. Ezen gyanítás ellen azt is számba kell venni, hogy a mérgezésről gyanuba jött egyénnél tett házmotozás (vagy vizsgálat alkalmával fölvevett jegyzőkönyv folytán, az illetőnél a többi közt mintegy 1 obony fehér horgéleg találtatott.

Azon kérdésre: minő alakban jutott a horgéleg, a testbe mint tiszta horgéleg, vagy mint horgéleg só, — biztonssággal nem felelhetni. Azon körülmény azonban, hogy a házvizsgálatnál horgéleg találtatott, itt is azon véleményre segít, hogy ez mint ilyen jutott a meghalt szervezetébe.

(Folyt. köv.)

LAPSZEMELVÉNYEK.

Hólyaghugykö eltávolítása a húgycső tágíttatása által nőnemnél.

Tény, miszerint a hugykö a nőnemnél sokkal ritkábban előforduló baj mint férfiaknál; valamint, hogy az aránytalanul sokkal több sikerrel is távolították el mint ezeknél. Nőnél a hugykö eltávolítása céljából többnyire a húgycső egyszerű tágítása elégséges s a műtét ezen uton sikeres, sőt néha könnyű is. De nagyobb teriméjű köveknél a véres tágítás (bevágás) — nélkülözhetlenné válik. Nem régiben a Londoni Westminster kórházban Dr. Hillman keze alatt három eset fordult meg, melyek mindegyikénél ezen eljárás sikeres vala. — Ezen három eset csak egyikében találta Dr. Hillmann szükségesnek, a húgycsőnek a fantsont egyesülés (izület) felé történt véres tágítását tudván azt, hogy a kő nagyobb mint, hogy annak kivételét más különben a húgycső nyákhártyája nagyobb szerű zúzódása s szakadása nélkül erőszakolhatná. E műtévő ilyen esetekben a húgycső bevágását az imént kitűzött irányban sikeresebbnek s tanácsosabbnak ismeri mint lefelé vagy bár mely oldal felé.

Az 1-ső eset egy öt és fél éves leányka vala. A gyermek 3 év óta szenvedett vizelési nehézségekben. Rendesen úgy mint egészséges gyermekek nem vala képes visszatartani vizeletét 15 havas kora óta. Óránkint tizenöt- s több ízben is vala kénytelen vizelési ingerének engedni. Az utósó három év alatt a baj végből előreeséssel párosult s szenvedései időnkinti súlyosbodása alatt vizelete vérrel vegyült.

Kórházba felvételkor a gyermek nagyon kiaszott s egészségtelen kinézésű volt, majd nem folytonos vizelési ingerben szenvedett s a húgycső nyílása táján éles kinos fájdalmakról panaszkodott, szemérem ajkai a folytonos dörgölés s vakarástól kisebesedve s megdagadva valának a hüvelyből genyes folyadék ömlött.

Kutaszolás által hugykö jelenlétéről meggyőződve a még csillapító szerek alkalmazása s rendszeres ápolás s gyógykezelés után is fenn maradt hugyhólyag izgatottság miatt a kő morzsolás nem tartatván tanácsosnak, a kőnek húgycső tágítás általi eltávolítása határozottatott el.

A húgycső lassan és fokozottan történendő kitérítése céljából egy kupidomu tapló szálcacs tolatott a húgycső egész hosszán keresztül s hagyatott benne 5 óra hosszat. Chloroform alkalmazása után egy karsu fogóval megkísértetett a kő kivétele; melynek azonban teriméje ekkor nagyobbak valósult, minthogy a műtét ezen egyszerű módon a húgycső megszaggatása nélkül sikerülendett volna. Ezért a húgycső mellő része a fantsont egyesülés felé, az az, felfelé mintegy negyedrészt hüvelknyire bevágatott s ekkor kiküszöböltetése csendes lassu húzással biztosan sikerült, a tágítást csak vér- cseppegés követte. A kő pete idomu, hosszának kerülete három — legkisebb kerületén körül övedzve két és háromnegyed hüvelknyi vala s hugysavas legkönelebből (uras ammoniacae) állott.

A következő két napig a gyermek vizelés alkalmával lényeges fájdalmat szenvedett a húgycsőben, de egyéb kedvetlen körülmény nem követte a műtétet — alig egy parányi daganata a szemérem ajkaknak. Lassanként a beteg szépen kezdett üdülni s 25 nappal a műtét után minden szenvedés nélkül s egészségében tetemesen meggyarapodva három óra hosszat s tovább is tarthatá vizeletét.

A másik eset egy 46 éves nő egy évig vala már lényegesebben szenvedő állapotban. Vizelete néha vérrel vegyült a midőn több kínokat is szenvedett. Járás a hólyag táján fájdalmat okozott.

Kórházba történt fölvetelkor a külömben erős és elég egészséges kinézésű nő a hólyag táján folytonos fájdalmakban szenvedett de azt hiszi inkább vizelés előtt mint utána (?) — Húgycsővében is folytonos égetést s viszketegséget érez különösen vizelés után. Néha a combok belfelől a lábikrái felé terjedő görcsös fájdalmai vannak. Végbele kissé előre esett,

lényeges fehér folyása van. A vizeletnek genytekecsekkel bővegyes üledéke van.

Kutaszolás utján Dr. Hillmann kő jelenlétéről azonnal meggyőződve az előre járt kedvező eset nyomán magát annak húgycsőtágítás általi eltávolítására határozza.

Két hétig tartó rendezett életmód s csillapító szerek által előkészítés után Chloroform alkalmazása mellett megtörténik a műtét. Egy két ágas tágító műszerrel (bivalve dilatator) 3—4 perc alatt sikerült a húgycsövet helytelen erőszak nélkül a megkívánt mértékben kitéríteni. Egy vékony, keskeny egyenes kőfogóval a kő, mely a hólyagban három darabra törve találtatott, darabonként eltávolítatván a beteg a hólyagnak langyos vizzeli kifecskendése után ágyba visszahelyeztetett. Hillmann véleménye szerint a kő valószínűleg az annak mértéke megvételére alkalmazott műszer által tört három részre.

A kő midőn a három darab egybe illesztett hosszukás pete idomu két végén csucos vala, — hosszának környezete két és három negyed hüvelyk — derekán egy és három negyed hüvelyknyi hugysavas vegyületű.

Műtét után néhány nap hosszat vizelés alatt a húgycsőben érzett éles fájdalmat; — egyéb semmi nemű baj nem követte ezt. Egy hó lefolyta után minden szenvedés nélküli jó egészségben egy fontnyi vizeletet vala képes könnyen visszatartani.

A 3-dik eset egy öt és fél éves leányka, az utóbbi 2 év alatt önkénytelenül vizelt ágyába s szemérem testén kiállhatlan viszketegséget szenvedett. A legutolsó három hó alatt lényeges kínokról panaszkodott vizelés után s gyakori ingere volt a vizeletre; majd folytonosan cseppegett tőle a vizelet, mely azonban soha vérrel nem látszott vegyesnek lenni.

Kórházba felvételkor a beteges s lesovánkodott gyermek nap hosszat nagyon gyakran vizel tetemes kíno közt. Végbele kissé előre tolt. Kutaszolás alatt a hugykö jelenlétéről nem csak érzés de hallás által is meglehető győződni.

Illő élet- s étrend úgy mint az alhasat rendező s izgatott állapotot csillapító szerek alkalmazásával sikerülvén a gyermeket aránylagosan türethető testi állapotra hozni, Dr. Hillmann a követ sértetlenül szándékolá eltávolítani.

Chloroformmal a kis beteg elaltatván, egy három ágas húgycső tágítóval sikerült a húgycsövet 5 perc alatt kellőleg kitéríteni. A követ egy vékony egyenes kőfogóval egyszerre sikerült, még pedig legkedvezőbb átmérőjében megragadni; kivétele egy percig tartó kissé erőszakos vonással történt sikeresen.

A kő tojás alakú vastagocska s érdes fölületű volt; legnagyobb kerületén több mint két — a legkisebben egy és három negyed rész hüvelyknyi volt; sóska savas vegytartalmu.

Műtét után a gyermeknek mérsékelt szenvedései valának; 6 nap hosszat kissé vérrel vegyes vala vizelete. 34 nappal műtét után teljes mértékben tudván vizeletét tartani tökéletesen felépült állapotban bocsátatott el. (Kivonat The Lancetből.) L.

Belladonna herelob ellen.

Dr. de Laruc a következő kenőcsöt ajánlja, mely szerinte a fájdalmakat hamar megszünteti s az egészséget nyolc nap alatt helyre állítja:

Rp. Axungiae porci partes 60
Extr. belladonnae partes 16.

MDS. két óránként gyöngén bekenni. (Mi heveny mellékherelobnál legjobb hatású tapasztaltuk mindenkor a hideg, vagy tiszta vagy kis mennyiségű olomeccettel kevert vizzeli borogatásoknak, melyek szorgalmasan, a melegség fejlődése fokához képest minden 10—5 percben megújítandók; hasonlóképpen célszerűnek találtuk a lob lehangolása után a főnemlített bódító kenőcsöt egy—két nehezéknyi iblany oldattal, és a Riccord által ajánlott iblanyos tapaszt:

Rp. Jodeti plumbi drachmam,
Empl. ciutae Uncia.

M. Da usui. S. Mindennap egyszer megújítandó. Minthogy e tapasz rosszul ragad, a vászon szélei Empl. adhaesivummal bekenetnek és kötő segítségével helyben tartatnak, vagy pedig maga a gyógytapasz köv.vény szerint készül.

Rp. Empl. adhaesivi Ph. Bor. Unciam
Extr. belladonnae
Jodeti plumbi aa. drachmam.

M. D. — Meleg pép borogatásokra soha sem volt szükségünk; helyöket a Priesnitzféle borogatások mindig a legjobban pótolák. Szerk.) (Rev. Med.)

Természettudományi társulat.

Folyó év június 5-kén tartott szakgyűlése.

1-ször Dr. Szabó József első titkár az ó-budai mésztuff bővelkedik negyedkori állatok maradványaival; melyekből főleg Kubinyi Ferenc tagtársunk tudományos buzgalma s pénzáldozata folytán, a nemzeti muzeum is gyönyörű példányokkal bír; így többek között, nevezet társulati tag szivességéből elefánt, orr-szarvu (Rhinoceros), szarvas, ló, ökör csontokat; teknőcöket (Testudo) s különféle csigákat tud felmutatni.

A kis-cellai kirándulás igen tanulságos azokra nézve, kik a földtant csak könyvből tanulmányozták s elméleti ismereteiket a természetben gyakorlatilag is érvényesíteni kívánják.

2-szor Sztoček József tanár a meleg moztani elméletét népszerű modorban tárgyalta.

Századunkban számos oly tüneménynek jött a tudomány nyomába, melyek a természetörök átváltozásáról tesznek tanúságot. Ezen tünemények belső összefüggését a súlytalanok elméletéből kimagyarázni nem lehet. Korunk legnagyobb természetbuvárai a mostani szempontot jelölik ki e földadvány (problema) reménylhetőleg sikeres megoldására.

A moztani szempont, a parányok és rögesék (molecula) s az ezeket környező leb (aether)-részecskék kölcsönös hatásából és az innét eredő különféle rezgések minőségéből indul ki a különböző tünemények magyarázatában. A sugárzó meleg és a világosság tüneményei között a legnagyobb hasonlóság létező: értekező célszerűnek tartotta mindenekelőtt a világosság moztani elméletének történetét előrebocsátani. Kiemelte különösen Foucault kísérletének azon eredményét, mely a kiömlési elmélet (theoria emanationis) alaptalanságát kétségen kívül helyezi.

Dr. Batizfalvi, m. titkár.

(Folyt. köv.)

Heti kimutatás a pestvárosi közkórházban 1858-iki Junius 10-16-kig ápolt betegekről.

	Felvéte.			Elboacs.			Megment.			Visszamaradt					
	Beteg		Összeg	Beteg		Összeg	Beteg		Összeg	Beteg		szülők	gyermek	elmekör.	Összeg
	férf.	nők		férf.	nők		férf.	nők		férf.	nők				
Junius 10-kén	8	8	16	11	9	20	4	1	5	230	227			19	476
" 11-kén.	9	2	11	4	2	6	6		6	229	227			19	575
" 12-kén.	12	2	14	11	6	17	1		1	229	223			19	471
" 13-kén.	5	2	7	5	4	9	1	1	2	228	220			19	467
" 14-kén.	12	9	21	12	11	23	3		3	225	219			18	462
" 15-kén.	7	10	17	8	4	12	1	1	2	231	221	2	2	19	475
" 16-kén.	14	7	21	3	9	12	3	2	5	239	217	2	2	19	479

Müller Emil könyvnyomdája. 1858. Pest, Dorottyaútea 12. sz.

Csorvás hurut láz mellett, epés de leginkább csuzláz teszi a többséget, mely utóbbi csak hamar szivbellobot (endocarditis) idéz elő, és ez esetben kedvezőtlen kimenetelűvé válik. Tüdőlob szinte szapora és sulyos, sokszor halálos is. Különben többféle lobok tapasztaltak, melyek azonban sikeresen gyógyítottak. — Hagymáz, váltóláz, rezgőrz szörványosan fordulnak elő. — Hányászekelés — cholera — még eddig nem tapasztaltott.

V e g y e s e k.

Pest. Junius 19. Schordann volt élettanar s kir. tanácsos urnak nyugalmaztatása alkalmával sok évi tanárkodásaért a legmagasb megalégedés lön nyilvánítva.

— Dr. Markusovszky szerkesztő s pesti gy. orvos. — Dr. Hirschler pesti szem- és fülorvos. — Dr. Korányi nagykállói orvos — és Török József pesti gyógyszerész urak, mindannyian az „OHL.” munkás bajnokai külföldre utaztak el, nevezetesen Páris és Londonba. Orvosi tudományunk nemtője kísérje őket mindenütt s szorgos méh gyanánt a tapasztalatok mézterhével térjenek körünkre vissza.

— Dr. Darányi János aradvárosi községorvossá nevezett ki. Aradra nézve D. ügy felünket, mint közelismerésű mőt s tudós Balassának egykori tanárságát tetemes nyereségnek tartjuk.

— A „W. Med. Wochenschrift” ez idei 24. számában szórul-szóra ez áll: „Prof. Csaszin Pest ist Krankheitshalber um seine Pensionirung eingeschritten, die Lehrkanzel der Anatomie ist dadurch erledigt, möge keine unglückliche Wahl den Rücktritt des Herrn Csaszin bedauern lassen; wir haben einigen Grund zu dieser Bemerkung, denn — die Kultur kommt nicht von Osten.” — Biztos kutatóból állíthatjuk, hogy e tudósítás merő kohlomány. Hogy Csaszin ur, a köztiszteletű tanár gyöngéledő egészsége miatt az idei tanév II. felében kénytelen volt előadásait félbenzakítani, s hogy ugyan ő felsőbb helybenhagyás folytán jelenleg Arányi tanár ur által helyettesítettik, ennyi igaz ekkorig. E szerint szerkesztő ur a gabonát more patrio érés előtt árulja, s az ontologiai elvek ellenére dat, quod ipse non habet, s nagylelkű osztogatására a nyugotot — West — hja meg, „denn die Kultur kommt nicht von Osten.” Mit mondana Ön, kedves úggytárs, Osztrák létére, ha önnek a majna-frankfurtiak írják: „Die Kultur kommt nicht von Osten.” Tulajdonképen mi szeretnők tudni, vajjon mit ért ön az Ost-tól megtagadott kulturája alatt? Mi keleti eredetünk s helyzetünk dacára, ha csak ugyan szó volna egy épbontani tanárszék betöltéséről, s hivottak is volnánk szerény véleményünk nyilvánítására, szégyenlenők magunkat akár Ostot akár Westet föltukmálni akarni; hanem inkább, hol tanári képességekről van szó, mondanók, hogy azon férfi legméltóbb a tanári székre, kiben az előadandó tudománynak alapos tudása, gyakorlati ügyesség, férfias szilárd jellem legteljesb mérvben pontosulnak össze; sőt nálunk ez sem elég; minthogy a tudomány önbecseért és nem nyelvtérjesztés végett adatik elő, a tanár sem önmagával hanem tanocaival közli az ismereteket, kell, hogy a tudomány azon nyelven vagy nyelveken adassék elő, melyet a hallgatók értenek; s mivel hogy a bonctan hallgatói eddig tulnyomó számban magyar ajkuak, senki se veheti rosz néven tőlünk ha igényt tartunk arra is, hogy a bonctanár a magyar k. egyetemnél magyarul is tudjon. Ezen igény a bírodalmi törvények által kimondott nemzetiségi egyenjogusítás elvéből foly, s még inkább Ó cs. k. A postoli Főlség ének, hazánkban utazása alkalmával kiadott legkegyesb rendeletéből, mely szerint minden közhivatalnok tartozik az ország nyelvét sajátjává tenni, mely nélkül előléptetést nem nyerhet. Hát az egyetemi tanárok nem hivatalnokok, vagy ezek ki vannak véve etörvény alól? Ha ezenkívül az illető tanár bánásmódja s tettei által ugy fogja birni tanítványainak szeretetét és bizalmát, s minden ismerőseinek becsülését mint azt Cs. ur bírja, akkor szivből kalapot emelünk neki, jőjön kelet vagy nyugotról vagy akár a talókatermő Boetiából.

P á l y á z a t o k.

— Az Erdély-beszterceszékben létező Nagy-Sajó (gr. Schogner) ideiglenes kerületi orvosi állomásra f. évi július végeig pályázat hirdettetik. A kérelmezőknek orvos-sebész tudori oklevelet, eddigi tevékenységökről stb. bizonyítványt kell előmutatniok. Fizetés 550 pfta rug. A kérelemlevelet a nagy-sajói cs. k. kerületi hivatalhoz kell címezni.

— Veszprém megyének Enyengi járásában a Szilas-Balhási megürült községorvosi állomásra, melylyel 400 pft. évi fizetés 100 pf. szállásbér, 126 pft. gabona és tüzelő failletmény és természetbeni fuvar van egybekapcsolva, pályázat nyitattik. — Az ezen állomást elnyerni óhajtok kellőleg okmányolt folyamodványait f. é. június végeig a cs. k. veszprém megyei hatóságához nyujtsák be.

Veszprém, 1858. évi jun. 12.

A cs. k. m.főnök ur helyett az I-ső cs. k. megyebiztos: Szévald s. k.

Előfizetési ára: helyben félév 4 fr. egész év 8 fr.
vidéken félév 4 fr. 30 kr. egész év 9 fr. pp. A lapot illető
közlemények és fizetvények bérmentesen küldendők.

Megjelenik minden Vasárnap.
Megrendelheini minden cs. kir. posta-hivatalnál, a szer-
kesztőnél utján 10-dik szám, és a kiadónál Derotya-
utca 12-dik szám.

ORVOSI HETILAP.

Honi és külföldi gyógyászat és kórbuvarlat közlönye.

Dr. Markusovszky L.

Tulajdonos és felelős szerkesztő.

Müller Emil,

kiadó-könyvnyomdász.

Másodévi folyam.

Tartalom: A ficamokról — kórodai előadások Balassa tanártól (vége). — Gyógyszertani közlemények. Egy törvény-
széki vegyi vizsgálat felőli tudósítás. Wittstein től (folyt. és vége). — Kivonat Pestváros igazgató főorvosának 1858. május-
havi meteorologiai és egészségügyi hivatalos jelentéséből. — Lapszemelvények. — Vegyesek.
Tárca. Borsodi levelek Dr. Kún Tamástól. II. Levél. Az „OHL.” jövője.

A FICAMOKRÓL.

Kórodai előadások

Balassa tanártól.

I.

Combficamok.

(Vége.)

Idült combficamok behelyeztetése hátfelé.

Másképp állanak a dolgok lényegileg s változnak a kezelésre nézve is, ha hosszabb idejű már a ficamult állapot. Itt két újabb akadály járul az eredetihez, melyeknek egyike az önkénytelen izomsugorodás, ez az izom antagonismus zavarával együtt jár, s idő multával egyarányban nőttön nő; a másik akadály azon betokozás és egybenövések, melyek a konc körül lobos izzadmány által képződnek.

Hogy a koncot ily esetekben helyre lehessen tenni, nemcsak a feszülő tokszálagrészt kell ellazítani, hanem azon felül az izzadmány-képleteket széjjel kell rombolni, és az egybezsugorodott izmokat ki kell nyújtani.

Ide nemcsak nagy és hathatós, hanem állhatatos erőre is van szükségünk, melynek kellékeit leginkább a csigacsinben (Flaschenzug) leljük fel.

Az eljárás e műszakkal következő:

A beteget egy erős, és feszesen álló asztalra fektetjük, — testaljánul szolgáljak 2 — 3 paplan, vagy ezeknek híjával többszörös rétegű lepedők. A beteg hanyatt fekszik; medencéje egy részt a fennemlített módon lezorittatik, más részt az alkalmazandó nyújtásával ellenkező irányban feszesen tartatik egy bőrv vagy keskenyre egybehajtott lepedő által, mely a medence megfelelő felét oly módon övedzi körül, hogy a gáttól jöjőn egyik vége mellfelé s oldalvást a csípőcsont taraján át kifelé, hátsó vége az ülcsonton belül a seggpof folytán szolgáljon szinte fel- és kifelé. — Itt az egybefolyó végek csomóba köttetvén, azon zsineggel fűzetnek egybe, mely a padlózatba csavart (srófol) kampójával az ellennyújtásnak van összefüggésben. — A nyújtófék bőrvöve — több rétegű nedves kendővel alatta — térden felül alkalmaztatik, s a csigacsin zsinegének egyik végével egybekötetik, maga a csigacsin pedig a kellő irányba helyezett nyújtó kampóba akasztatik.

TÁRCA.

Borsodi levelek.

Dr. Kún Tamástól.

Miskolc, jun. 10. 1858.

II. Levél.*)

Az „Orvosi Hetilap“ jövője.

Róma nem egy nap alatt épült. Egy lap szerencsés jövőjének alapját sem vethetni meg egyszerre. Sok függ a kezdetétől, ez igaz; ámde több függ a miként folytatástól. Minden lap fenállhatása két tényezőtől függ: az olvasó közönség szaporodásától és az írói kör külterjü (extensiv), s belterjü (intensiv) növekedésétől. Ha valamely laptulajdonost vagy szerkesztőt pályáján nem ezen hit vezérlett, s nem ezen meggyőződés kalauzolt iránytüként: annak lapja, alig látva világot már is sinlett; egy darabig tengett; elvégre is mint élni nem képes szervezet a természetben, kora sirjába szállt. Ezt tanúsítja, édes hazánkban, csak

két-három évtized óta keletkezett és megszűnt több lap története is.

Minő kellékek szükségesek általában egy lap biztos fenállhatása tényezőinek megszerzésére, erről tüzetesen értekezni a levél körén kívül esvén, legyen elég a főnebbi állitmány értelmezéséül annyit megemlíteni, hogy minden lap biztos jövője az olvasó közönség számától, és a lap belbecsétől vagyis tartalmától függ.

Az „Orvosi Hetilap“ jövőjét tartva szem előtt, mely minket, mint orvosi irodalmunk egyetlen közlönye, legközelebből érdekel, az egyetemes orvosrend legőszintébb ohajtásának lenni hiszen, hogy komoly, férfias határozottsággal megkezdett és eddig elé szerencsésen folytatott pályáján az erőteljes ifjui kort is átélve, a dúsan gyümölcsöző férfui kort megérhessen, s orvosi magyar irodalmunk és tudományunk fejlesztésére fontos tényezőként sok éven keresztül virágozva fenállhasson.

Ezek szerintem így levén, minden orvosnak erkölcsi kötelessége, az „OHL.“ jövője alapjának miként szilárdításához néhány homokszemet hordani. Ily elvből indulván ki, nem vendi rossz néven sz. ur, ha ígéretem nyomán, e második levélben az „Orvosi Hetilap“ jövőjéről fogok elmélkedni; előre bocsátván azt, hogy igénytelen nézeteim a vidéki orvosszemélyzet körülményei s szükségletei ismeretéből meritvék; és

*) Lásd az I. l. f. é. „OHL.“ 20. sz.

Födolog az irány, melyben a comb nyujtatik, e szerint kell a nyújtás fesszpontjainak helyzetetniek. — Legjobb irány az, melyben a comb félig meddig hajtva részt az époldali térd fölé helyzetetik. — Leendnek tehát: a nyújtásnak kampója a betegtől láb felől és pedig époldalt a padlótól mintegy ölnyi magasságban helyezve, az ellen-nyújtási kampó pedig a betegtől fejjelől a ficamos oldalon a padlóba illesztve.

Ilyetén elhelyezés után megkezdetik a működés. A műtő maga nyujtja a csigacsin zsinégét lassanként és egyaránt mindaddig, míg a kötésnek minden része egyaránt feszesre nincs nyujtva, és míg a beteg — ha chloroform nélkül történnék a behelyezettetés — fájdalom felől nem panaszkodik. — Ekkor néhány percre félbenhagyja a további nyujtást, hogy ez alatt ellazuljanak az izmok, melyeket a nyújtás görcsös zsugorodásra ösztönzött. — Később idő múlva folytatja a nyujtást a beteg által panaszolt élénk fájdalom fokáig, azt mint egy 10 percre ismét félbenhagyván mindaddig, míg valószínűvé nem lesz, hogy a konc az izvápához közel jött.

Ekkor a csigacsin- zsinéget a műtő általadja egy segédnek, ki ugyan azon fokát a nyújtásnak fenntartani ügyekszik mindaddig, míg a műtő szorgos kipubatólása után a konc állásának, egyik kezét az illető térd fölé, másikat a bokák körül alkalmazva, mérsékelt körforgatásokkal előkészíti azon negyedkör fordulatát a combnak tengelye körül kifelé, melyel a vápa-karimán álló koncnak be kell az izvápába csusszanni. — Hogy ezen negyedkör fordulata a combnak kifelé létrejön, a térd fölé illesztett kezével támassza a műtő állásába a combot az alszárt körül fogó kézzel pedig hajtsa a lábat az ép oldal felé mintegy negyed környire. — Ha szükség, e körfordítást ismételni kell, valamint a becsusszánás elősegítésére egy segéd a tomporra illesztett ujaival hátrul mellfelé gyakorolhat nyomást a koncra.

Csigacsinneli behelyezettetésnél a sikernek jeléül ne várjunk a fennemlített cuppanásra; a kifárasztott inak és izmok annak eszközlésére nem képesek. A siker criterionjait a szabadabb mozgékonyágban, és a végtagnak rendezettségében azonnal könnyen felfogjuk lelhetni.

céljok koránsem irányadás vagy bírálat, hanem őszinte tiszta szándok az „Orvosi Hetilap“ jövőjét minél inkább biztosítani látni, vagyis: hogy egyszer mindenkorra érthetően kimondjam, előfizetőit naponként szaporítani, s belbecsét az írók számával együtt öregbíteni.

Az „OHL.“ szerkesztője eléggé tanusította egy éves pályáján lapja életrevalóságát. Mindent elkövetett a magyar orvosi irodalom jelen állásához képest, hogy annak belbecsét növelve, külföldi pályatársai mellett el ne maradjon. Amde saját szükségait a kétes jövőre nézve feledni látszik, — mint ezen önzéstelen közhivatalnok, ki önmaga érdekeit mellőzve, csak a közügynek él, és mitsem törődik saját és családja jövőjével.

Az „OHL.“ szerkesztőjének egészen különböző állása van más honi lapokéitól. Neki nemcsak szerezni, de készíteni is növelni kell olvasó s elfizető közönséget; míg más lapok szerkesztőjéhez, — ha egyszer ügyes tapintattal eltalálják a kor szükségéből önként folyó izlését a magyar közönségnek, — a tartalom vonzereje húzza az előfizetőket. — Munkatársak más honi lapok szerkesztőjéhez részint hivatás, részint nemes dicsvágyból, de önségélyzési szempontból is számosan csatlakoznak, míg orvosi közlönyünk szerkesztőjének e részben is nagy teher nyomja vállalit.

E kissé hosszúságú előzmény után tehát megkísértem kijelölni a módokat, miszerint az „Orv. Hetilap“ olvasó

Az ülbevéágányhoz való ficamnál.

Csak annyiban különbözik az imént leirttól a behelyezettetés kezelése, hogy itt a csigacsin által nyujtott combnak egyenes szögletig kell meghajtatnia, és az ép combnak középtája fölé irányozva lenni; — tehát a koncnak hátrul egyenesen előre kell huzatnia. — Itt a negyed kör fordításnak sikere lényegesen előmozdittatik egy segéd által, ki a betegnek ép oldalán állván, egy kézzel mellfelé és befelé huzza a combnak felső végét egy kacsba illesztett kendősegítségével; míg másik keze a betegoldali csipcsont tövisére támaszkodik. — Ezen segéd még hathatósabban működend, ha a kendőkacsot nyakába akasztja, mind két kezével támaszkodván a medencének.

c) Behelyezettetés a combficamnak mellfelé és lefelé. (Comb ficam a petelikhoz.)

Fennebb mondtuk, hogy ezen ficamnem olyankor jön létre ha a comb hajtva lévén és elvonva, hathatósan kifelé fordítatik hossz tengelye körül; — ekkor a tompor hátrahajtatik, a comb meg mellfelé és kiemelkedik.

És mondtuk azt is, hogy ficambehelyezettetés működésein legsikeresebbek leendnek, ha azokban utánozzuk a módot és szabályokat, melyek közt a ficamok létrejönnek; csak hogy ellenkező irányban alkalmazzuk azokat.

A petelikhoz történt ficamnál tehát, mely erőszakos kifelé fordítása által a combnak jött létre, negyedkörben hathatósan befelé kell a combot tengelye körül forditnunk, hogy helyre térjen a konc.

A kezelés e célra következő:

A hanyat fektetett betegnek medencéje a fennemlített módon megfeszítették, — kificamlott combja telhetőleg felhajtatik, alszára szinte meghajtatik. — Egy vagy két az ágyon vagy oldalt egy lánál álló segéd által a comb majdnem függőleges irányban nyujtatik, vagy közvetlen körülmarkolásával a térd fölötti combrészeknek, vagy egy pamutpólya segítségével, mely a combnak térd fölötti részére illesztetik.

A műtő oldalt állván, egyik kezét a térd fölötti comb-

közönségét és írói számát, csekély belátásom szerint, szaporíthatni vélem.

Először a gyógytudomány szakemberei igénylik figyelmünket: az orvosok és gyógyszerészek 1848 előtt orvosi tanintézetünkben az édes anyai nyelv már oly tekintélyes tért foglalt el, hogy méltán lehet várni központból, a magyar ifju orvosnemzedék fölvirágzását; mert a gyógygyakorlat-élettan és gyógyszerertanon kívül, minden tan előadatott honi nyelven*) és évenként több gyógytudor, sebész és gyógyszerész került ki az intézetből, kik a honi nyelvbírásán kívül a műszavakkal is megbarátkozván, azokat nemcsak elsajátították, sőt művelték és fejlesztették, és így az orvosi irodalmat jogos remény élesztette, miszerint a központból sugárként széteszölő ifjak, nemcsak pártolói de apostolai leendnek orvosi lapunknak. Jelen honunkban, igénytelen nézetem szerint, nem elég csak a központból évenként kikerülő fiatal nemzedékre támaszkodni, mert orvosi tanintézetünket aligha oly mérvben lengi át magyar szellem, mint az említett év előtt, látni kell tehát és pedig lehető erélylyel a környékre (peripheria), hogy ennek bágyadt sugarai föléledve a központba jótékonyan visszaverődjenek.

*) Most csupán azon tanok adatnak elő magyar és német nyelven, melyeket az orvosok együtt hallgatnak a sebészekkel, a többi mind németül; az orvosi belgyógyászat latinul. Szerk.

résznek támasztja, s más kezével az alszárt alsó végénél körülmarkolja, a szükséges negyedkörfordítását a combnak befelé az által eszközölvén, hogy az alszárt, és lábat telhetőleg kifelé vezeti. — Néha, hogy annál könnyebben átcusszák a comb a vápa karimán, főképp tökélyes ficamnál a petelikhoz, az imént mondottakhoz még járulni kell a comb felső vége föl- és kifelé való emeltetésének egy segéd által, ki egy kézzel a medencéhez támaszkodván, más kezével egy kendőt huz mellfelé és kifelé, mely a combnak felső végét övedzi körül. — Ez utóbbi kezelést azonban csak úgy alkalmazhatni, ha a comb nincs egészen meghajtván.

d) Behelyeztetése a combficamnak mellfelé felfelé.

Miután kinyújtott combhelyzet, és a combot kifelé fordító erőszak, tényezői e ficamnemnek, a behelyeztetésnél szinte félig meddig kinyújtott helyzetbe kell tenni a combot, de kifelé fordítás helyett azt befelé kell negyed körben tengelye körül fordítani; — félig meddig kinyújtott helyzetet mondok, mert ez elég alkalmas arra, hogy a comb lefelé huzathassék, és még sem feszítették általa a tokszálagnak mellső inas része, mint ez a combnak egészen kinyújtott helyzetetésében történék.

Az eljárási mód e célra következő:

A beteg hanyatt fektessék, közel azon ágyszélhez, mely a ficamlási oldalnak megfelel. — Hogy medencéjét annál jobban helybe lehessen feszíteni, a szörpárna alátétessék keresztbe egy az ágyszéleken túlérő deszkaszál, mely egyarányos és feszes alapot nyújtand a keresztcsontnak. (Ily módon lehet a többi ficamhelyeztetéseknél is szerezni a medencének legkönnyebben feszes alapot.) A medencének helybentartására szükséges még: egy lepedő pólyát úgy övedzni a medence körül keresztbe, hogy annak mind két vége az ép oldal felé szolgáljon, itt vagy az ágy oldalához, vagy valamely távolabb a padlóba vert kampóba megerősítendő. Ezen kötés által oldalvásti kitérésben lesz akadályozva a medence: mely, hogy lefelé se térhessen ki, vagy az által eszközöljük, hogy kinyuj-

tott ép végtagját a betegnek az ágy lábhoz feszítettjük, és nehogy az térdbe behajoljon, ez utóbbi helyen egy segéd által leszorítatjuk; vagy az által iparkodunk biztosítani a medencének lefelé csuszása ellen magunkat, hogy egy másik, keskenyre egybehajtott lepedőt övedzünk a gát és a medencének illető oldala körül, annak végeit egy kampóba kötvén meg, mely az ágyfej oldalába van megerősítve. — Ezeken felül ugyancsak a medencének helybentartására egy segédet is állítunk a beteg oldalához, hogy a két csipcsonttövisre illesztett kezével a medencét egyenesen leszorítsa.

Egy-két segédre van szükségünk, kik a combot nyujtsák, az ágylából oldalt helyezvén magokat; — egy másik segéd, ki szinte oldalt áll, az alszárt tartja meghajtott helyzetében, és azt a kellő időszakban hathatósan kifelé fordítja, másik kezét a térdnek támasztván. Mely utóbbi legfontosabb kezelést azonban, mint a combnak befelé fordulását eszközölt, ha nem volna elég biztos segéd kéznél, a műtő maga viszi végbe, az alszárt tartó segédetől azt azon időszakban vevén át, midőn a tomporon, és a konctájon tapogatózó ujjával némi helyből mozdulását az utóbbinak észlelnie lehetett.

Íránya és helyzete a combnak, melyben a behelyeztetés véghez viendő, részint kifelé féligmeddig nyujtott legyen. Féligmeddig, nem pedig egészen kinyújtott azért, mert az inas tokszálagrész ellazítására kell egyik fő gondunknak lennie. — A nyujtó segédek egyike a combot lassudan felemeli, és egy úttal oly módon távolítja el a másiktól, hogy a térd és alszár az ágynek oldalán kívül essenek; — ekkor az alszár is meghajtatik, s egy külön segéd által ily helyzetben megtartatik. — A nyujtást eszközölközve kezdik meg lassudan növekedő egyarányos nyujtásukkal a működést; melyhez, mihelyt a műtő a koncot helyéből mozdulni észleli, egy időben járul az alszárt kezelő segéd vagy maga a műtő által véghezvitt negyedkörforgatása a combnak befelé, és a koncpupra illesztett ujjakkal eszközölt le- és kifelé való nyomintása a koncnak a műtő vagy egy segéd által.

Hogy e környék orvosi személyzetére, mint előfizetőre, megnyerőleg hatni lehessen, erre nézve az egyesülés áldott vonzerejét látom lehatalmasb tényezőnek. Ennek eszközölésére a megyei főorvosok volnának hivatva, s az ő bölcsességüktől függne, annak miként és mely módon leendő valóditása. Egyesülés által azon cél éretnek el, hogy míg egy magános orvosnak, sebésznek és gyógyszerésznek terheltségével esnék az előfizetési díj, kettő három vagy több állván társas körbe, meg sem érezné a honi lap pártolására kiadott csekély összeget; sőt e mellett még azon előnyben is részesülne, hogy tudományunk gyors haladása mellett a szükséges külföldi lapok valamelyikét is figyelemmel kísérhetné. Például fölveszem Borsodmegyét, hol az orvosi személyzet 32 tagból — köztük 15 gyógytudorból 7 sebészből és 10 gyógyszerészből áll. Ha ily szépszámú személyzet, csak nyolc példányt vagy tizet hordatna is, mily pártolásban részesülne egyetlen közlönyünk és orvosi irodalmunk célja mennyire előmozdítottának általa, míg a mostani széthuzó rendszer mellett, kétlem hogy egész megyénkben tiz példány olvastatnék, vagy ha csalódnom kellene, — min igen örülnék, — más külföldi lapok vagy érdekes irodalmi termékek megszerzését kell nélkülözni.

Legsürgetősb teendőnek látnám tehát az „Orvosi Hetilap” de általában orvosi irodalmunk fejlesztése érdekében, a megyei főorvosokat megkeresni az iránt,

hogy diszes hivatásuk befolyása, de még sokkal inkább ügyféli jó indulatuk és bánásmódjuk által a megyében létező orvosi személyzetet maguk között összegyűjtve, azokat egyesülésre hívnák föl, kik között bár korra s tapasztalatra nézve előnyösebbek találkozzanak is, az egyetemes gyógytudomány érdekes az orvosrend becsülésének a közönség előtti illetékes kivívása levén a főcél: bizonyára nem vonulandának vissza s teljesen vagyok meggyőződve, hogy csak egy fél évtized alatti ily egyesült erővel működés meg fogná teremni a maga gyümölcsét, melynek zamatos ízét minden orvos edes eléggé méltányos közönséget idővel oda érlelné, miszerint a gyógytudományt nem pusztán kenyérkereseti módnak tekintvén, az orvosban az állam legbecsülendőbb és az emberiség boldogításának legnélkülözhetlenebb tényezőjét tisztelendené. Meg kell ugyanis vallanunk, még pedig őszintén, miszerint a közönségre rótt hiba, ha az eredeti kútfőre megyünk, nagy részben önmagunkban rejlik; míg más része, ha tovább kutatva az ősforrásig megyünk, az orvosügy legrégebb idő óta elhanyagolt rendezésének kell fölírónunk.

Ez volna tehát, szerintem az első teendő; s ha tán valaki ellenvetné, miként a fölebb tett javalat, minden megyében, nem látszik gyakorlatilag kivihetőnek, a mennyiben némely főorvos nyelvünket nem bírja annyira, hogy értekezhetné a megyében egyesületté forrasztott orvosi személyzet közt;

GYÓGYSZERTANI KÖZLEMÉNYEK.

Egy törvényszéki vegyi vizsgálat felőli tudósítás.

Wittsteintől.

(Folyt. és Vége.)

A tudósítvány átadásánál azon fölvilágosítást tettem a jegyzőkönyvbe, miként igen kívánatos volna, ha a hulla egyik vagy másik bel szerve, nevezetesen a máj, vegyi kémletnek vettetének alá. Ennek következtében a hatóság még egyszer megrendelé a hulla kiásatását, melyből a hatósági orvos kivéve a májat, és vesét, mindkét szerv kis idő múlva jól elzárva vegyműhelyembe (Laboratorium) került.

A következő tudósítvány kimutatandja, mi fontos és szükséges volt e szervek kémleltetése.

I.

A vesék.

Hogy az ismétléseket kikerüljük, a vizsgálat menetét csak általánosan jegyzendem föl, s csupán a mérgek kémlelésénél, különösen sajátlagos ismejeleiknél (Merkmal) bocsátkozandom részletekbe.

1) A föloldás ismét sósavval és halvsavas haméleggel (chloras kalicus) kezdődött és $\frac{1}{2}$ óra alatt be is lön fejezve. Az alsó barnasárga vizenyős folyadék a fölül uszó barna zsirtól átszűrés által elválasztatott, kénsavas szikéleggel (sulphas natri), azután könkénnel (acidum hydrothionicum) kezelte. Erre agyagszinű csapadék támadt, mely legkőn-folyadékban csak igen csekély szürke kén maradványig könnyen fölolvadt. Ezen oldat barnás-sárga volt, fölmelegítettén a szabad legkőn elüzése után salétrom és sziksóval elegyített, beszárított és a száraz anyag kémsőben eldurranatott. A most fehér só-anyag kevés vízben föloldatott, az oldat kis porcellan csészére öntetett, erős savanyításig kénsav adatott hozzá, megmelegítettét a légsav tökélyes kiüzéséig, akkor egy részlet kéncossavas szikéleg adatott hozzá, a melegítés addig folytattaték, míg a kénsav semmi szaga többé nem vétetik észre, s ekkor könkén vezetett be. Erre tüstént sárga szín támadt s csak hamar reá citronsárga pelyhek váltak ki, melyek 0,15 szemert nyomtak. Ezen pehely üledék mirkéneg (As S₃—Auripigment), azt a velők tett kísérlet cáfolhatlanul bebizonyítá.

A pehelyüledék része egy alól zárt üvegcsőben hevítettén, könnyen elillant és a cső fölőbb hideg végén mint

erre csak azt válaszolom, fájdalom, hogy e körülmény kissé gátul szolgál, de azért koránsem elrontó akadályaul a nagy cél elérésének, mert a tudomány érdekében szóló nyelvek könnyen összesimulnak. Lehetséges, hogy a mit egyik nyelvben nem tehet, tapasztalatok és ismeretek bőségével kárpótolandja azt.

Mi céljok és mi teendőik lennének az ily egyleteknek magában is értetik. Részletekbe bocsátkozni, a levél körén kívül esik. Véleményem szerint, ez elhatározó befolyással leendene egyetlen közlönyünk előfizetői, de még írói számának szaporítására is, miről alább szólandok.

Második út és mód, mely szerint orvosi közlönyünk előfizetőit és olvasóit, csekély belátásom és némely társaimtól is vett tapasztalat után, koronkint szaporíthatni vélem, az orvosi személyzet azon egyéneire vonatkozik, kik nyelvünket gyökeresen, nyelvtani szabályok szerint nem bírják ugyan, de azért test és lélekben magyarok, továbbá azokra is, kik nyelvünket még csak tanulják és azt sajátokká tenni buzgón fáradoznak. Ilyenek meglehetősen számmal vannak honunkban, de annál szigorubb figyelmet érdemelnek nemzetiségi szempontból, ha őket a magyar orvosügynek megnyerni akarjuk. És épen ide vonatkozik főnebbi azon állításom, mely szerint az „OHL.“ szerkesztőjének nemcsak szereznit, de növelni s előkészitnie kell olvasóit, hogy lapja jövődjét naponkint szilárdabb alapra biztosíthassa.

sárga gyűrű rakódott le. Ezen gyűrű majd egészen eltűnt midőn legkőn folyadék adatott a csőbe és az fölrazatott. Ezen legkőnös oldat porcellan csészébe öntetvén, késhegynyi közömbös sóskasavas haméleg (oxalas kalicus) adatott hozzá, szárazra elgőzöltetett, a száraz anyag alól zárt üvegcsőbe tétetett s borszeszlámpa fölött hevítettett. Az anyag olvadása és feketévé válása közben a cső fölő részében szürkés feketete tükröző gyűrű rakódott le (Metallglanz), egyidejűleg a cső szárazatán foghagymaszag vétetett észre.

Az anyag maradéka füstölő légsavval (acidum nitricum fumans) öntetett le, az egész szorgalmasan fölzáratván ismét kevés vízben oldatott föl, átszűretett, és ezen savanyu oldat tovább kémleltetett.

Az oldat egy része légsavas ezüstéleggel és azután csöppenként föleresztett legkőn folyadékkal kezelte, mire lassan sötéttégla vörös csapadék támadt, mely a legkőn további hozzáadására eltűnt.

Az oldat legnagyobb része a Marshféle készüllet legérzékenyebb kémlelése alá vétetett; melyből horgany (zincum) és föleresztett kénsavból már mintegy $\frac{1}{4}$ óra óta vizirányos finom véggel ellátott üvegcsőben át köneny fejtetett ki, mialatt ezen cső közepén égő borszesz lámpa által hevítettett, és a finom végből kijövő lég meggyújtva égett. A mint a mondott nagyobb része az oldatnak a készülletbe önteték, a lángszélénél lassan a cső vége felé barnás s mindég tömöttebb tükröző gyűrű támadt; a cső finom végén égő lég (gas) kékesfehér színt vön fel, foghagymaszag terjedt el körülötte, s a lángra tartott porcellán lemez szürkebarnás fémfényű foltokat kapott, melyek légsav által azonnal eltűntek.

2) A fönt előhozott agyagszinű csapadékról leszűrt folyadék légkőnnel tultelítettett, aztán még Ammomim-sulphid-dal föleresztve (versetzt) egy napig félre tétetett. Az ezáltal támadt szürkefekete terjedelmes csapadék kimosás után fölolvastaték föleresztett sósavban, melynél csak kevés kén maradt vissza, az oldat légsavval élynyítettett (oxydirte), s fölőslég legkőn adatott hozzá. Mire elég erős sárga csapadék származott, mely vilsavas vaséleg-, mész- és keserélegből (phosphas ferri oxydati, calcis et magnesia) állott, most leszűretett, sósavban feloldatott és az oldatlanul maradt vilsavas vasélegben a vaséleg meghatározatott, ez 0,20 szemert nyomott.

A legkőn által támadt sárga csapadékról leszűrt folyadék Ammonium-sulphid hozzáadására tejfehér pelyhes csapadék képződött, mely sósavban könnyen fölolvadt, mely oldatban sziksó (Soda) által fehér csapadék jött létre, mely izzás

E cél elérése végett fő gondot kell fordítani a lap lehető népszerű irmodorára, mennyire az tudományos lapnál kivihető; elkerülvén minden dagályt, nyelvvirágokat és oly rövid kitételeket melyeknek a könnyű érthetőség áldozatul szokott esni. Átalában a természettudományi, különösen még az orvosi műszavak is nagyrészen ismeretlenek, de hiányosak is levén az orvos személyzet sok tagja előtt, hogy ezeken lehetőleg könnyítsünk és az olvasók kedvét megnyerjük, föltétlenül szükségesnek látom a műszavakat latinul vagy németül zárjelbe mindig odatenni, habár ezáltal a lap tömötsége valamicskét szenved is, mit az „OHL.“ szerkesztője eddig is tön. Továbbá hathatós befolyással leendene az orvosi személyzet azon tagjainak megnyerésére, kik gyökeresen nem bírják nyelvünket, a fordítmányok olyatén kezelése, miszerint értelmet zavaró helyek ne jöjenek elő a miatt, hogy szórul szóra oly rövidséggel akarnak valamit magyarra áttenni, mint az idegen szövegben van; mert az ily helyek a született magyarnyelvűt is megzavarják figyelmében, a magyarnyelvben gyöngét pedig elkedvetlenítik. Ez észrevétel csekélységnek látszó bár, de egyetlen orvosi közlönyünk jövőjének szilárdítására lényeges befolyásu.

Harmadik mód, mi orvosi személyzetünk nemcsak kevesbé magyar tagjainak nagy szolgálatot tenne, de még a tősgyökeres magyar olvasókat is kedvre villamozná, ha a központban egy társulat alakulna, mely gondoskodnék legelőször

után 0,12 szemert nyomott és horgéleg (zinkoxyd) volt. Ez a IV. alatt elősorolt mind a 13 ismejjel birt.

II.

A m á j.

Ennek kezelése egészen úgy történt mint a vesével. Tökélyes föloldása 4 óráig tartott, s itt szinte az egész oldadék alsó vízes, s felső zsiros rétegből állott. A többi kezelés is azon módon mint a vesénél történt, s az észlelt összes tünetek a I. alatt leírtakhoz minden tekintetben annyira hasonlóak voltak, hogy az ismétli részletekbe bocsátkozó leírás bizton elmaradhat.

A nyert mirkéneg (auripigment, Schwefelarsen) 0,38 szemert nyomott; a vaséleg: 2, 92 sz. a horgéleg: 0,72. sz.

A tudósítványhoz olvasztott üvegsövekben mellékeltetett:

- A) A sósasavas haméleg által nyert mirenny a veséből,
- B) A Marshféle készülék által „ „ „
- C) Horgéleg „ „ „
- D) A sósasavas haméleg által nyert mirenny a májból,
- E) A Marschféle készülék által „ „ „
- F) Horgéleg „ „ „

Következtetési-jegyzetek.

Az itt követett eljárás által végbevitt vegyvizsgálat kétségtelen bizonyossággal kimutató, hogy a hulla mája és veséi két mérgelemet t. i. mirenyt és horganyt tartalmaznak.

Ezen új eredmény az egésznek más fordulatot adott. Mindkét elbörtönözött gyilkosság felől gyanus személy, t. i. neje és szolgálja az elhaltnak, bevallák Schweinfurtti zöld-mérreg által eszközlött gyilkosságukat, mely anyagot az utóbbi az egerek megmérgezésére Münchenben egy fűszerkereskedésben (Materialhandlung) vett, s általa úgy hajtá végre a mérgezést, hogy ezt többször az ugynevezett rántott leveshez keveré.

Miután a bolt is, hol ezen Schweinfurtti zöld vétetett, ki lön jeelve, a hatóság az itten árult festéknek mind a négy nemét meghozatá, s vizsgálat végett nekem kézbesítetté. — Ezen négy nemet én I. II. III és IV. jeggyel jelölém meg oly formán, hogy a legdrágább, vagyis a legjobb I. a minőségileg csekélyebb árúak II. III. a legcsekélyebb IV. jegyet kaptak.

is egy lehető legolcsóbb kiadású orvosi szótárról, erre levén legelőször szükség; majd később egy természettudományi szótárról. Hígyje meg sz. ügyfél ur, hogy e javalat életbeléptetése nemcsak olvasói, de előfizetői számát is évenként szaporítani fogná. A Bugátféle szóhalmaznak vidékeinken nyoma sincs; azt sem tudjuk vajjon meg van-e teljes kiadásban. A munkás férfit, kinek orvosi irodalmunk méltán köszönhet legtöbbet és a ki előtt minden egyes orvosnak e tekintetben működése elenyészik, munkáját ha bevégezte, lehető olcsó kiadásban vajha a központban magához venne e szakban ismeretes férfiakat, és a szegény vidékieken könnyebbitendő apró füzetekben szolgálhatná azt az orvosi személyzet kezébe. E tárgy szorgalmazását ügyfeleim nevében is komoly figyelmébe s közreható törekvésű ügyszeretetébe ajánlom szerkesztő ügyfél úrnak.

Negyedik út és mód, miátal orvosi közlönyünk olvasói s előfizetői számát szaporíthatni vélem, ha kiterjesztjük figyelmünket a nem épen szakunk embereire is. t. i. a törvényszéki egyénekre és az ügyészekre. Ez bár kissé különcszerű eszmének láttassék is egyelőre, nem épen elvetendő; s engedje meg sz. ur röviden kifejtteni nézeteimet.

A gyógytudománynak oly ágai is levén, melyeknél fogva a törvénytudománnyal szoros viszonyban kell lennie, miszerint ez amazt nem nélkülözheti, sőt egyedül hozzá kell ra-

E közben a vádlottak további vallomása nyomán lakásaikon még részeltaláltatott azon mérgeknek, melylyel a mérgezés történt, ugyszinte egyes zöld golyók, melyek ezen mérgeből lisztel stb. készültenek és az egerek pusztítására használtattak. Mindkét tárgy vegyi vizsgálatom alá került, az elsőt V. a másodikat VI. jeggyel jelölém.

Az I. jegy alatti zöld festék.

1) Harmincszori nagyításnál a zöld magvakon kívül jelentéktelen átlátszó szögletes magvak (Körner) látszottak, melyek között itt-ott kétszer-háromszor akkorákat lehetett látni. —

2) Szénen forraszcsovel hevítve, legelőbb is ecetsav szag fejlett ki belőle. azután foghagymaszag, s a szén egyszersmind fehér verődéket kapott, végre tökélyesen megömlött rézszemcse maradt vissza.

3) Tömör kénsavval leöntve azonnal fehér lön és ecetsav szagot fejlesztett ki.

4) Sósavval vegyítve azonnal világos smaragd-zöld oldat támadt fehér nehéz pornak kiválásával, mely azonban tüstént eltűnt, a mint az egész hevítettett.

Az oldat egy része sulyhalvaggal (Chlorbaryum) semmi zavarodást nem szenvedett.

Az oldat egy másik részében könkén vezetettett, az ez által támadt piszkossárga rézkéneg- (sulfuretum cupri) és mirkénegből (trisulfuretum arseni) álló csapadék leszüretvén, a szüredék legkönnel tultelítve Ammonium-sulphiddal kezelte-tett. A szüredék azonban sem ez által, sem reá következtet sósasavas legkőn hozzáadására nem zavarodott meg.

A zöld festék sósavas oldatának harmadik része egyenesen fölös legkönnel kezelte-tett, elején kis zavarodás támadt, mely azonban azonnal eltűnt, és a most tiszta folyadék kék szint nyert.

5) Egy része a zöld festéknek hideg vízzel öntetett le, az egész szorgos keverés után 12 óráig állni hagyatott, erre leszüretett, a közönyös visszahatású szüredék pár cseppnyi sósav- és azután hevenyen készült könkén-vízzel kezelte-tett. A megsavanyított szüredék ez által sárga szint vön föl és kevéssé reá gyöngén megzavarodott; melyből lassan finom sárga pelyhek rakodtak le, melyek legkőn folyadék hozzáadására ismét tüstént eltűntek.

Ugyanezen kísérlet ismételtett azon különbséggel azonban, hogy a hideg vízzel kezelés helyett a zöld festék ¼ óra hosszáig vízzel főzetett, a szüredék sósavvali meg-savítás után könkén hozzáadására sokkal erősb sárga zava-

gaszkodnia, mint erős horgonyhoz, a törvényszéki egyéneknek és ügyészeknek gyakran van szükségök orvosi ismeretekre törvényes boncolatoknál, ítéleteknél, és főbenjáró bünösök védelmezésénél. Avagy föllehetne tenni honunk ily férfairól, hogy a külföld itélő biráinak és ügyészeinek példájára nem ragadnák meg az alkalmat, hogy törvényszéki orvostani ismereteket szerevze maguknak, tudományosan okadatolt ítéletük és és védirataik által mind hirnevöket emelni, mind védeneciknek élete s mi ennél is több becsülete megmentésére föltétlenül szükséges ismereteket megszerezni ne iparkodnának, holott a természettudomány és gyógytan körébevágó tények megítélésénél a birák egy lépést sem tehetnek előlegesen szerzett némi szakismeret nélkül; és az ügyész egy gyermekvesztő vagy öngyilkolási merényen kapott egyén tudományosan bástyázott védiratát sem készítheti el az ehez szükségelt lélekkór — és gyógytani ismeretek nélkül.

Jól tudom én azt, t. ügyfél úr! egyetlen orvosi közlönyünk mostani köre még nem engedi annyira kiterjeszkedni, hogy az olvasóknak általam tervezett mindegyik eleme elegendő olvasmányt nyerjen. Ámde az előfizetők számától függ, azt hiszem, a hetenkint egy ívet, fél vagy épen egész ívvel szaporítani. Egyébiránt bár némelyek előtt különc eszmének tessék is a főnebbi javalat, teljes meggyőződése, miszerint orvosi irodalmunknak, — ha csak ugyan van jövője a világ-irodalomban valamikor illetékes helyet elfoglalni, — oda kell

rodást szenvedett és sokkal több sárga pehely képződött benne. —

A kísérlet másodszori ismétlése nem tiszta vízzel, hanem forró közönséges rántott levessel (mely víz-, liszt- vörshagyma-, vaj-, só- és kenyérszeletekből volt készítve) történt. Míg a tiszta vízben a zöld festék mindig elég sebesen fenékre szállt, a levesben majd nem egészen fönt függve (suspendirt) maradt; a mit a levesnek a megapított kenyér által okozott sűrűségéből könnyen magyarázhatni és általán aránylag csekély mennyiségű folyadék tisztult meg. Majdnem az egész levesben elterjedt füstök miatt az egész folyadék zöld kületem nyert. Miután az egész mintegy egy óráig forrón és azután 9 óráig közönséges hőmérsékben szorgos keverés alatt állott volna, leszűretett, a mi igen nehezen történt meg. A közömbösen visszaható szüredék sósav és kénként iránt nem viseltetett észrevehetően másként, mint a zöld füstöknek tiszta vízzel megfőzetése.

Az I. sz. zöld festékről előbocsátottakból az tűn ki, hogy az csakugyan Schweinfurti zöldből (rézfélegnek ecetsavval) és fehér mirenynyeli vegyülete) s közé kevert fehér mirenyből állott. Ilyetén közkeverést azonban szándékosnak semmiesetre sem tekinthetni, hanem a füstöknek készítés módján alapszik. De ezen közé kevertetés egyuttal már a magában is ártalmas füstöknek a legyilkolobb méreg jellegét adja. —

A II. III. IV. sz. zöld festék kémlése mutatá, hogy ezek hasonlóan Schweinfurti zöldnek fehér mirenynyeli keverékei, de ezenkül még bizonyos mennyiségű gypset tartalmaztak, nevezetesen II. sz. legkevesbet a III. sz. többet a IV. sz. legtöbbet, mely lépcsőzetnek áraik is megfelelnek. A gypsznek ezen hozzá keverése szándékos, a gyárnok nem egyebet kíván elérni, mint az anyagot olcsóbban kiállítani, ezen szóban levő bünperi esetben nincs jelentősége.

A V. sz. festék is Schweinfurti zöld, fehér mireny és gyps keveréknek bizonyult be. Ezt a főemlített négyféleséggel összehasonlítva a IV. sz. ellátottal, vagy is a legolcsóbbal és legtöbb gyps tartalommal azonosnak tekinthetni.

A VI. sz. zöld golyók az V. sz. festék- és mintegy 27 százalék buza lisztből álltak.

Miután a mérgezés vallomás szerint ilyen zöld festék által történt, könnyen föltünhetnek, hogy a mireny mellett semmi réz sem találtatott a vizsgált hulla szerveiben. Szükséges tehát ezen körülményre vonatkozó magyarázatot ide mellékelni. A festékben lévő szabad mireny a megmérgezettnék nyújtott ételekben (leves stb. olvadva jutott ennek szerve-

zetébe, míg a zöld réz készítmény magokban az ételekben is mint ilyen függve maradt és a heves és ismételten bekövetkezett hányás által (a kihányt anyag a vádlottak vallomása szerint mindég zöld volt) ismét kiürítettett. Ezen hányásnál természetesen nem csekély része a már fölolvadt mirenynek is (mely a hozzá kevert fehér mirenytől származott) kiküszöböltetett, s csupán az utóbbi egy része terjedhetett szét a szervezetben, az az a vérbe juthatott. Azért a halál is csak ismételt adagolásra következett be, mely adagolás alatt több folyt le egy hétnél.

Minő alakban és minő uton jutott a bél alsó részében, májban és vesékben talált horgéleg a megöltnek testébe, a vallomás által nem lehetett nyomába jöni.

Mindkét vádlott — a megmérgezett neje és szolgálja — esküdtszéki ülésben május 19. Münchenben kiszámított gyilkolás bűntényében marasztaltatott el; erre a törvényszéktől (Gerichtshof) mindketten halálra ítéltettek; ezen ítéletet ő felsége a király élethosszanti rabláncra enyhítette.

K i v o n a t

Pestváros igazgató főorvosának 1858. Május-havi meteorologiai és egészségügyi hivatalos jelentéséből.

Meteorologiai viszonyok.

A	legmagasb	nap	legalacs.	nap	közép állás:	havi ingadozás
Légsúlymérő 0° R.	336'' ⁰¹	31	327'' ⁴⁶	3	332'' ³⁸	8'' ⁵⁵ p.v.
Léghévmérő Reaum.	+21° ₈	1	-4° ₀	24	-13° ₃	17° ₈ R.
Pára-nyomat	5 ₁₆	26	1 ₇₆	24	3 ₈₇	3 ₈₈
Légekori nedvesség	94	13	28	16	62.	66
Légekori ozon-tartal.	15	21	3	5	10.	12.

Egészen derült szél s felhő nélküli nap 4 volt, eső 12 nap u. m. 7—13. 20. 26. 27. 28 és 29-dikén esett; es. mennyiségben 57''⁷⁰ Par. v. nyugott.

A szelek iránya K-ről 3, Éj-ről 8, Ny-ről 16, D-ről 29,

vergődni, mi egyetemes orvosrendünknek legforróbb ohajtása lehet.

Az „OHL.“ jövőjét tartva szem előtt szerintem az írók és munkatársak számának koronkinti szaporítása is figyelmet érdemel. Nem lehet ugyan eléggé méltányolni közlönyünk szerkesztőjének ügyes tapintatát, mely szerint lapja szűk köréhez képest mind tartalom, mind választékra nézve dicséretesen felelt meg azon feladatnak, mely jelen korunkban még, egy magyar orvosi lap szerkesztőjét terheli. Ámde azért én orvosi közlönyünk nem jelenét, de jövőjét tartva szem előtt, őszintén és minden tartózkodás nélkül eléadandom e pontra vonatkozó egyéni nézeteimet; mert én életet ohajtok az „OHL.“-nak, de hosszut és virágzót, mire egy évi pályája után valóban jogosítva van.

Első teendő az írók osztályozása az egyetemes gyógytudomány szaktanai szerint; vagyis arról való gondoskodás, hogy minden szaktanból legyenek az „OHL.“ szerkesztőjének biztos munkatársai; kikre minden időben és bármily körülmény közt is, csalhatlanul számíthat. Hogy az ily osztályozásnak nemcsak azon haszna van, miszerint kidolgozott, tartalomra nézve minden igényt kielégítő értekezések birtokába jut a szerkesztő, hanem időnkint elegendő dolgozattal lévén ellátva lapja, olvasó közönsége minden osztályának szükségéről is csak is így gondoskodhatik választékosan, azt tartom, minden ügyfelem átlátja. Hogy az ily szakrendszer utáni osztályozás a

lap belbecse hévmérőjének kellő fokoni biztosításán kívül, az írók számának növelésére lényeges befolyással leend, előttem csalhatlan tény, mert bár valamelyik lap szerkesztője díjazást hirdessen is a dolgozatokért, e mellett különös vonzerőt látok abban rejleni, sőt nagy ösztönt a föllépésre, ha látják az olvasók, miszerint a gyógytudomány szaktanai szerint választott egyének vannak megbízva, kik a lap tartalmának emelésére készülve közreműködnek.

Második teendő volna az olvasók és előfizetők miékként szaporításánál tervezett kiegészítő szótárkészítés *). Hogy ügyfeleink sőt az egész orvosi személyzet közt igen sok tösgyökeres magyar lehet és van is, kik írói képességgel ellátva volnának ugyan, de csupán azért vonulnak vissza, mivel a műszavak nemtudása tartóztatja őket értekezésüket latin német és latin görögös szavakkal majdnem soronkint tarkázni, ezt tapasztalás után mondhatom**). Valamint nyelvünket nem tökéletesen bíró, de azért folyvást tanulmányozó tudoraink, se-

*) Terveztetik már illetően orvosi műszótár, de előbb meg kell állapítani, s közhasználás által foganatosítani az új szavakat.

Szerk.

***) Az idegen szavak halmaza le nem von semmit a közlemény belbecséből, ez koránse tartóztatassa t. ügyfeleinket szives közremunkálásuktól; gondunk lesz, hogy közlésök egyöntetűvé válják.

Szerk.

Éj-Ny-ról 17, É-K-ról 1, D-Ny-ról 3, és D-K-ról 8-szor észleltetett.

Az időjárási viszonyok, — e hóban rendesek valának, s a hosszas ideig nélkülözött eső a növényi életre a legjobb befolyással volt.

Az egészségügyi viszonyok.

A rendes időjárási viszonyok dacára a közegészség állapota nem épen a legkívánatosb jó volt, de szinte a halálozás is e hóban nagyobb mint az előbbeni havakban vala, azonban a betegségekbeli felgyógyulás már hamarabb történt mint a mult hónapban.

Engedtek májusban a légzés-szervi s ivarszervi bántalmak, úgy a bőrbetegségek nevezetesen a kanyarók, szaporodtak ellenben az emésztés-szervi bántalmak, — egy arányban maradt a hagymáz, a váltólázak, rendkívüli nagy mennyiségben fordultak elő a hűdések s ezek közül sok gyászos kimenetelű volt, úgy halt sok tüdőgümökös e hóban el, a mint ezt a következő átnézetből láthatni:

Kóralak	hónap	hónap	hónap
Hagymáz	Mar. 1,65	Apr. 1,28	Máj. 1,38 %
Váltóláz	2,00	4,70	4,70 „
Lob	16,50	20,22	18,15 „
Bélhurut	4,10	6,22	4,96 „

A kór-mozgalmi viszonyok egyes gyógyintézetekben következőkép oszlottak föl:

A gyógykezelés helye és módja.	A betegek száma					
	mult hóról maradt	szaporodott	összesen	meggyógy. és javult	meghalt	gyógykezelés alatt maradt
Szegénybetegek gyakorlatában	—	—	2416	—	—	—
Sz.-Rókus közkórházban	567	555	1122	546	101	475
Gyermekkórházban (fekvő)	22	27	49	24	2	23
Gyermekkórházban (járó)	—	—	506	—	—	—
Izraelita kórházban	30	50	83	25	2	16
Szegényápoló intézetben	41	50	91	35	9	47
Városi kényszerítő dologházban	19	75	94	60	2	32
Fegyencek kórházában	63	73	136	88	6	42
Az intézetekben orvosolt fekvő betegek összege	745	820	1575	818	122	635
Főösszeg	—	—	4497	—	—	—

bészeink és gyógyszerészeink közt sokan vannak, kik kedvvel nem tarthatják és nem olvashatják „OHL“-pункat, mert a műszavakkal kell kinlódniok, pedig közölök sok irni is képes volna, akarna is, és kóronkint hatalmas munkatársak válhatnak belőlük irodalmunk számára.

Harmadik teendő volna orvosi közlönyünk irói számát szaporítani a versengzési tér megnyitása. Igaz ugyan, hogy e terv életbeléptetése némi áldozattal jár és hajlandó vagyok hinni, miszerint „OHL“-pунк anyagi állása még nem szilárdulhatott meg annyira, miként jutalmakat tűzhetne ki. Amde kicsi kezdettel is sokszor meglepő eredmény szokott találkozni. Lehetséges, hogy az eszme megpendítése után találkozandnak oly tehetséges ügyfelek, kik félévkenkint a legtartalmasabb és eredetibb dolgozatokra bizonyos jutalmat fognának kitűzni, mely minden esetre szakértők ítészi belátása után fogna odaitéltetni. Lehetséges, hogy még a nem orvosok közt is támadnának oly vagyoniilag áldott férfiak, kik áthatva a gyógytudományak az emberiség jóllétére működő irányától áldozatkészségüket tettleg bizonyítandának be. E tervéletrevalóságát az idő fogná ugyan tanusítani, de én, megvallom, iróink számának növelésére hatályos emeltyűnek nézem a pályázási tért.

Negyedik teendő volna „OHL.“ irói számának

A beteg-mozgalmi viszonyok e hóban nagyobbak lévén, intézetekben 1091 egyénnel több vétetett fel, s orvoslás alá került.

A szegénybetegek gyakorlatában 100 beteg közül volt 41 férfi, 28 nő és 31 gyermek; Rókus közkórházban 57 férfi és 43 nő.

A kórházakban a gyógyultak a megbetegedettekhez 51,98 a megholtak 7,74, a gyógykezelés alatt maradtak 40,38 százalékban viszonyultak.

E hó lefolyása alatt ugymint a legközelebb mult hóban észlelt betegségek a gyógykezelés alatt levő betegek egytetemes összegéhez a következő százalékban viszonyultak, és pedig:

Agyi betegségek	Mart.-ban	0,90	April.	1,44	Május.	0,90
Agygerincci és idegi	3,80	6,68	5,75			
Erzék-szervi	2,70	4,02	3,14			
Légzés-szervi	21,51	26,70	21,97			
Szív, edény és mirigy	0,70	0,91	0,12			
Emésztésszervi és mellékkepleti	11,48	10,32	13,02			
Hugy-szervi	0,82	0,19	0,22			
Ivarszervi	14,24	14,26	12,60			
Bőr- és sejtiszöveti(hev.küteg?)	19,20	16,85	12,70			
Csont, ízület és izomi	2,00	2,50	0,92			
Általános	14,80	14,42	11,20			
Külbántalmak	7,34	2,12	13,36			

A megholtak száma (a kórháziakat nem számítva) 522, tehát 60-al kevesebb mint a mult hóban, s. p. 257 férfi, 265 nőnemű volt. Orvosi ápolást keresett 395, a nélkül volt 127. —Élet időre nézve meghalt egy éven alul 212, 1—10 évig 169, 10—20 évig 13, 20—30 évig 20, 30—40 évig 14, 40—50 évig 24, 50—60 évig 23, 60—70 évig 20, 70—80 évig 15, 80 éven felül 9.

A kóralakot tekintve: Natus mort. 26, Debil. cong. 14. Mar. sen. 15, Variola 1, Miliart. 16, Morbilli 33, Scarlat. 3, Angin. memb. 5, Hydrops 31, Diab. 1, Empyema 3, Pertus. 6, Typhus 12, Cahex. e malar. 17, Choler. indig. 1, Diarrh. 7, Trism. neon 13, Noma 3, Enceph. 8, Aneur. 1, Bronchit. 2, Pleur. 2, Pneum. 43, Apopl. pulm. 25, Gang. pulm. 4, Emphys pulm. 1, Enterit. 7, Periton 1, Hern. inc. 1, Hepatit. 2, Degen hepat. 1, Ict. neon 1, Scroph. 7, Tuber mil. 7, Tub. enteromes. 24, Tub. perit. 10, Tub. pulm. 17, Tuberculosis 45, Carcinom 3, Rachit 1, Epilep. 1, Apop. cer. 9, Convuls. 68, Paralysis 6, Hämorrhag 1, Oedem. pulm. 3, Atroph. 8, Tab. dors. 2, Morb. puerp. 2, Gangr. 2.

Orvos rendőri törvényszéki boncolás alá 8 hulla került; ezek közt 1 öngyilkosé volt.

A hasznos házi állatoknál az emésztési bántalmak általában, — a fejös teheneinknél a körömméreg, de járvány nem észleltetett.

Dr. Tormay.

szaporítására a megyénkint alakulandó egyesületi működés és evvel kapcsolatban a megyék főorvosainak azon buzgó közrehatása, miszerint ők a járásorvosokat a kezök alatt levő községek egészségi viszonyainak, időjáratnak, és nevezetesebb kóreseteknek tudományos följegyzésére buzdítván, tőlök évnegyedenkint, vagy ha nem többször, legalább évenkint egy tudományosan kidolgozott egészségügyi tudósítást kívánnának be, mire ők, a közegészségi ügynek járásukban őrei lévén hivataluk szerint kötelezvék is; ezekből aztán a főorvosok igen fontos adatait magában foglaló tudósításokat állithatnának össze. Szerinten ezen eljárás hathatósan előmozditaná „OHL.“-pунк irói számának növelését.

Az általam elmondottak tapasztalatból és benső meggyőződésemből meritvék. Ha vannak köztök életrevaló s orvosi közlönyünk jövője biztosítását elősegítő eszmék, szemelje ki azokat sz. ügyfél ur; a miként alkalmazás és életbeléptetés böles belátásától függvén. Ha tán jelenleg még alkalmazhatók nem volnának és az eszméknek érniök kellene, az idő, ez a böles mester tanítand meg, mit leendő szükséges tenni koronként az „Orvosi Hetilap“ jövője biztosítására.

LAPSZEMELVÉNYEK.

Hugykő odatapadása (adhaesio) a hólyag falához.

Sok sebész kételkedett a húgykönek a hólyagfalához történhető valóságos odatapadása s szoros egybefüggése lehetőségében. A műtévek azon állítását, miszerint a hólyaghugykő műtétének kivitelében ezen oknál fogva nehezségekkel kelle küzdeniök, álézésből származott csalódásnak hitték. Valószínű bár, hogy ezen körülmény nem oly gyakori mint a mily gyakran róla szó van, — de hogy az egyes esetekben valóságosan előfordul, kétségen kívüli tény. Több eset van följegyezve, miszerint boncolatok alkalmával fölfödözött húgykő a hólyag falához szervileg odatapadva találtatott. Henry orvos műtéve keze alatt a Middlesex kórházban nem régiben fordult meg egy eset, melyben e tény valósága elvitázhatlanul bizonyult be. A beteg egy 11 éves fiu volt, kinél a hólyagkő-bántalom már rég óta létezett, világos tünetei utóbbi időben lényegesen enyhülének. Kutasolás által könnyen földöztetett föl a nagy kő. Műtét alatt Dr. Henry azt a hólyag mellő falához oda tapadva s ezért bajosan elérhetőnek találta. Több ízben kicsuszott a fogóból s csak a fan ív fölött a hasfalon alkalmazott erős nyomás segítségével lejjebb tolatván sikerült azt a fogóval erősen megfogni. Kivétel után a kő egyik felszínén szervezett hártya-cafatok találtattak, véle erős összefüggésben. Ezen hártás cafatok szervi fejlődését és alkátát görcsöi vizsgálat alatt is lehetett szemlélni. A beteg szerencsésen fölgyógyulván nem nyujta alkalmat a hólyag belsőjének megtekintetésére. (Medical Times et G.) L.

A fejerek (carotis) összenyomatása nehézkórban.

Egy fiatal embernél ki nyolc év óta több mint 500 nehézkőri rohamokat állott volt ki, Dr. Reiner mindkét fejűtér összenyomását kísérlette meg, az érverés tökéletes megszűnéseig. E kezelés 22-szer alkalmaztatott a roham előzményes tünetei megjelenésénél s mindannyszor sikerült azt némely jelentéktelen görcsök mozdulatokra korlátozni. Azalatt a beteg lelki és testi állapota tetemesen javult. (Rev. Med.) M.

Hamilblag fehérfolyásnál.

Dr. Payne ajánlja a jodkaliumot beföcskendésnek fehérfolyásnál. Az adag $1\frac{1}{2}$ nehezék egy pint lepárolt vízre 3—4-szer napjában alkalmazandó. M.

Heti kimutatás a pestvárosi közkórházban 1858-iki Junius 17—23-kig ápolt betegekről.

	Felvéte.			Elboocs.			Mehalt			Visszamaradt					
	Beteg		Összeg	Beteg		Összeg	Beteg		Összeg	Beteg		szülők	gyermek	elmekör.	Összeg
	férf.	nők		férf.	nők		férf.	nők		férf.	nők				
Junius 17-kén	8	7	15	9	6	15	1	—	1	238	218	2	2	18	478
" 18-kán.	5	11	16	1	7	8	3	1	4	239	219	2	2	20	482
" 19-kén	13	4	17	11	7	18	5	—	5	234	216	2	2	22	476
" 20-kán	7	5	12	10	2	12	—	1	1	232	218	2	2	21	475
" 21-kén.	14	6	20	10	8	18	2	—	2	234	218	1	1	21	475
" 22-kén.	19	7	26	8	5	13	2	1	3	244	219	1	1	20	485
" 23-kán	5	6	11	5	2	7	1	—	1	243	222	1	1	21	488

Az e két lefolyása alatt észlelt közegészségi állapot az előbbi heteken tapasztaltakkal azonos. Kórjáratra nézve a hurutos bajok tették a többséget, csorva, tüdőhurut meg hasmenés alakban. Szór-

ványosan több váltóláz, csúz és hagymáz is fordult elő, de melyek többnyire szelid lefolyásuk lévén sikeresen gyógyítottak. — Az idült bajok közül altesti dugulások, vízkór, de leginkább gümőkór uralgott, mely legutóbbi még mindig halállal végződött. — Néhány szerencsétlen, sőt öngyilkossági kísérletek is voltak, a melyek különféle kimenetűek valának. — Rezgőj (delirium tremens) kevesebb tapasztaltatott ugyan, de lefolyásukban nehezebben gyógyítottak.

V e g y e s e k.

Pest. Junius 26. A regényes szépségű Zólyom vármegyében fekvő szliácsi fürdő eladó. E fürdőnek roppant mennyiségű szénsavat kipárolgó, meleg, vasas keserűvíze páratlan a maga nemében. Hazánk s a szenvedők részéről föltte kívánatos, hogy e világhírt igénylő ásványvíz oly urnak kerüljön birtokába, ki képes legyen e fürdőnek legjobb jövőre jogosító rendelését föl fogani és foganatosítani.

— Dr. Czermack a minap kinevezett élettanár, jun. 22-kén kezdette meg egyetemünkben élettani előadásait német nyelven.

— Dr. Lenhossék József az épbonctan tanára Kolozsvárt, előbb a bécsi orvosegylet, aztán az ugyanottani és nagyszabeni természettudományi társulatok levelező tagjává — legujabban pedig a párisi Sociéte Médicale allemande nak tiszteletbeli tagjává választatott.

Dr. Técsy József kunszentmiklósi községorvossá lett.

— Egy hozzánk intézett pozsonyi levélben a következőket olvassuk:

„A pozsonyi közkórház nagy erélyvel építettik, jövő évi őszig felszerelve kell lennie. 300 betegre van tervezve, — osztályainak egyike a pozsonyi kerület szembetegeinek van szánva. A pozsonyiak azt kérdik a pestiektől, hogy miért maradnak hátra és lesz vagy sem valami az avatottak által egyhangúan óhajtott frigyből a közkórház és az egyetemik ördák közt.“

Az egyetem és a pesti közkórház közti frigyét illetőleg az egyetem részéről minap történt meg a kezdeményezés azon alkalmával, midőn a m. kormány által az orvosi kórodák fölépítésére körültervezésre szolgáltató föl, javaslatba hozta az orvos-egyetemi kórodáknak a közkórházal egyhelyűtti fölépítését; ezen javaslat által az egyetemi tanács egyetemben és karonkint tetteg elismerte, hogy szükséges az orvosi kórodáknak egyesítettნიök a közkórházal; mivel azonban az egyetemi tanács javaslata a m. kormánytól el nem fogadtatott, a megpendített ügy is jelenleg abban maradt. Tudunkra már régóta szóba forgott a kórodák s közkórház közti egyesülés ügye, de azon jószándéku urak, kikre a pesti közkórház sorsa bizva volt, mindig félték közeledni az egyetemhez, féltvén a város saját jogát, a kórház pedig autonómiáját. E féltés nem volt egészen alap nélküli tiz év előtt a kiváltságos testületek korában. Amde most, midőn a birodalmi egység következtében mindnyájan ugyanazon törvény alatti egészszé olvadtunk össze, midőn sem Pestvárosa, sem az egyetem, sem a közkórház nem kérkedhetik hajdani autonómiájával, midőn nincs egyetlen közkórházi szabály is, mely távolról is ellenkeznék az egyetemével, most is ellenezni a mindkét jótékony intézetre egyaránt üdvös egyesülést, ez kiszámíthatlan vesztés az orvosi tudományra, egyetemünkre, még inkább a közkórházra s közvetlenül az illető betegekre nézve, s egyszersmind árnyékot vet azon férfiak működéseire, kik az autonómia s önállóság örve alatt — hol szerét tehetik — ma sem áttalanak új köveket hordani ama chinai fal erősítéséhez, mely az egyetemet a közkórházal elkülönzi.

* A francia kormány egy kóriratban a kórházaks más jótékony intézetek birtokának állampapirokrai átváltoztatását megparancsolta. Az efeletti eléguületlenség átalános; Lille, Donai és Troyes városokban a gondviselő bizottmányok mind leköszöntek; a moniteur e parancsot nem hirdeti oly föltétlennek; — a páriszi élce azt mondja, hogy Espinasse a rente-t kórházba küldte.

Szerkesztői nyílt levelezés.

Pest. Dr. Kovács főorvos urat kérjük a roncsoló orrfekélyek folytatását is átadni, hogy ez érdekes közleményt közzé tehessek.

Dr. Hamari, Károlyi, Kaczander, Pisztory, Bécsi, Verebely, Rosenmann, Sass, Kramolinj és Csernó orvos uraknak, nem különben Müller B. gyógyszerész urnak becses közleményeiket adni fogjuk, kérvén a további folytatást.

B. Füreden. Dr. Orzovenszky ur kívánságának eleget fogunk tenni, — később.

Kolozsvárra: Dr. Lenhossék tanár urnak „OHL“ példánya még itt hever a kiadónál, sziveskedjék rendelkezni vele.

 Mai számunkkal a f. év első felét befejeztük.

Müller Emil könyvnyomdája. 1858. Pest, Dorottyaútcá 12. sz.